

**Latvijas Zinātņu akadēmija
Lauksaimniecības un meža zinātņu nodaļa
(sadarbībā ar Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmiju)**

Zemkopības ministrijas finansētā projekta

„Forsaita speciālistu tīkla pielietojums lauku politikas atbalstam, lauksaimniecības zinātnes pētījumu un iekārtu datu bāzes pilnveidošana un Eiropas lauksaimniecības, pārtikas un dabaszinātņu akadēmiju apvienības prezidentūras nodrošināšana”

Nr. 190308/S49

NOSLĒGUMA PĀRSKATS

2008.gada novembris

Kopsavilkums

Projekts ir veidots no trīs blokiem:

1. Rast ieteikumus Zemkopības ministrijai (ZM) Lauku attīstības stratēģijas jautājumu praktiskai īstenošanai koncentrējoties uz mazāk attīstīto lauku teritoriju un mazo saimniecību konsultēšanu uzņēmējdarbības pilnveidošanā un pārprofilēšanā.
2. Nodrošināt informāciju mājas lapā www.llu.lv izveidotajā datu bāzē par ZM finansētajiem/līdzfinansētajiem projektiem un iegādātajām laboratorijas iekārtām 2000.-2006.gadā.
3. Nodrošināt Eiropas Lauksaimniecības, pārtikas un dabaszinātņu akadēmiju apvienības Ģenerālasamblejas organizēšanu Latvijā, Latvijai iegūstot Apvienības prezidējošās valsts statusu 2008.-2010.gadā.

Projekta gaitā, otrās sadaļas ietvaros, tika organizēti divi semināri Jelgavā un Ludzā, kuros tika analizēti un plaši diskutēti ekspertu anketās izteiktie viedokļi. Lai sīkāk izpētītu nepieciešamos pasākumus lauksaimniecības nozares restrukturizēšanai un modernizēšanai, kā arī citu problēmu risināšanai, tika izveidota ekspertu aptaujas anketa, kuru izsūtīja lauksaimnieku organizācijām un citiem interesentiem viedokļa sniegšanai. Ekspertu anketās un semināros izteiktie priekšlikumi ir apkopoti šajā atskaitē un ir praktiski izmantojami turpmākai atbalsta politikas - gan valsts, gan Lauku attīstības programmā 2007.-2013.gadam paredzēto pasākumu pilnveidošanai un mērķtiecīgai virzībai..

Atskaites veidošanā ir izmantoti arī LLU Ekonomikas fakultātē sagatavoto promocijas darbu „Saimnieciskās darbības dažādošanas iespējas Latvijas laukos” un „Mentoringa kā zināšanu pārneses līdzeklis uzņēmējdarbības veicināšanai Latvijas laukos” priekšlikumi un secinājumi, kā arī maģistra darba „Lauku attīstības plāna pasākuma „Standartu sasniegšana” izvērtējums” atsevišķas sadaļas.

Secinājumi ir strukturēti 3 galvenajās grupās - informācijas un konsultāciju pakalpojumi – apmācībai projektu pieteikumu sagatavošanā, kā arī informējošiem pasākumiem par aktualitātēm atbalsta nosacījumos un nozarē, pasākumi uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai, pasākumi izglītības un pētniecības jomā.

Projekta zinātniskā vadītāja bija akadēmiķe, prof. Baiba Rivža. Projekta dalībnieki: Aldis Kārklīšs, Zane Bulderberga, Jurgis Jansons, Aleksandrs Jemeljanovs, Salvis Daģis, Klaudija Guļina, Irīna Pilvere, Dainis Lapiņš, Gints Birzietis, Vilnis Gulbis, Velta Eglīte,

*PROJEKTA „FORSAITA SPECIĀLISTU TĪKLA PIELIETOJUMS LAUKU POLITIKAS ATBALSTAM,
LAUKSAIMNIECĪBAS ZINĀTNES PĒTĪJUMU UN IEKĀRTU DATU BĀZES PILNVEIDOŠANA UN EIROPAS
LAUKSAIMNIECĪBAS, PĀRTIKAS UN DABASZINĀTŅU AKADEMIJU APVIENĪBU PREZIDENTŪRAS
NODROŠINĀŠANA” NOSLĒGUMA PĀRSKATS*

Zinta Gaile, Ēriks Kronbergs, Imants Liepa, Jānis Valters, Ieva Brence, Kapars Vārtukapteinis, Elīna Konstantīnova, Helma Jimgena, Beatrise Šiļko, Maruta Briekmane, Ilze Klepere.

SATURS

Starppārskatā ietvertie svarīgākie saīsinājumi	5
Ievads	6
Pētījuma uzdevumu īstenošana	8
1. Latvijas zinātnieku dalība Eiropas Savienības valstu tīklā par lauksaimniecības pētījumu stratēģijas izstrādi	10
2. Lauksaimniecības pētījumu datu bāzes uzturēšana	39
3. Eiropas lauksaimniecības, pārtikas un dabaszinātņu akadēmiju Apvienības konference	50
Pielikumi	51

Noslēguma pārskatā ietvertie svarīgākie saīsinājumi:

ELFLA - Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai

ES – Eiropas Savienība

ĪAT - Īpaši atbalstāmās teritorijas

LLMZA – Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija

LLKC - Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs

LLU – Latvijas Lauksaimniecības universitāte

LR – Latvijas Republika

LZA – Latvijas Zinātņu akadēmija

MLA – Mazāk labvēlīgie apvidi

NAP – Nacionālās attīstības plāns

NRAP - Nacionālās reģionālās attīstības padome

PTO – Pasaules tirdzniecības organizācija

PVN – Pievienotās vērtības nodoklis

SM – Satiksmes ministrija

VRAA - Valsts reģionālās attīstības aģentūra

ZM – Zemkopības ministrija

Ievads

Starppārskats tiek iesniegts saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas Lauku atbalsta dienesta (turpmāk tekstā – DIENESTS) un Latvijas Zinātņu akadēmijas (turpmāk tekstā – SUBSĪDIJU SAŅĒMĒJS) līguma Nr. 190308/S49 (turpmāk tekstā – līgums) nosacījumiem par projekta „Forsaita speciālistu tīkla pielietojums lauku politikas atbalstam, lauksaimniecības zinātnes pētījumu un iekārtu datu bāzes pilnveidošana un Eiropas lauksaimniecības, pārtikas un dabaszinātņu akadēmiju apvienības prezidentūras nodrošināšana” īstenošanu. Noslēguma pārskatā tiek iekļauta informācija, kas sagatavota no līguma parakstīšanas brīža līdz 2008.gada 1.novembrim.

Līguma ietvaros SUBSĪDIJU SAŅĒMĒJS ir apņēmis šādu uzdevumu īstenošanu:

1. Latvijas zinātnieku dalība Eiropas Savienības valstu tīklā par lauksaimniecības pētījumu stratēģijas izstrādi, piemērojot forsaita principus, tai skaitā nodrošinot šādus pasākumus:

- Iesaistīties starptautiskajos zinātniskās pētniecības tīklos un iniciatīvās, sekmējot Latvijas lauksaimniecības pētījumu pilnveidošanu, piemērojot forsaita (nākotnējuma) principus. Sekmēt forsaita (nākotnējuma) principu piemērošanu lauksaimniecības pētījumu stratēģijas pilnveidošanai;

- Apkopot un izstrādāt ieteikumus atsevišķu Lauku attīstības stratēģijas jautājumu (tai skaitā atsevišķu lauku līdzsvarotas attīstības stratēģijas jautājumu) praktiskai īstenošanai, koncentrējoties uz ministrijas kompetences jautājumu loku. Pētījumu veikt, galvenokārt balstoties uz 2007.gada rajonu pašvaldību un ekspertu izteiktajiem ierosinājumiem, kas apkopoti Latvijas Zinātņu akadēmijas īstenotajā un ministrijas finansētajā projektā „Forsaita speciālistu tīkla pielietojums lauku politikas atbalstam un lauksaimniecības pētījumu un iekārtu datu bāzes pilnveidošana”, kā arī izpētes rezultātiem, kas ietverti iepriekš īstenotajos projektos (Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra īstenotie projekti „Lauku saimniecību konsultatīvās sistēmas izveide”, „Lauku saimnieku aizvietotāji Latvijā” u.c.), piemērojot forsaita (nākotnējuma) metodes

- Organizēt vismaz divas diskusijas (ietverot forsaita (nākotnējuma) elementus) ar ministriju, LLMZA un pašvaldību pārstāvjiem par ieteikumus atsevišķu Lauku attīstības stratēģijas jautājumu praktiskai īstenošanai

- Sniegt ieguldījumu Zemkopības ministrijas Zinātnes konsultatīvās padomes darbā.

2. Lauksaimniecības pētījumu datu bāzes uzturēšana, tai skaitā nodrošinot šādus pasākumus:

- Informācijas ievadīšana par 2000.-2007.gadā īstenotajiem projektiem un iegādātajām laboratorijas iekārtām;

- Datu bāzes meklētājprogrammas uzlabošana/pilnveidošana.

3. Eiropas lauksaimniecības, pārtikas un dabaszinātņu akadēmiju apvienības konferences- *Renewable Energy Resources, Production and Technologies* organizēšana Latvijā 2008.gada 28.-31.maijā.

PĒTĪJUMA UZDEVUMU ĪSTENOŠANA

1. Latvijas zinātnieku dalība Eiropas Savienības valstu tīklā par lauksaimniecības pētījumu stratēģijas izstrādi

Latvijas zinātnieku dalība Eiropas Savienības valstu tīklā par lauksaimniecības pētījumu stratēģijas izstrādi, piemērojot forsaita principus, tai skaitā nodrošinot šādus pasākumus:

1.1. Iesaistīties starptautiskajos zinātniskās pētniecības tīklos un iniciatīvās, sekmējot Latvijas lauksaimniecības pētījumu pilnveidošanu, piemērojot forsaita (nākotnējuma) principus

Akadēmiķe Baiba Rivža šī gada 18.-20. septembrī piedalījās XXII EURAGRI (European Agricultural Research Initiative) dalībnieku konferencē Dānijā par „Lauksaimniecības izpēti ilgspējīga attīstībai”. Konferences apmeklējuma mērķis bija piedalīties informācijas apmaiņā un priekšlikumu izstrādē par lauksaimniecības pētījumu plānošanu un koordināciju Eiropas Savienībā. Pasākuma programma – 5. Pielikumā.

Latvijas zinātnieki ir ņēmuši dalību arī ES 7.Ietvarprogrammas projekta „Facing sustainability: new relationships between rural areas and agriculture in Europe”. Projekta vērtēšana tiks pabeigta 2009.gadā un tā īstenošanā tiks pielietotas forsaita (nākotnējuma) metodes, kā arī izmantota šajā un iepriekšējos gados Zemkopības ministrijas finansētajos projektos iegūtā pieredze.

2. Projekta uzdevumi forsaita procesa piemērošanai lauku attīstības stratēģijas izstrādē

Projekta galvenie uzdevumi ir šādi:

- Apkopot un izstrādāt konkrētus ieteikumus atsevišķu Lauku attīstības stratēģijas jautājumu praktiskai īstenošanai koncentrējoties uz mazāk attīstīto lauku teritoriju un mazo saimniecību konsultēšanu uzņēmējdarbības pilnveidošanā un pārprofilēšanā), balstoties uz 2007.g. rajonu pašvaldību un ekspertu izteiktajiem ierosinājumiem, kas apkopoti Latvijas Zinātņu akadēmijas īstenotajā un LR Zemkopības ministrijas finansētajā projektā „Forsaita speciālistu tīkla pielietojums lauku politikas atbalstam un lauksaimniecības pētījumu un iekārtu datu bāzes pilnveidošana”, kā arī izpētes rezultātiem, kas ietverti iepriekš īstenotajos projektos (LLKC īstenotie projekti „Lauku

saimniecību konsultatīvās sistēmas izveide”, „Lauku saimnieku aizvietotāji Latvijā” u.c.), piemērojot forsaita (nākotnējuma) metodes.

- Apkopot un izstrādāt konkrētus ieteikumus atsevišķu lauku līdzsvarotas attīstības stratēģijas jautājumu praktiskai īstenošanai un to veidošanas kārtībai valsts politikas plānošanas dokumentos un normatīvajos aktos.
- Organizēt vismaz divas diskusijas (ietverot forsaita (nākotnējuma) elementus) ar ministriju, LLMZA un pašvaldību pārstāvjiem par ieteikumus atsevišķu Lauku attīstības stratēģijas jautājumu praktiskai īstenošanai.

Novadu attīstības stratēģija to ilgtspējības principu un semināru, kā arī aptaujas dalībnieku skatījumā

Izvērtējot pasākumus Lauku attīstības stratēģijas īstenošanai, būtu jāņem vērā vispāratzīts ilgtspējīgas attīstības princips: „attīstība, kas nodrošina šodienas vajadzību apmierināšanu, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai¹”.

Ilgspējīgās sociālo sistēmu attīstības principi šeit raksturoti sabiedriski – politisko nostādņu skatījumā:

1. **Vajadzības**, uzsverot arī sabiedrības nabadzīgāko slāņu intereses.
2. **Vienlīdzības un godīguma princips** – cilvēki visur ir vienādi, ar vienādām tiesībām uz pietiekamību visos vitālos virzienos.
3. **Vides ierobežotās iespējas un tās izmaiņas** prasa ievērot **piesardzības /ilgtermiņa redzējuma principu/**. Nekad nenovērtēt par zemu iespējamus riskus.

Sistēmiska pieeja – kā mijiedarbības ievērošana starp vidi, sabiedrību un tautsaimniecību, izdalot: dabas; cilvēku un cilvēku radīto kapitālu. ²

Raugoties no vispārējās sistēmu analīzes teorijas viedokļiem var izdalīt vairāku rādītāju kompleksu ar sekojošiem sistēmu eksistences ilgtspējības priekšnoteikumiem un to vērtēšanas kritērijiem³:

¹ ANO Pasaules Vides un attīstības /Bruntlandes / komisijas ziņojums “Mūsu kopējā nākotne” (1987.g.), ANO pasaules valstu vadītāju konferences Riodežaneiro (1992.g.) un Johaneshurgā (2002.g.)

² Latvijas ilgtspējīgās attīstības pamatnostādnes, LR MK 13.08.2002./ Latvijas ilgtspējīgās attīstības indikatoru pārskats 2003.g., LVA, Ie. un J.Bruņinieki, M.Klisments

³ Dainis Lapiņš, Lauksaimniecības sistēmu analīze//saīsināta lekciju konspekta2008.g.versija, pdf. –Jelgava, LLU AAZI,2008., 71 lpp.

- **pašorganizācijas procesi**- iekšējie procesi, kas veido noteiktu kārtību, izvirza kopīgus mērķus, uzdevumus, kas apvieno vai sadala sistēmu. Izvirzītiem mērķiem un uzdevumiem jābūt definētiem ar parametriskajām definīcijām, jābūt izpildes kontroles skaitļiem;
- **integrācija** kā koordinācijas izveidošanās starp apakšsistēmām un ilgstošu sakaru uzturēšana. Sakaru uzturēšanai jābūt ieinteresētām visām pusēm. Integritātes pakāpes novērtējumā jāietver sociāli, etniskie un vides aspekti;
- **kopīgu mērķu izvirzīšana un to sasniegšana**, ņemot vērā, ka pieejamie **visu kategoriju resursi** visām sistēmām ir galīgs, ierobežots un **galvenais arī mainīgs** lielums;
- **adaptācija** kā sistēmu piemērošanās spēja vides apstākļiem, to izmaiņām. No šī skatu viedokļa sistēmu attieksme pret apstākļu izmaiņām var būt stenobiotiska, eiribiotiska; to var raksturot labā un kreisā asimetrija;
- **aizsardzība** savu interešu kontekstā visās jomās. Aizsardzības stratēģijas, taktikas un paņēmieni izvēlei; kritērijiem un rīcībai jāsaucina ar sistēmas motivāciju un izveidotajiem integrācijas sakariem un formulētajiem to funkcionēšanas normatīviem;
- **pāctecība** ar formas un satura saglabāšanu (latentitāte). Sociāli ekonomiskajās sistēmās pāctecību nodrošinošu pasākumu izvēle, pēc to kvantitāte un kvalitātes rādītājiem ir jāvērtē ilgtermiņa skatījumā (vismaz 1 līdz 2 paaudzes);
- **savlaicīga spriedzes noņemšana**, novēršot nevajadzīgus asus iekšējos un starpsistēmu konfliktus. Kritēriji jāizvēlas konfliktu teorijas skatījumā un saistībā ar integritātes principiem.

Pašorganizācija, integrācija, pāctecība un savlaicīga spriedzes noņemšana sistēmām veido pievienotās vērtības, kuru noteikšanā izmantot tikai ekonomiskas kategorijas nav korekti. Šo pievienoto vērtību parametrisko definīciju noteikšana un lietošana ir sarežģīta, tāpēc ir jāizmanto neparimetrisko rādītāju analīžu metodes⁴.

Papildus teorētiskiem aspektiem jāatzīmē arī, ka projekta ietvaros noteiktās prioritātes lielā mērā saskan ar Eiropadomes rekomendācijām lauku attīstības veicināšanā, kā arī citiem politikas plānošanas dokumentos minētiem pasākumiem. Atkārtoti izvēršot Lisabonas stratēģiju, Eiropadome 2006.g. ir no jauna apstiprinājusi, ka Lisabonas stratēģija jāvērtē

⁴ Dainis Lapiņš, Lauksaimniecības sistēmu analīze//saīsināta lekciju konspekta2008.g.versija, pdf. –Jelgava, LLU AAZI,2008., 71 lpp.

plašāk saistībā ar ilgtspējīgas attīstības prasību, ka pašreizējās vajadzības nedrīkst apmierināt, nerespektējot nākamo paaudžu iespējas apmierināt to vajadzības. Lauku attīstības politikai jāpalīdz lauku apvidiem sasniegt šos mērķus laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam. Tam savukārt nepieciešama stratēģiskāka pieeja konkurētspējai, jaunu darbavietu izveidošanai un inovācijām lauku apvidos, kā arī uzlabota programmu īstenošanas pārvaldība. Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē arvien lielāka uzmanība jāpievērš progresīvām investīcijām cilvēkos, zinātnībā un kapitālā, jauniem veidiem, kā piedāvāt veiksmīgus vides pakalpojumus, kā arī iespējām, veicinot dažādošanu, radīt jaunas darbavietas un uzlabot esošās, jo īpaši sievietēm un jauniešiem. Palīdzot ES lauku apvidiem attīstīties kā potenciāli izdevīgām investīciju, darbavietām un dzīvesvietām, lauku attīstības politika var būtiski sekmēt Eiropas teritorijas ilgtspējīgu attīstību⁵.

Lai īstenotu šīs prioritātes, dalībvalstīm tiek ieteikts atbalstu galvenajām darbībām, kas lielā mērā saskan arī ar Projekta ietvaros organizēto semināru dalībnieku viedokli. Tā, piemēram, dokumentā tiek norādīts, ka:

lauksaimniecības nozares restrukturizēšanai un modernizēšanai aizvien ir nozīmīga loma daudzu lauku apvidu attīstībā, jo īpaši jaunajās dalībvalstīs. Veiksmīga lauksaimniecības pielāgošana var būt viens no galvenajiem nosacījumiem, lai uzlabotu lauksaimniecības nozares konkurētspēju un vides ilgtspējību, kā arī veicinātu jaunu darba vietu izveidošanu saistītajās tautsaimniecības nozarēs un to izaugsmi. Tas ietver arī veicināšanu attiecībā uz prasmī savlaicīgi paredzēt ar pārstrukturēšanu saistītās pārmaiņas lauksaimniecības nozarē, kā arī jāveido aktīva pozitīva attieksme pret lauksaimnieku izglītošanu un pārkvalifikāciju, īpaši attiecībā uz plaši izmantojamām prasmēm⁶;

Lai mazinātu problēmu, lielā mērā rekomendācijā norādītie pasākumi jau tika atbalstīti ES Struktūrfondu ietvaros 2004.-2006. gadu periodā. VPD 4.1.apakšprioritātes ELVGF finansētie pasākumi:

- 4.1.1. Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos.
- 4.1.2. Atbalsts jaunajiem zemniekiem.
- 4.1.3. Lauksaimniecības produktu pārstrādes un mārketinga uzlabošana
- 4.1.4. Lauku teritoriju pārveidošanās un attīstības veicināšana

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006D0144:LV:NOT> – 19.09.2008.

⁶ 2006/144/EK: Padomes Lēmums (2006. gada 20. februāris) par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) – skat. 19.09.2008.

4.1.5. Mežsaimniecības attīstība.

4.1.6. Vietējo rīcību attīstība (LEADER + veida pasākums).

4.1.7. Apmācības.

Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos – atbalstāmās aktivitātes:

Investīcijas jaunu iekārtu, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādei un uzstādīšanai, kas paredzēti lauksaimniecības produktu ražošanai.

Lauksaimniecības produktu ražošanas ēku un būvju būvdarbi, rekonstrukcija un renovācija un nepieciešamo būvmateriālu iegāde.

Lopkopībā investīcijas ganāmpulka ģenētiskās kvalitātes paaugstināšanai, iegādājoties augsti ražīgus dzīvniekus, kam ir ciltsgrāmata un kas aizstāj uzņēmumā esošos dzīvniekus.

Investīcijas ilggadīgajos stādījumos (piemēram, augļu koki).

Līdzīgi atbalsta pasākumi ir paredzēti Lauku attīstības programmā 2007.-2013.gadam. Šīs programmas 1. ass „Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares konkurētspējas uzlabošana” investīciju atbalsta pasākumu realizācija ir uzsākta 2007.gadā. tādējādi organizētajos semināros lauksaimnieki, konsultanti u.c. dalībnieki varēja novērtēt iepriekšējā finansēšanas periodā un 2007.-2008.gadu periodā realizēto pasākumu lietderību un efektivitāti.

Tajā pašā laikā empīriskie dati liecina, ka pieejamais atbalsts ir bijis nepietiekošs visu lauku iedzīvotāju vajadzību apmierināšanai, kā arī ekonomiskā stāvokļa būtiskai uzlabošanai laukos.

Problēmas nostādne ir aktuāla Latvijā, ņemot vērā faktu, ka agrārās reformas rezultātā lauksaimnieciskā ražošana samazinājusi apjomus, kļuvusi sadrumstalota, ir daudz sīksaimniecību, zems darba ražīgums. Sīksaimniecības nenodrošina ģimenei nepieciešamos līdzekļus, 62.9% saimniecību neražo lauksaimniecības produkciju pārdošanai, tādēļ nepieciešama saimnieciskās darbības dažādošana saimniecībā vai ārpus saimniecības papildus ienākumu gūšanai. Lielākais īpatsvars lauku saimniecību, kas neražo lauksaimniecisko produkciju pārdošanai un kur šis līmenis ir augstāks par vidējo valstī ir Pierīgas reģionā – 72.3%, Latgales - 66.3% un Vidzemes – 63.2% reģionos. Latvijas lauku reģionos izveidojušās lielas LIZ platības, kuras netiek izmantota lauksaimniecības produkcijas ražošanai. Lielākās neizmantotās platības, kuras varētu izmantot saimnieciskās darbības dažādošanai, konstatētas Latgales reģionā - 301.8 tūkst.ha, jeb 46,3% no kopējās

lauksaimniecībā izmantojamās zemes Latgalē. Nākamā lielākā dažādojamā platība tiek konstatēta Vidzemes reģionā – 189.2 tūkst.ha, jeb 36,3% no LIZ šajā reģionā. Ievērojami labāki LIZ izmantošanas rādītāji lauksaimniecības produktu ražošanai vērojami Zemgales reģionā – 80.5% no kopējās lauksaimniecībā izmantojamās platības un Kurzemes reģionā – 74.4%. Tas nozīmē, ka šajos reģionos vēsturiski un dabiski izveidojušies labvēlīgāki apstākļi lauksaimniecības zemju intensīvai izmantošanai salīdzinājumā ar Vidzemes un Latgales reģioniem. Darba ietvaros sagatavota metodika lauku saimniecībās izmantotās LIZ izmantošanas dažādošanas efektivitātes novērtēšanai un veikti aprēķini iespējamā efekta novērtēšanai⁷.

Lai sīkāk izpētītu nepieciešamos pasākumus lauksaimniecības nozares restrukturizēšanai un modernizēšanai, kā arī citu problēmu risināšanai, tika izveidota ekspertu aptaujas anketa, kuru izdalīja semināru dalībniekiem, kā arī tā tika izsūtīta lauksaimnieku organizācijām viedokļa sniegšanai. Anketā tika definēti 4 galvenie jautājumi:

1. Lūdzu, novērtējiet 2008.valsts atbalsta piešķiršanas galvenos nolikumus, un realizāciju-virzienos, kuros Jūs TIEŠI darbojaties un kuros Jums ir argumentēts viedoklis un ieteikumi.
2. Kādus pasākumus Jūs vērtējat par svarīgiem jaunajā Lauku attīstības programmā 2007.-2013.gadam un vai Jūs apmierina to saņemšanai izstrādātie nosacījumi visu Latvijas lauku, tajā skaitā mazāk attīstīto teritoriju attīstības kontekstā:
3. Vai nepieciešams noteikt papildus valsts atbalstu kompleksai visu Latvijas lauku, tajā skaitā mazāk attīstīto teritoriju ilgtspējīgai attīstībai:
4. Kādās jomās/nozarēs nepieciešams ieviest jaunus valsts atbalsta pasākumus vai izveidot struktūras, kas nodrošinātu prognozētu un ilgtspējīgu visu Latvijas lauku attīstību visos aspektos?

Priekšlikumi, kas tika saņemti ekspertu aptaujas anketās, tika diskutēti semināros un ir iestrādāti turpmākajās šīs atskaites sadaļās.

Semināru laikā tika izteikti šādi priekšlikumi:

- *Agrovides maksājumi- pasākumā būtiski nepietiek finansējuma, nosacījumi ir sarežģīti un neizprotami;*

⁷ H.Jirgena, promocijas darbs „Saimnieciskās darbības dažādošanas iespējas Latvijas laukos”.

- Palielināt subsīdijas bankas kredīta procentu dzēšanai (šobrīd tiek apmaksāti 4%, vajadzētu vismaz 8%, jo esošā likme ir pārlietu maza konkrētu pasākumu īstenošanai);
- Atbalsta kopsummas pārāk mazas, lai motivētu pieteikties atbalstam, tāpēc arī šobrīd finanšu līdzekļi netiek apgūti;
- Infrastruktūras attīstība- patlaban finansējums ir pietiekošs tikai meliorācijas darbu veikšanai, līdz ar to tas būtu ievērojami jāpalielina;
- Sniegtā atbalsta uzņēmumu radīšanai un attīstībai (nelauksaimnieciskā darbība) ietvaros ir maz reāli izmantojamu pasākumu jaunajā Lauku attīstības Programmā;
- Tehnikas modernizācijai Latgalē vajadzētu lielāku līdzfinansējuma likmi, salīdzinot ar attīstītajiem rajoniem;
- Jaunajiem lauksaimniekiem atbalstīt jauna mājokļa uzcelšanu, kas mudinātu viņus pievērsties dzīvei un darbam laukos;
- Nepieciešama atbalsta programmas sasaistīt ar reālām kredīta iespējām, kā tas bija Pasaules Bankas projektu realizācijā. To varētu veikt LHZB;
- Paredzēt pasākumus, kas amatniekiem nodrošina iespēju regulāri tirgoties Rīgā vai citās lielās pilsētās. Šobrīd amatnieks var tirgoties reizi gadā Brīvības muzejā un reizi 5 gados – Dziesmu svētkos. Jāveido un jāatbalsta tirdzniecības misijas – amatnieku biedrības, studijas. Trūkst tirdzniecības telpas, kas galvenokārt ir pārpircēju vains;
- Atbalstīt jauno zeļļu apmācības pie meistariem - turpināt pēctecību. Izvērtēt amatniecības kameras darbu, kas ir pārāk birokrātisks. Diploms tiek izsniegts nepamatoti – pārsvarā tikai jānokārto tehniskas lietas, kuras var nokārtot daudzi. Amatnieks var iemācīties amatu tikai pie amatnieka.
- Priekšlaicīgā pensionēšanās - finansējums pārāk mazs, lai atvērtu šo programmu. Tas pietiktu tikai vienai kārtai, līdz ar to nepieciešams vai nu palielināt finansējuma apmērus vai novirzīt līdzekļus citām aktivitātēm;
- Paredzēt atbalsta programmu mājražotājiem, kas mudinātu sieru siet, krējumu, maizi cept, ābolu vīnu taisīt, pirms tam izstrādājot atvieglotas sanitārās prasības. Pagaidām sanitārās prasības ir par augstu un kavē šādas ražošanas attīstībai. Tas pats attiecas uz mājražotāju produkcijas realizāciju tirgos – ir jābūt iespējai katrā pilsētā ražot šādu produkciju bez ierobežojumiem (PVD un citiem) un bez papildus samaksas;

- *Novadam atbalstu var paredzēt tikai tad, ja ir stratēģiskās attīstības redzējums un preču produkcijas ražošana (ziņojumu sagatavo katra novada atbildīgās amatpersonas);*
- *Nepieciešams skaidri definēts atbalsts un prioritāte finansiāli ietilpīgu būvju celtniecībai- kaltes, augļu u.c. produkcijas glabātuves, fermas u.c.;*
- *Projektu ietvaros paredzēt arī atbalstu infrastruktūras attīstība – elektrotīkli, gāzes pievadi, pievedceļi un arī ceļi, ja to nespēj nodrošināt Satiksmes ministrija u.c.*

Kā nākamā Eiropadomes rekomendācija tiek minēta: **lauksaimniecības pārtikas ķēdes integrācijas uzlabošana**. Eiropas pārtikas rūpniecība ir viena no konkurētspējīgākajām un novatoriskākajām pasaulē, tomēr tai nākas saskarties ar pieaugošu globālu konkurenci. Lauku ekonomikā paveras plašas iespējas, izveidot un laist pārdošanā jaunus produktus, ar dažādu kvalitātes programmu palīdzību piesaistīt lielāku vērtību lauku apvidiem, kā arī nostiprinātu Eiropas produktu vietu ārpus ES teritorijas. Konsultatīvo dienestu pakalpojumu izmantošana un to sniegtais atbalsts Kopienas standartu ieviešanā sekmēs šo integrācijas procesu. **Tirgus orientēta lauksaimniecības nozare** palīdzēs tālāk nostiprināt Eiropas lauksaimniecības pārtikas nozari – vienu no lielākajiem darba devējiem un ekonomiskās izaugsmes avotiem⁸;

Semināru ietvaros izteiktie viedokļi:

- *Lopkopībā papildus paredzētais atbalsts piena lopkopībai Ls 2,5 miljoni nav pareizi virzīts, jo samaksājot PVN valsts budžetā (~ 381 tūkst.LVL), kopumā lauksaimnieki nesaņems Lauksaimniecības un lauku attīstības likumā paredzēto atbalstu, kas nedrīkst būt mazāks par 2,5 procentiem no gada pamatbudžeta kopējiem izdevumiem.*

Eiropadomes ziņojums tiek turpināts ar rekomendāciju: **inovāciju veicināšana un brīvāka piekļuve pētniecībai un izstrādei**.

Eiropas lauksaimniecības, lauksaimniecības pārtikas un mežsaimniecības nozarē inovācijas ir īpaši nozīmīgas. Lai arī Eiropas lielie lauksaimniecības pārtikas uzņēmumi nereti ir līderi jaunu tendenču ieviešanā, jaunu produktu un procesu ienākšana arī mazajos pārstrādes uzņēmumos un lauku saimniecībās būtiski veicinātu to darbību.

Inovācijas un to loma ekonomikas attīstības veicināšanā plaši tiek analizēta ļoti daudzu autoru darbos, vienmēr nonākot pie secinājuma, ka ieguldījums inovatīvā darbībā atmaksājas vairākkārtīgi. Latvijas izaugsmes iespējas, balstoties uz inovatīvu darbību, ir analizējis

⁸ 2006/144/EK: Padomes Lēmums (2006. gada 20. februāris) par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādņēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) – skat. 19.09.2008.

V.Dimza savā monogrāfijā „Inovācijas Pasaulē, Eiropā, Latvijā”⁹, kā arī Sergejs Boļšakovs monogrāfija „Inovatīvā darbība Latvijā”¹⁰, kā arī – atsevišķu publikāciju ietvaros – vairāki citi autori – U.Viesturs, A.Siliņš, E.Grēns u.c.

Novērtējot nepieciešamību piešķirt finansējumu inovatīvas darbības nodrošināšanai būtu jāņem vērā, ka „industriāli attīstītajā pasaulē (valstī ar augstu un vidēju labklājības līmeni) no 1970. līdz 1995. gadam vairāk nekā pusi no IKP pieauguma nodrošinājusi inovācijas radītā zinātnietilpīgā produkcija, turklāt valstu attīstības tempus arvien vairāk nosaka augsto tehnoloģiju nozaru īpatsvars eksportā un tautsaimniecībā kopumā, tas ir, zināšanu resursi un spējas tos komercializēt ar augstu produktivitāti.”¹¹

Šobrīd finansējums inovācijām un pētniecībai tiek piešķirts vairāku, tai skaitā ES fondu programmu ietvaros. Tomēr ne mazāk nozīmīga ir šāda veida finansējuma paredzēšana Zemkopības ministrijas subsīdijās, kas ļautu īstenot tieši lauksaimniecības vajadzībām nepieciešamus pētījumus.

Pārskatu par situācijas raksturojumu nozarē Latvijas Zinātņu akadēmijas sēdē ir sniedzis arī Zemnieku Saeimas valdes loceklis Uldis Krievārs, norādot, ka Latvijā hroniski trūkst speciālistu daudzās jomās, kas saistītas ar lauksaimniecību. Ir arī nevienmērīga tirgus struktūra, un pie šādas struktūras pakalpojumus sniegt nav iespējams. Šobrīd, ja saimniecībā nav vismaz 3000-4000 govju, darbība nav rentabla. Turpretim Igaunijā 80% piena nāk no saimniecībām, kurās ir vairāk par 200 govīm.

Ņemot vērā situāciju nozarē, ir vairāki, zinātniekiem risināmi jautājumi, piemēram, būtu jāveic izpēte:

- par kukurūzas sēšanas lietderību lielos apjomos;
- par vālīšu noplūkšanu, ja tiek audzēta kukurūza;
- par kūtsmēsliu izmantošanas iespējām gadījumā, ja tiek plānota jauna ferma;
- vai ir lietderīgi būvēt fermu un skalot viņu ar ūdeni vai nav
- par kramveida kukurūzas izmantošanas iespējām;
- ekonomiskā kontekstā attiecībā uz šķirņu lietderību.

Latvijā katru dienu no Lietuvas un Igaunijas tiek ievestas 200-300 tonnas piena. Jāņem vērā arī problēmas, ko rada piena robotu iegāde daudzās saimniecībās – pie pašreizējām

⁹ V.Dimza „Inovācijas Pasaulē, Eiropā, Latvijā”, R.: LZA Ekonomikas institūts, 2003 – 206 lpp.

¹⁰ S.Boļšakovs „Inovatīvā darbība Latvijā”, R.: Jumava, 2008 – 323 lpp.

¹¹ Zinātniskais pētījums nacionālās inovāciju programmas izstrādei, valsts pārvaldes institūcijas pasūtītais pētījums [tiešsaiste]. Rīga: SIA „BDO Invest Riga”, 2002. 208 lpp. – www.em.gov.lv.

cenām kredītu atmaksa nav iespējama. Savā ziņā atbildība par situāciju ir jāuzņemas arī lauksaimnieku organizācijām, kas nav izrādījušas pietiekoši lielu iniciatīvu situācijas uzlabošanā.

Kopumā iespējams definēt 4 jomas, kurās būtu jāveic padziļināta izpēte:

1. Tehnoloģiju adaptācijas iespējas.
2. Ēdināšanas/lopbarības problemātikas izpēte.
3. Ģenētiskā faktora izpēte.
4. Ekonomiskie faktori un to ietekme uz nozares attīstību.

Semināru ietvaros izteiktie viedokļi:

- *Zinātnes pētījumos, stratēģiju un pat zinātņu ietilpīgo tehnoloģiju izstrādē pilnīgi nepelnīti tiek ignorēts iegūto rezultātu ekonomiskais vērtējums un ekonomisko zinātņu kā prioritātes nozīmē patreizējā valsts stāvoklī;*
- *Nav atbalstāma tendence, ka finansējums Latvijā tiek samazināts zinātnei, jo, ja zinātnei jau divus, trīs gadus ir bijis atbalsts, tad tas ir jāturpina, pretējā gadījumā iesāktajam darbam savādāk nav nekādas jēgas.*

Kā būtiska problēma ES līmenī tiek minēta arī **informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (ICT) ieviešanas un izplatīšanas sekmēšana**. Ir atzīts, ka lauksaimniecības pārtikas nozare kopumā atpaliek ICT ieviešanā. Galvenokārt tas attiecas uz mazākiem uzņēmumiem. E-komercijas izmantošana vēl joprojām ir maz izplatīta šajā nozarē, izņemot lielos, daudznacionālos uzņēmumus un to lielākos piegādātājus. Lauku attīstības fondiem turpmāk jāpapildina tādas Komisijas ierosmes kā i2010 vairākās jomās, piemēram, e-komercija (īpaši attiecībā uz maziem un vidējiem uzņēmumiem), e-prasmes un e-mācības¹²;

Semināros un aptaujas anketās izteiktie viedokļi:

- *Lauku iedzīvotāji nav pietiekoši informēti vai nopietni neuztver gaidāmās apjoma un cenu izmaiņas produkcijas noieta tirgos. Ar izdevuma „Agropols” un citu patreizējo sniegtās informācijas avotu darbību netiek sasniegts vēlamais efekts – savlaicīga uzņēmumu gatavība izmaiņām pat tuvākajā laika periodā (1 līdz 2 gados);*
- *Izskan arī viedoklis, ka Lauksaimniecības tirgus veicināšanas centram bieži nav savlaicīgas, pamatotas informācijas, ko novadīt zemniekiem. Lūdzot konsultāciju šajos jautājumos, nevar saņemt konkrētu izsmeļošu atbildi. Objektīvas un savlaicīgas tirgus*

¹² 2006/144/EK: Padomes Lēmums (2006. gada 20. februāris) par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) – skat. 19.09.2008.

informācijas nozīme pieaug, it sevišķi saistībā ar lauksaimniecības produkcijas cenu analīzi un to prognozēm;

- *Jānodrošina arī pieejamākus informācijas resursus – raidījumus televīzijā, „Panorāmā” regulāri veltīt raidlaiku informācijai lauksaimniekiem par aktualitātēm un jaunāko informāciju, vismaz 5 min. katru dienu par aktualitātēm. Vai arī katram interneta pieslēgumu, jo līdz daudziem nenonāk jaunākā informācija. Radio un TV – nepieciešami lauku raidījumi pieņemamos laikos;*
- *ELFLA 1.ass ietvaros paredzētie arodapmācību un informāciju pasākumi nav efektīvi un nerisina lauksaimnieku vajadzības, nepieciešams tos koordinēt ar subsīdiju 4.nolikumu;*
- *Nepieciešams sabalansēt 1.ass pasākumus – starp modernizāciju, atbalstu jaunajiem lauksaimniekiem un infrastruktūras atbalstu;*
- *Ražošanas un realizācijas cenu izmaiņu apjomu augstas ticamības izmaiņas un to pamatojums no LR Zemkopības ministrijas un Ministru kabineta, ES institūcijām, kā arī Pasaules Tirdzniecības organizācijas citos līmeņos līdz zemniekiem jānovada arī vienkāršotā un saprotamākā veidā. Vēlams, lai informāciju tiktu pasniegta savlaicīgi un arī atkārtoti;*
- *Ne tikai ZM kompetencē esošo nozaru atbalsta maksājumu politikas nosacījumiem ES kontekstā jābūt elastīgākiem, lai nodrošinātu vienādus konkurences nosacījumus vienotā ES tirgū. Ja tas nav iespējams uz iepriekšpieņemto ES dokumentu pamata, tad jābūt plašākam informatīvajam materiālam, lai novērstu nevajadzīgu spriedzi starp ražotājiem un pārvaldes struktūrām;*
- *Izglītojošās informācijas varētu būt vēl vairāk, vajadzētu to pasniegt vienkāršā un saprotamā veidā;*
- *Kompensēt dalības maksu (noteiktus % līdzīgi kā tiek kompensēti izdevumi par ārvalstu komandējumiem) informācijas iegūšanai kursus, semināros, aroda apmācībām un konsultācijām. Sabalansēt to ar novada izaugsmi, novada atrašanās vietu;*
- *Pilnveidot atbalsta informāciju, konsultācijas, izglītošanu. Nepieciešami augsti kvalificēti konsultanti. Pieredze rāda, ka konsultanti nevar atbildēt uz lauksaimnieku jautājumiem, jo viņu darba samaksa nav saistīta ar darba kvalitāti;*

- *Nepieciešamas apmācības projektu rakstīšanā, jo konsultanti par neliela projekta uzrakstīšanu prasa 700 LVL un ja projektu neapstiprina, tad jaunā kārtā ir jāiesniedz jauns projekts un atkal jāmaksā tāda pat summa, bet mazais lauksaimnieks to nevar atļauties.*
- *Nepieciešams interneta nodrošinājums laukos, lai varētu iesniegt informāciju valsts institūcijā - VID, LAD u.c (iekļaut interneta pieslēgumu kā attiecināmās izmaksas pēc iespējas visās projektu sadaļās).*

Pēdējo viedokli pamato arī statistikas dati, jo, neskatoties uz datoru un interneta izplatību Latvijā, tai skaitā Latgales reģionā, Latgalē IT lietošana joprojām ir ievērojami zemāka nekā citviet Latvijā. To apstiprina arī 2.1.tabula.

1.1.tabula

Datoru / Interneta pieejamība Latvijas reģionos gada sākumā (%)¹³

	2005		2006		2007		2008	
	Dators	Internets	Dators	Internets	Dators	Internets	Dators	Internets
LATVIJA	32.3	30.5	40.6	42.2	49.2	50.5	56.7	52.8
Rīgas reģions	44.7	42.3	54.0	52.6	63.3	60.4	65.2	60.4
Pierīgas reģions	28.0	30.4	35.2	47.5	57.0	59.5	62.6	57.8
Vidzemes reģions	26.1	26.7	40.6	37.4	47.3	43.6
Zemgales reģions	24.4	19.4	38.3	33.8	49.6	48.4	52.2	50.3
Latgales reģions	22.1	21.4	25.9	24.1	31.8	32.3	45.3	39.5

Nenoliedzami, interneta trūkums apgrūtina gan informācijas ieguvu, gan atskaišu sniegšanu, kā to nereti norādīja arī semināru dalībnieki:

Jau vairākus gadus ES līmenī tie norādīts arī uz nepieciešamību attīstīt pasākumu **dinamiskas uzņēmējdarbības veicināšana**. Nesenās reformas ir sekmējušas tirgus orientētas vides izveidi Eiropas lauksaimniecībai. Tā paver jaunas iespējas lauksaimniecības uzņēmējiem. Taču šī ekonomiskā potenciāla realizēšana būs atkarīga no stratēģisko un

¹³ <http://data.csb.gov.lv> – 10.10.2008.

organizatorisko prasmju pilnveidošanas. Šajā sakarā būtiska nozīme var būt jauno lauksaimnieku mudināšanā strādāt šajā profesijā¹⁴;

Sekojošā augstākminētajam, varam secināt, ka no mazāk attīstīto pagastu, novadu (kas līdztekus Rīgai arī ir Latvija!) ilgtermiņa attīstības viedokļa svarīgi kā stratēģisko prioritāti definēt mazo uzņēmēja darbības formu atbalstu, investīciju novirzīšanu un novadu centriem.

Šīs nostādnes ir formulētas un situācija analizēta LR Ekonomijas ministrijas izstrādātajos un LR MK apstiprinātajos dokumentos¹⁵. Tiek formulēts, ka „...Jāatzīmē arī Mazo uzņēmumu Eiropas harta, kurai ir Latvija pievienojās 2002.gadā un saskaņā ar kuru visas Hartas dalībvalstis ir apņēmušās strādāt un veidot MVK draudzīgu atbalsta politiku. Jāņem vērā arī EK iniciatīva perspektīvā īstenot **principu „vispirms jādomā par mazākajiem”** visā MVK politikā un censties vienkāršot tiesību aktus un to administrāciju, nosakot vienkāršošanas pasākumu nepieciešamību un pievēršot uzmanību tam, lai noteikumi būtu proporcionāli sasniedzamajiem mērķiem, ņemot vērā sociālo vidi un ekonomikas aspektus”.

Šajā pat komercdarbības un konkurētspējas palielināšanas mērķu izvirzīšanas dokumentā tiek konstatēta nevienāda uzņēmēj darbības attīstība Latvijas reģionos.

Tāpat komersantu skaita ziņā ir izteiktas reģionālās atšķirības un tās nevis samazinās, bet palielinās. Rīgā un Rīgas rajonā, kuros reģistrēti 52,2% visu Latvijas komersantu, 2006. gadā nodibināti 70,7% no visiem valstī reģistrētajiem jaunajiem komersantiem. Līdz 2007.gada 1.janvārim Rīgas un Rīgas rajonu komersanti kopsummā ir piesaistījuši arī 87,8% (jeb 1,4 miljardi latu) no tiešajām ārvalstu investīcijām sabiedrību pamatkapitālos, kā arī šeit koncentrēti 77,6% no visu Latvijā reģistrēto komersantu pamatkapitāla (4,43 miljardi latu).

Skatoties no jaundibināto komersantu pieauguma viedokļa un salīdzinot to ar 2005. gadu, rajonus var sadalīt trīs grupās:

- rajoni ar strauju jaundibināto komersantu skaita pieaugumu, kurā ietilpst arī Rīga un Rīgas rajons (2006.gadā pieaugums par 24,7% salīdzinot ar 2005. gadu, kopā 9519 jauni komersanti). Taču īpaši strauji, t.i. par 90,7% tas pieaudzis Jēkabpilī un Jēkabpils

¹⁴ 2006/144/EK: Padomes Lēmums (2006. gada 20. februāris) par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) – skat. 19.09.2008.

¹⁵ EM_260607_Komercdarb_konkuretp_un_inovac_veic_pr_2007-2013; Komercdarbības konkurētspējas un inovācijas veicināšanas programma 2007.-2013.gadam

rajonā, Ogres rajonā (52,3%), Daugavpils rajonā (22,6%), Aizkraukles (8,6%) rajoni un pilsētas, kā arī rajonos, kuros arī iepriekš ir bijusi attīstīta rūpniecība un/ vai infrastruktūra (ceļi, izglītots darbspēks u.c.) - Jelgavas (40,4%), Bauskas (37,9%), Rēzeknes (26,3%), Liepājas (23,3%), Valmieras (17,6%).

- rajoni, kuros arī vērojams neliels jaundibināto komersantu samazinājums pret 2005. gadu, ģeogrāfiski ir izvietoti ap Latvijas „centrālo asi” (Rīga-Jelgava). Aktivitāte nav pieaugusi Tukuma, Limbažu, Dobeles, Talsu rajonos.
- rajoni un pilsētās, kurās dibināšanas pieauguma tempi attiecībā pret 2005. gadu mērāmi ar mīnus zīmi. Jaundibināto skaita ievērojams samazinājums vērojams gandrīz visos Austrumu pierobežas rajonos, izņemot Alūksni. Tā piemēram, Krāslavas rajonā nodibināts par 29% mazāk komersantu nekā 2005. gadā, tāpat arī citos rajonos vērojams negatīvs pieaugums: Ludzas (-17,4%), Gulbenes (-14,9%), Balvu (-14,3%), Valkas (-13,3%).

2004.gadā Rīgas reģionā uz 1000 iedzīvotājiem bija 41 ekonomiski aktīvs komersants un komercsabiedrība, kam sekoja Pierīga (17), Kurzemes plānošanas reģions (15), Vidzemes plānošanas reģions (14), Zemgales plānošanas reģions (12) un Latgales plānošanas reģions (11).

Latvijā mazo un vidējo komersantu sektorā pašlaik nodarbināti ir ap 70% no privātā sektorā strādājošajiem, šajos komersanti rada ap 63% no iekšzemes kopprodukta.

Valstī šobrīd ir ap 55,5 tūkstošiem ekonomiski aktīvo komersantu un komercsabiedrību, kuri atbilst mazo un vidējo komersantu kategorijai. 78% no šīs kategorijas komersanti sastāda mikrokomersanti, 18% - mazie un 4% vidējie komersanti.

Latvijas Mazo un vidējo uzņēmumu attīstības programmas 2004. - 2006.gadam mērķi bija veicināt komercdarbības vides pilnveidošanu, komersantu skaita pieaugumu. Programmas ietvaros tika uzsākti un realizēti pasākumi komercdarbības vides pilnveidošanai, finanšu pieejamības komersantiem sekmēšanai, komersantu konkurētspējas veicināšanai.

Situācija mazo un vidējo komersantu jomā ir Latvijas komercdarbības vides attīstības indikators, jo tieši šis sektors ir visjūtīgākais pret ekonomiskās un normatīvās vides, valsts institūciju īstenotās politikas izmaiņām. Sektora stāvoklis parāda, cik labvēlīga vai kavējoša ir valsts ekonomiskā un nodokļu politika, kāds ir kapitāla tirgus, infrastruktūras un izglītības

sistēmas attīstības līmenis, cik liela ir valsts atbalsta politikas efektivitāte, cik sakārtota un stabili ir komercdarbības tiesību akti. ¹⁶

Jākonstatē, ka turpmāk pēc detālas situācijas analīzes EM un MK dokumentā iekļautas situācijas analīzes neseko detāls ar izpildes kontrolskaitļiem attiecībā pret mazāk attīstītajiem novadiem, pagastiem un to centriem, rīcības plāns. Aktivitātes starp LR EM un LR ZM šajā jautājumā nav līdz galam saskaņotas.

Viens no iespējamiem risinājumiem situācijas uzlabošanai ir mentoringa attīstība.

Mentoringam vēsturiski ir senas saknes un tā definīcijas, galvenokārt, var apskatīt no izglītības, psiholoģijas, organizācijas/vadības un ekonomikas perspektīvas. Mentoringa tiek raksturots kā abu pušu mācīšanās un attīstības process, kas ir nozīmīgs personīgā laika un enerģijas ieguldījums gan no mentora, gan pieredzes pārņēmēja puses. Eiropas Komisija definējusi mentoringu kā efektīvu procesu un nepieciešamu nosacījumu uzņēmējdarbības vides attīstīšanai un bezdarbnieku skaita samazināšanai. Mentoringam galvenā nozīme uzņēmējdarbībā ir veicināt jaunu uzņēmumu skaita palielināšanos un uzņēmumu ilgspēju sākuma fāzē. Mentoringa ir saistīts ar katru no pieciem lauku uzņēmējdarbības vides konkurences spēkiem – lauku reģionu iedzīvotājiem, izglītības un apmācības institūcijām, esošo uzņēmumu konkurenci un jaunu uzņēmumu veidošanos, kā arī jaunu inovatīvu produktu attīstību lauku reģionos. Tas veicina jaunu uzņēmumu izveidi reģionos, iedrošina un iedvesmo iedzīvotājus kļūt par uzņēmējiem un dibināt savus uzņēmumus, nodrošina vienotu un efektīvu atbalstu uzņēmuma darbības uzsākšanai un konkurētspējas veicināšanai, palīdz attīstīt jaunu inovatīvu un dažādotu produktu attīstību, attīsta jaunas darba vietas, tādējādi aizkavējot vai novēršot iedzīvotāju aizplūšanu no lauku teritorijām un veicinot kopējo apmierinātību ar dzīvi laukos¹⁷.

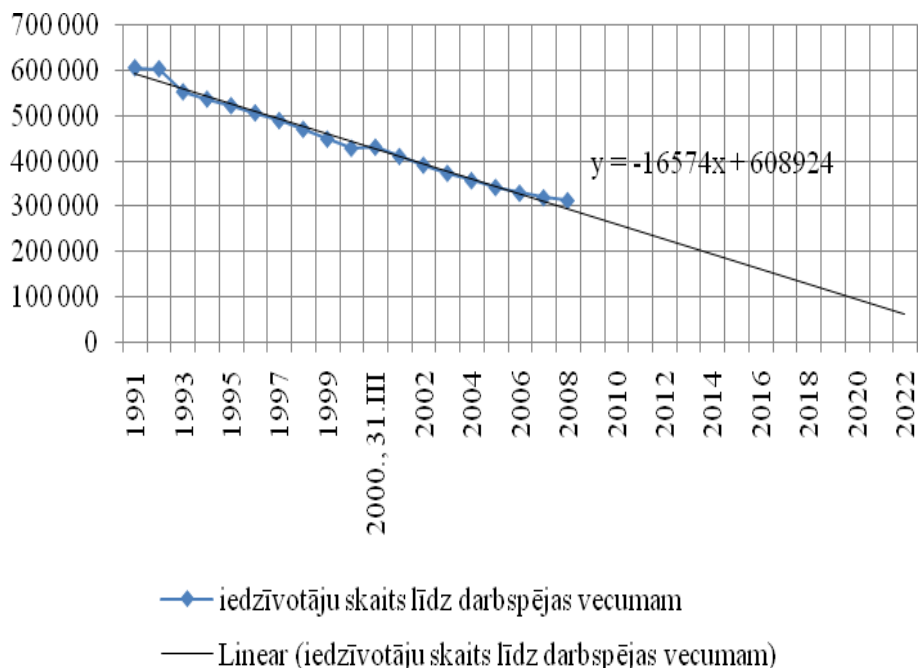
Latvijas nākotnes ilgspējības redzējumā galvenais faktors ir jaunās paaudzes piesaiste visiem Latvijas reģioniem. Valsts nākotne sākas ar bērnu dārziem un skolām, kur tiek realizēta iecere par šīs jaunās paaudzes sakņotību savā dzimtajā vidē. Jākonstatē, ka kopumā

¹⁶ Citāts: EM_260607_Komercdarb_konkuretsp_un_inovac_veic_pr_2007-2013; Komercdarbības konkurētspējas un inovācijas veicināšanas programma 2007.-2013.gadam, Apstiprināta ar Ministru kabineta 2007.gada 28.jūnija rīkojumu Nr.406

¹⁷ E.Konstantinova, promocijas darbs „Mentoringa kā zināšanu pārneses līdzeklis uzņēmējdarbības veicināšanai Latvijas laukos”

valstī visas izstrādātās programmas un ieceres ir maz perspektīvas. Pat doma ietaupīt resursus uz izglītības un jaunās paaudzes galīgi neraksturojas ar ilgtspējīgas stratēģijas iezīmēm (sk. 1.1. att.).

Par attīstības rožainām perspektīvām bez papildus pasākumiem un investīcijām neliecina Valsts centrālās statistikas pārvaldes datu analīze par patstāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņām visā Latvijā līdz darbspējas vecumam.¹⁸

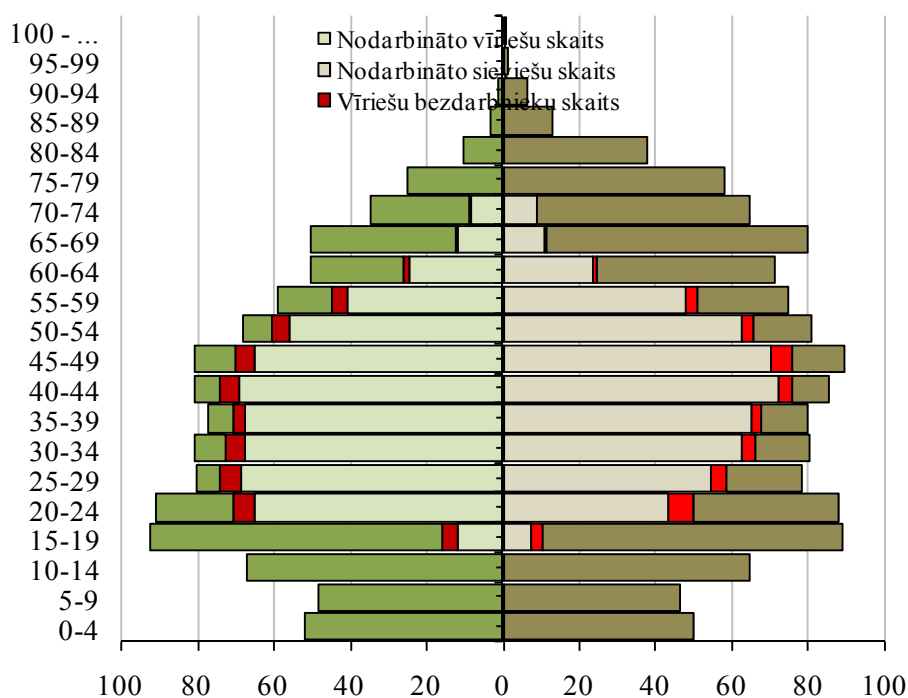
1.1.att. Patstāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņu turpmākais scenārijs (vienādojuma b_{yx} $P < 0.05$), ja netiks veiktas izmaiņas, kas ietekmē notikumu attīstību.

Tas liecina, ka ilgtspējīga politika nepieciešama visā :Latvijā, bet vispirms mazāk attīstītās teritorijās, kur jauniešu skaita samazinājums ir vēl lielāks. Šo problēmu izvirza arī RAPLM izvirzītās stratēģiskās nostādnes par Valsts attīstības perspektīvu līdz 2030. gadam: „...Pasaule tiešām mainās un dara to strauji. Tāpēc ir pēdējais laiks katram planētas Zeme iedzīvotājam padomāt par to, ko darīt, lai šeit varētu dzīvot arī mūsu bērni un bērnubērni.... Latvija piedzīvo biedējošu smadzeņu aizplūšanu. Ja 2004. un 2005. gadā Latvijā augstāko

¹⁸ LR CSB dati, Pastāvīgo iedzīvotāju sadalījums līdz darbspējas, darbspējas un virs darbspējas vecuma grupās gada sākumā.

izglītību ieguva 49976 iedzīvotāji, tad strādāt (nevis turpināt mācības) ārpus Latvijas šajos divos gados devās 8800 iedzīvotāji ar augstāko izglītību, jeb *18% no talantu pieauguma.*”¹⁹

Arī LR Ekonomikas ministrijas pētījumi apstiprina, ka nākotnē tuvākajos desmit divdesmit gados ir jārēķinās ar jaunu darba spēka un arī speciālistu (jau ilgtermiņā!) nepietiekamību (1.2.attēls).²⁰

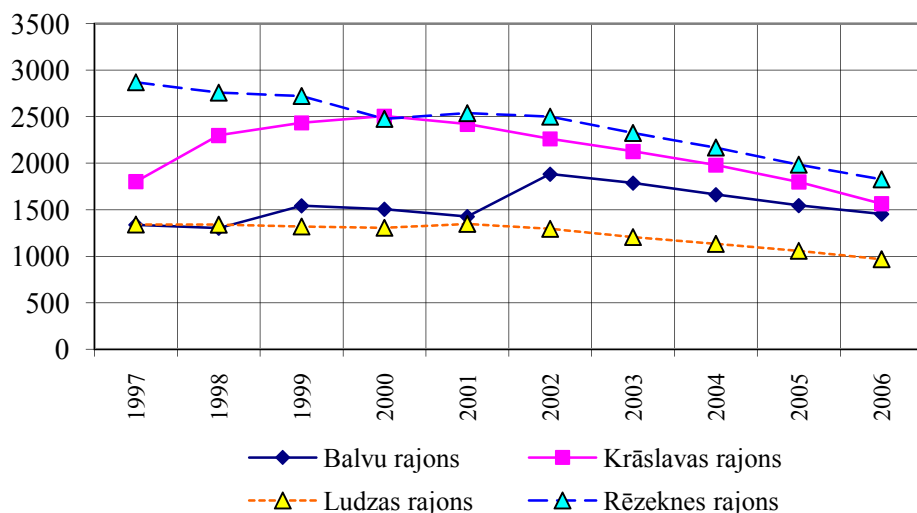

1.2.att. Iedzīvotāju struktūra pēc vecuma, dzimuma un ekonomiskās aktivitātes (2006.gadā, tūkstošos)²¹

¹⁹ RAPALM; Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.g.

²⁰ EMZino_250208_proгноzes; Informatīvais ziņojums par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidēja termiņā

²¹ EMZino_250208_proгноzes; Informatīvais ziņojums par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidēja termiņā

1.3. att. Skolēnu skaita izmaiņas rajonu pamatskolās. ²²

Mazāk attīstītajās lauku teritorijās, ja neveiks papildus pasākumus faktiski nebūs ko apmācīt aktivitātēm dzimtajos novados. Pēc ekspertu un arī darba spēka pieprasījuma analīzes jākonstatē, ka Latvijas austrumu un arī citos mazaktīvos pagastos ir apslēpts bezdarbs. Faktiski valda darbaspēka trūkums, un vispirms augsti kvalificēta darbaspēka nepietiekamība.

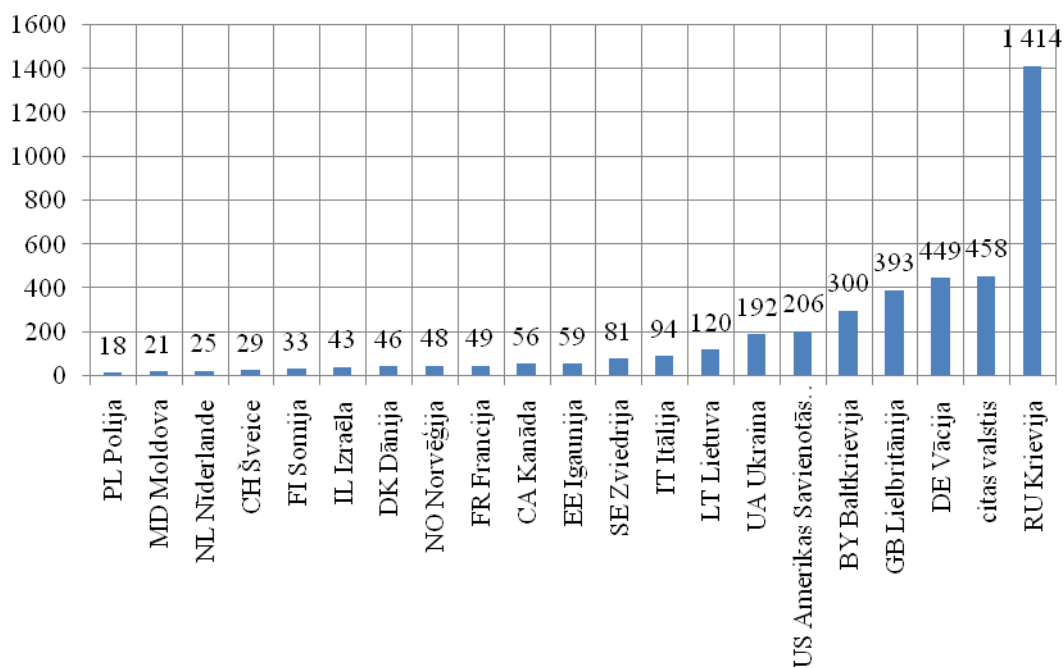
Patiesi ilgtspējīgu attīstību nodrošina integrīgāte²³. Tas attiecināms uz saikni starp lauku, mazāk attīstīto novadu iedzīvotājiem un lauku attīstības politikas veidotājiem. Latvijā valda liela neticība publiskajai varai un lemtspējai. Latvijas valdībai neuzticas trīs ceturtdaļas - 75% - Latvijas iedzīvotāju, bet Saeimai - 77%. Visvairāk uzticas saviem tuviniekiem, draugiem. Šādu uzticības personu skaits gan nav liels – vidēji 10-12 cilvēki²⁴.

Arī migrācijas biedējošos apjomus nevar skaidrot tikai ar iespēju vairot ienākumus, nosūtot tos uz Latviju palielinot inflāciju. Pamatā tomēr, kā liecina aptaujas ir Valsts varas attieksme pret cilvēkiem vispirms Latvijas mazāk attīstītos novados un nespēja ilgtermiņā saredzēt pozitīvas izmaiņas.

²² Projekta Nr. 050407/S60 „Forsaita speciālistu tīkla pielietojums lauku politikas atbalstam un lauksaimniecības zinātnes pētījumu un iekārtu datu bāzes pilnveidošana” atskaite 2007.g.

²³ Dainis Lapiņš, Lauksaimniecības sistēmu analīze//saīsināta lekciju konspekta2008.g.versija, pdf. –Jelgava, LLU AAZI,2008., 71 lpp.

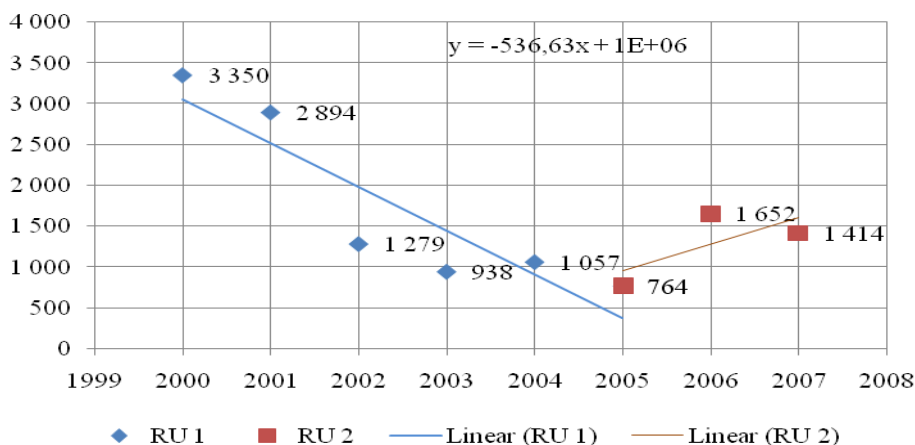
²⁴ RAPALM; Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.g.

1.4.att. Ilgtermiņa migrantu (izbraucēju) skaits un valsts uz kuriem migrē no Latvijas 2007.g.²⁵

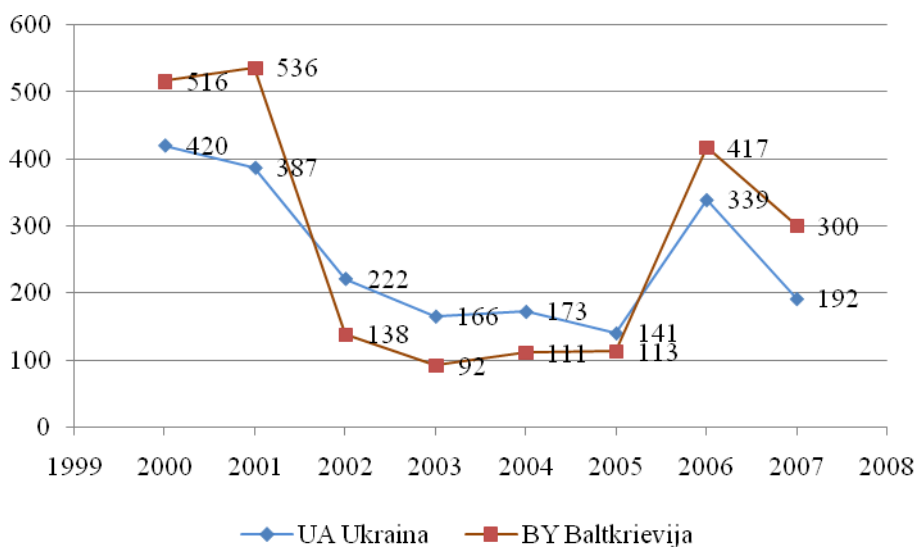
Iedzīvotāju migrācija ir dinamisks lielums un daļa no tiem atgriežas Latvijā, ir arī pretējs process – mazāk kvalificēta darba spēka ieplūšana Latvijā. Jautājums: vai tam mēs esam gatavi?

Nav liela pamata domāt, ka lēta darba spēka avots būs Krievija (1.5. attēls).

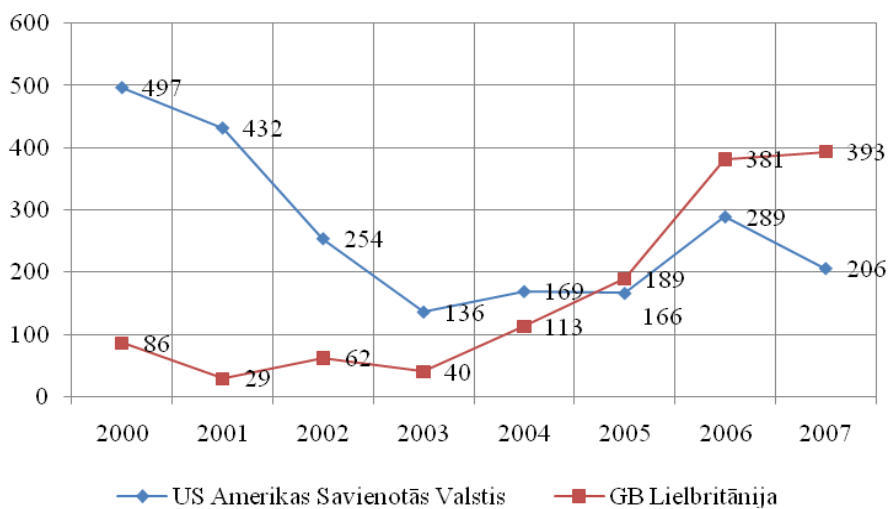

1.5.att. Latvijas iedzīvotāju skaita izmaiņas, kas izbraukuši ilgtermiņa migrācijā uz Krieviju

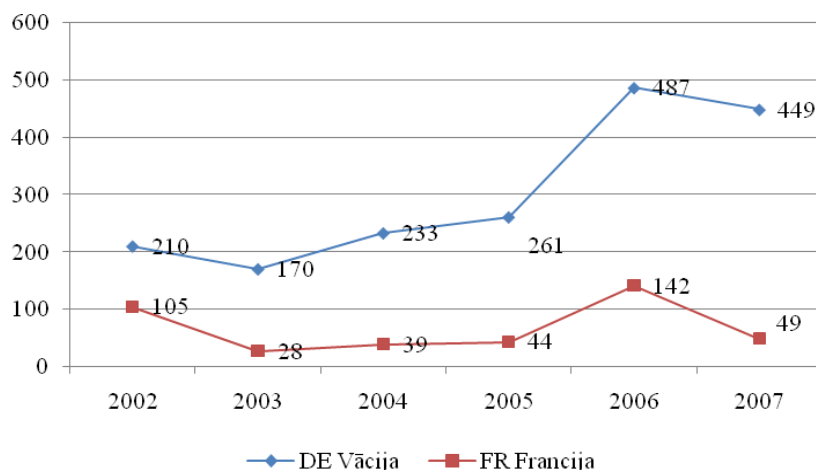
²⁵ LR CSB dati, STARPVALSTU ILGTERMIŅA MIGRĀCIJA PA VALSTĪM

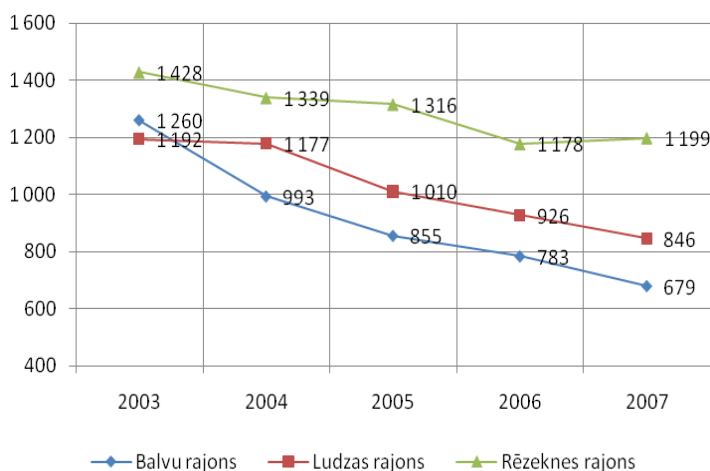
1.6.att. Latvijas iedzīvotāju skaita izmaiņas, kas izbraukuši ilgtermiņa migrācijā uz Ukrainu un Baltkrieviju.

1.7.att. Starpvalstu ilgtermiņa migrācijas ar US un GB raksturojums (izbraukušo no Latvijas iedzīvotāju skaits).

1.8.att. Starpvalstu ilgtermiņa migrācijas ar DE un FR raksturojums (izbraukušo no Latvijas iedzīvotāju skaits).

1.9.att. Ilgtermiņa migrācijas apjomu izmaiņu raksturojums Latgalē.

RAPLM darba grupas veiktie pētījumi ļāva konstatēt, ka attiecībā uz ilgtspējīgu attīstību Latvijas iedzīvotāji nedomā par nākotni, bet ar savām izvēlēm to rada. Vidējā Latvijas iedzīvotāja ‘nākotnes plānu horizonts’ – laiks, kas saplānots strukturēti, - ir 18 mēneši. Investīcijām šis vidējais horizonts ir vēl mazāks – apmēram viens gads.

Latvijas iedzīvotāji nav informēti par ilgtspējīgu dzīvesveidu – tikai 19% apgalvo, ka ir kaut ko dzirdējuši vai zina par to. Tomēr vairāk kā 70% atzīst, ka viņus ietekmē vides piesārņojums, bet vairāk kā 60% - ka viņus ietekmē klimata pārmaiņas.²⁶

²⁶ Māris Kļaviņš, Vides izglītības fonda "Par sakoptu Latviju" viceprezidents Avots: "[Gribam ilgtspējīgu attīstību](#)" RAPALM; Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.g.

Šāda nostādne liecina, ka nepieciešamas ir apjomu un novadu ietvaros apmācības par ilgtspējīgu attīstību. Šajosursos nedrīkst visu nonivelēt uz atkritumu savākšanu vai veselīgu uzturu, bet vienkāršotā formā jāpasniedz vis jautājumu komplekss un vispirms jau reģiona attīstības kontekstā. Bēgšana un izvairīšanās risināt sarežģītus sociālos, ekonomiskos u politiskos jautājumus nedos gaidītos rezultātus.

Semināru ietvaros izteiktie viedokļi:

- *Prakses vietu skaita palielināšana lauksaimniecības profila uzņēmumos un institūcijās, lai radītu interesi par darbu šajā nozarē;*
- *Lauku speciālistu sagatavošanā un bieži pat pārprofilēšanā LLU jāatjauno to kvalifikācijas celšanas sistēma. Ieteicama sadarbība, bet ne dublēšanās ar LLKC;*
- *Palielināt degvielas patēriņa normu uz hektāriem akcīzes nodokļa kompensācijai. Atšķirības Latvijā – Zemgales lauksaimniekiem salīdzinoši Rīga ir tuvāk nekā Latgales lauksaimniekiem;*
- *Produkcijas transportēšana kļūst neiespējama, jo jāizpilda daudzās prasības- par tahogrāfiem u.c., kas sadārdzina produkcijas izmaksas, it sevišķi Latgales reģionā;*
- *Samazināt nodokļus darba devējiem lauksaimniecībā (sociālā apdrošināšana) - paredzēt kompensējošas subsīdijas darba devējiem (atsevišķi piemēri doti 1.2.tabulā);*
- *Atrast cenu regulēšanas mehānisma kompromisu starp ražotāju un pārdevēju. Šobrīd - lauksaimnieks pienu realizē par 16 santīmiem, tirgotājs- pārdod par 70 sant;*
- *Vienkāršot statistiku un nodokļus – pārāk sarežģīti mazajam uzņēmumam. Ja nevar atļauties grāmatvedi, tad vienam pašam viss jādara, kas atņem daudz laika lauku darbiem;*
- *Vajadzētu samazināt atskaišu iesniegšanas biežumu valsts institūcijām (VID, CSP u.c.) - atskaites reizi ceturksnī vai pusgadā;*
- *Jāsamazina pavadzīmes un atskaites individuālajiem komersantiem;*
- *Nepieciešami atvieglojumi LAP modernizācijā tām saimniecībām, kas realizēja projektus pasākumā „Standartu sasniegšana” (ir atrisināts ar 2008.gada 9.septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.729 „Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 21.aprīļa noteikumos Nr.299 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam "Lauku saimniecību modernizācija"").*
- *Lielāku likmi piešķirt tehnikas modernizācijas nodrošināšanai;*

- *Ugunsdrošības un citi drošības kritēriji. Kontroles sistēma – nav nepieciešamas tik daudz kontroles pārbaudes. Darba aizsardzībā ir pārāk liela birokrātija. Zemnieks pats nevar izpildīt visas prasības, tāpēc jāslēdz līgums ar svešu cilvēku. Būtu labāk, ja atnāktu un pārbaudītu reālo situāciju. Interesē tikai papīri - realitātē neko nepārbauda. Pārbaudošajām institūcijām ir jāklūst par konsultantu uzņēmējam, nevis sodītāju.*

Pēdējā norādītā komentāra kontekstā būtu jāmin, ka Lauku attīstības plāna pasākuma „Standartu sasniegšana” nozīmīgumu akcentē tā mērķis – nodrošināt lauku saimniecību atbilstību ES noteiktiem standartiem vides aizsardzības, cilvēku, dzīvnieku un augu veselības un dzīvnieku labturības jomās. Pasākuma ietvaros piešķirtais finansējums 66 miljonu EUR apmērā, veido nozīmīgu daļu (16%) Lauku attīstības plānā paredzētā finansējuma un tas ir vienīgais atbalsts, ko lauksaimnieki var saņemt, lai uzlabotu saimniecību atbilstību standartiem, kas ir noteikti augstāki saistībā ar Latvijas pievienošanos ES. Pasākumā „Standartu sasniegšana” tika saņemti 8278 iesniegumi, no tiem 94% jeb 7800 iesniegumu tika apstiprināti, kas veido 3 % LAP pasākumos saņemtajiem atbalsta iesniegumiem. Šajā pasākumā projektu apstiprināšanas līmenis bija augsts, jo salīdzinoši vienkāršāka bija iesniedzamo dokumentu pakete un vienkāršāka pieteikšanās kārtība. Visvairāk iesniegti un apstiprināti iesniegumi (57%) ir pasākuma „Standartu sasniegšana” aktivitātē „Piena higiēna”, kas iekļauj kompensāciju par slaušanas un dzesēšanas aprīkojuma iegādi, piena mājas rekonstrukciju, renovāciju vai būvniecību, kā arī par cūku pārvietošanu. Aktivitātē „Lauksaimniecības dzīvnieku labturība” iesniegti 2106 projekti jeb 27 % no kopējā skaita, paredzot dzīvnieku labturības kompensāciju par ūdens un gaisa apgādes sistēmu izveidi. Vislielākais apstiprināto iesniegumu skaits ir bijis LAD Dienvidlatgales (22%), Dienvidkurzemes (16%) un Ziemeļvidzemes (15%) RLP. Vismazāk iesniegumu saņemts Zemgales un Ziemeļaustrumu RLP – attiecīgi 479 un 516 iesniegumi²⁷.

Ņemot vērā semināru laikā izteiktos viedokļus par nepieciešamību samazināt nodokļus uzņēmējdarbības veikšanai lauku saimniecībās, tiek piedāvāts pārskats par nodokļu atvieglojumu piemērošanu citās valstīs.

²⁷ Zane Bulderberga, maģistra darbs „Lauku attīstības plāna pasākuma „Standartu sasniegšana” izvērtējums”

1.2.tabula

Fiskālo stimulu labas prakses formas inovācijai ES vecajās dalībvalstīs un šādu stimulu formas Latvijā²⁸

Inovācijas nodokļu stimuli	Fiskālo stimulu labas prakses izpausmes formas/ Fiskālo stimulu izpausmes formas Latvijā
Biznesa R&D izdevumi	Uzņēmuma ienākuma nodokļa atlaižu 3 dažādi mehānismi: apjoma bāzētā shēma (Lielbritānija), izdevumu pieauguma shēma (Francija), jauktā shēma (Spānija). MVU, kas nestrādā ar peļņu, nodokļu atlaide pārtop grantā (Lielbritānija). Latvijā: noraksta izdevumus to rašanās gadā (likuma „Par UIN” 13.5.p.). Nekādi nodokļa stimuli netiek piemēroti.
Programm nodrošinājums, e-komercija, jaunas IT	Apjoma bāzētā ienākuma nodokļa atlaide maziem uzņēmumiem (Spānija). Pāatrināta amortizācija – līdz 12 mēnešiem (Francija). Latvijā: nolietojuma likme (programmproduktiem – 35%) divkārsā apmērā (likuma „Par UIN” 13.1.3.p.).
Sadarbība starp firmām un universitātēm	Apjoma bāzētā ienākuma nodokļa atlaide izpētes kontraktiem ar universitātēm (Itālija, Spānija). Latvijā: nodokļa stimuli netiek piemēroti.

Lauksaimniecības un mežsaimniecības ekoloģisko īpašību uzlabošana arī iezīmē noteiktu vietu ES līmeņa dokumentos. Ilgtermiņa noturīga attīstība būs atkarīga no spējas ražot produktus, kurus vēlas pirkt patērētājs, vienlaicīgi nodrošinot atbilstību augstiem vides standartiem. Ieguldot līdzekļus ekoloģisko īpašību uzlabošanā, iespējams panākt augstāku ražošanas efektivitāti, radot situāciju, kurā ieguvējas ir visas iesaistītās puses²⁹;

Semināru ietvaros izteiktie viedokļi:

- *Lai sekmētu jaunu paaudžu ienākšanu lauksaimniecībā, jāizvērtē, kā pareizāk apvienot pasākumus, kas paredzēti saskaņā ar 1. asi, lai tie atbilstu jauno lauksaimnieku vajadzībām;*
- *Atbalsta programma mājražotājiem – pirms tam izstrādāt atvieglotas sanitārās prasības. Sieru siet, zapti vārīt, maizi cept, krējumu gatavot un ābolu vīnu taisīt. Pagaidām sanitārās prasības ir par augstu un kavē šādas ražošanas attīstībai. Tas pats attiecas uz mājražotāju produkcijas realizāciju tirgos – ir jābūt iespējai katrā pilsētā ražot šādu produkciju bez ierobežojumiem (PVD un citiem) un bez papildus samaksas;*
- *Atbalsts meža nozarei- patlaban daļa no atļautajām aktivitātēm maza izmēra, nav ilgtermiņa orientēta;*

²⁸ S.Boļšakovs „Inovatīvā darbība Latvijā”, R.: Jumava, 2008 –213.lpp.

²⁹ 2006/144/EK: Padomes Lēmums (2006. gada 20. februāris) par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) – skat. 19.09.2008.

- *Meža nozares atbalsts - lauksaimniekiem nepieciešams segt meža dzīvnieku postījumu zaudējumus.*

Vides pakalpojumu un dzīvnieku labturībai atbilstīgas lauksaimniecības prakses veicināšana. Eiropas iedzīvotāji uzskata, ka lauksaimniekiem jāievēro obligātie standarti. Tomēr daudzi arī piekrīt, ka lauksaimniekiem būtu jāsaņem kompensācijas, ja tie uzņemas saistības, kas pārsniedz obligātās prasības, piemēram, piedāvājot pakalpojumus, kurus parasti tirgū nepiedāvā, sevišķi tad, ja tie saistīti ar konkrētiem īpaši svarīgiem resursiem saistībā ar lauksaimniecību un mežsaimniecību, piemēram, ūdeni un augsni³⁰;

Kā būtiska problēma ES līmenī iezīmējas arī **klimate izmaiņu un ietekmes uz tautsaimniecību prognoze, kā arī aktivitātes pārmaiņu apturēšanā**. Lauksaimniecība un mežsaimniecība ir galvenās nozares, kurās tiek radīti jauni atjaunojamās enerģijas veidi un izejvielas bioenerģijas ražošanas iekārtām. Atbilstīgas lauksaimniecības un mežsaimniecības prakses var palīdzēt samazināt siltumnīcas efekta gāzu emisijas un piesaistīt oglekli, kā arī samazināt augsnes sastāvā esošās organiskās vielas; un var arī palīdzēt pielāgoties klimata pārmaiņu radītām sekām³¹;

Ilgtermiņa skatījumā (ar kritēriju, ka ES oficiālajā vērtējumā paaudze ir laika posms 25 gadi), jāņem vērā, ka attīstību nosaka neregulējami, tikai daļēji regulējami un regulējami faktori. Pie tikai daļēji regulējamajiem faktoriem pieskaitāmas klimatiskās izmaiņas. Šis klimatisko faktoru izmaiņu iedalījums vēl daļēji regulējamais ir un būs spēkā tikai tūlītēju visas cilvēces aktivitāšu gadījumā, kas novērsīs vai mīkstinās siltumnīcu efekta ietekmi.

³⁰ 2006/144/EK: Padomes Lēmums (2006. gada 20. februāris) par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādņēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) – skat. 19.09.2008.

³¹ 2006/144/EK: Padomes Lēmums (2006. gada 20. februāris) par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādņēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) – skat. 19.09.2008.

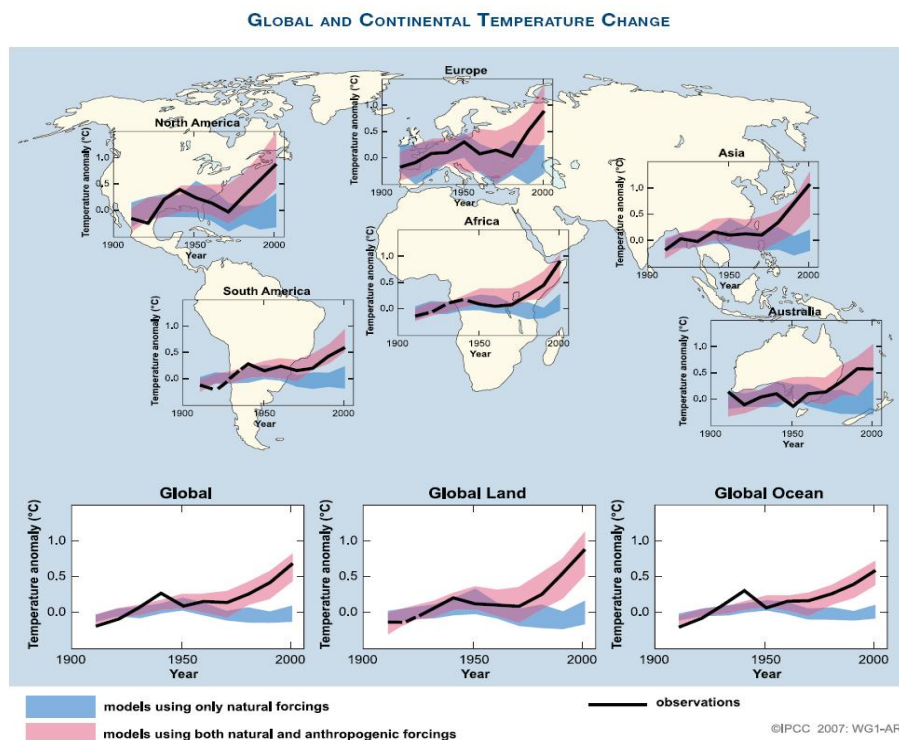

Figure SPM.4. Comparison of observed continental- and global-scale changes in surface temperature with results simulated by climate models using natural and anthropogenic forcings. Decadal averages of observations are shown for the period 1906 to 2005 (black line) plotted against the centre of the decade and relative to the corresponding average for 1901–1950. Lines are dashed where spatial coverage is less than 50%. Blue shaded bands show the 5–95% range for 19 simulations from five climate models using only the natural forcings due to solar activity and volcanoes. Red shaded bands show the 5–95% range for 58 simulations from 14 climate models using both natural and anthropogenic forcings. {FAQ 9.2, Figure 1}

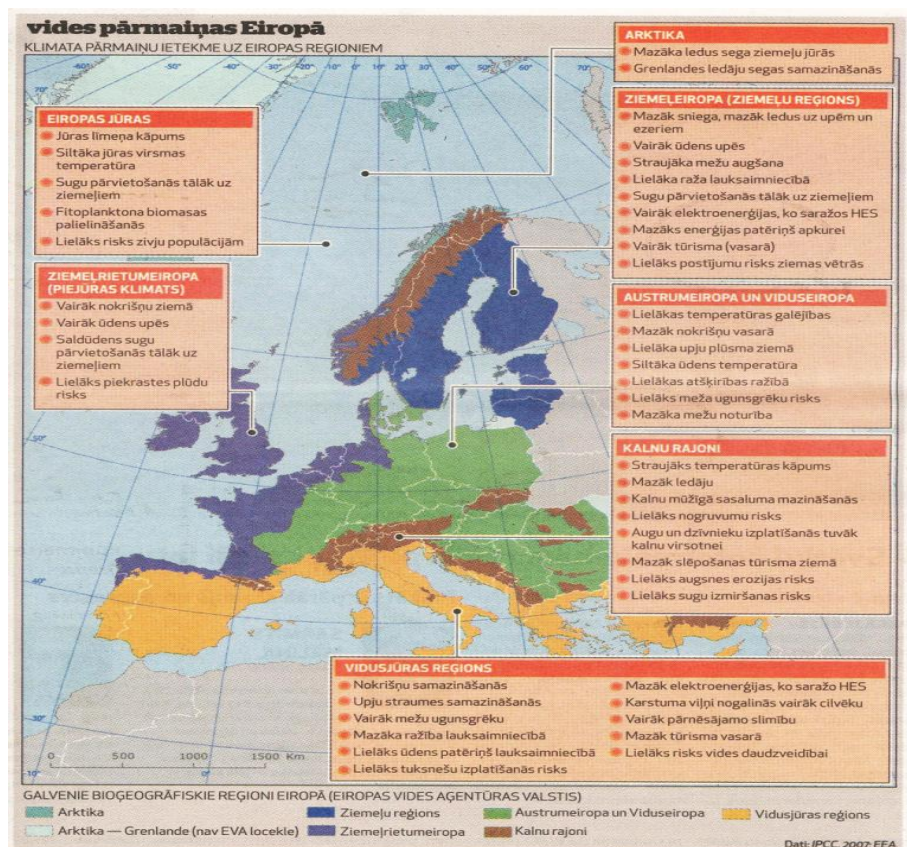
1.10.att. Gaisa vidējo temperatūru palielināšanās raksturojums pasaulē.³²

Tomēr, pēc EVA viedokļiem, klimata izmaiņas var radīt arī dažus pozitīvus momentus un tam nevar dot viennozīgu vērtējumu. Lielākajā Eiropas daļā, bet īpaši tās vidusdaļā un ziemeļdaļā, ierobežota temperatūras paaugstināšanās varētu labvēlīgi ietekmēt lauksaimniecību. Vienlaicīgi ar lauksaimniecībā izmantojamu teritoriju paplašināšanos ziemeļu virzienā, dažos Eiropas dienvidu rajonos lauksaimniecību apdraud ūdens trūkums. Arvien biežāki ārkārtēji dabas apstākļi, it īpaši sausuma periodi, var samazināt ražu. Vai ietekme būs pozitīva, tas lielā mērā atkarīgs no lauksaimniecības iespējām piemēroties klimata izmaiņām. Vidējais augu, t.sk. lauksaimniecības graudaugu, veģetācijas periods no 1962. līdz 1995. gadam pagarinājies par 10 dienām, un ir paredzams arī turpmākais tā

³² A report of Working Group I of the Intergovernmental Panel of Climate Change//Summary of Policymakers// Report of the IPCC/

pieaugums. Eiropā ziemojošo putnu izdzīvošana dažu pēdējo desmitgadu laikā ir uzlabojusies un, šķiet, pateicoties ziemas temperatūras paaugstinājumam, turpinās uzlaboties.³³

Šīs EVA raksturotās tendences, neviennozīmīgi attiecināmās iespējamās klimatiskās izmaiņas attiecībā uz ES reģiona valstīm uzskatāmi parāda arī kartē masu mēdiju pārstāvji. Latvija šajos apstākļos iegūs arī zināmas priekšrocības salīdzinājumā ar pārējām valstīm (2.11.attēls).³⁴

1.11. att. Vides iespējamo pārmaiņu raksturojuma karte Eiropā.

Ja pieņemam, ka klimatisko izmaiņu fenomens ir nekontrolējams vai tikai daļēji vēl kontrolējams faktors un spēkā ir iepriekš formulētās eksperta nostādnes par ES un Latvijas tautsaimniecības attīstības perspektīvām, tad vēlreiz formulēsim, ka Latvijas bagātības izmantošanas pirmais priekšnoteikums: uz vietas dzīvojoša un saimniekot spējīga intelektuālā potenciāla nodrošinājums.

³³ EIROPAS VIDES AĢENTŪRAS PAZIŅOJUMS, Kopenhāgena, 2004.gada 18.augusts, Eiropā nepieciešama stratēģija, lai piemērotos klimata izmaiņām, : http://reports.eea.eu.int/climate_report_2_2004/en.

³⁴ Ģirts Kasparāns Latvija varētu gūt labumu no sasilšanas, Diena, 30.09.2008.g.

Projekta ietvaros noteiktās prioritātes lielā mērā saskan ar Eiropadomes rekomendācijām lauku attīstības veicināšanā, kā arī citiem līdzvērtīgiem pasākumiem.

Atkārtoti izvērsot Lisabonas stratēģiju, Eiropadome 2006.g. ir no jauna apstiprinājusi, ka Lisabonas stratēģija jāvērtē plašāk saistībā ar ilgtspējīgas attīstības prasību, ka pašreizējās vajadzības nedrīkst apmierināt, nerespektējot nākamo paaudžu iespējas apmierināt to vajadzības. Lauku attīstības politikai jāpalīdz lauku apvidiem sasniegt šos mērķus laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam. Tam savukārt nepieciešama stratēģiskāka pieeja konkurētspējai, jaunu darbavietu izveidošanai un inovācijām lauku apvidos, kā arī uzlabota programmu īstenošanas pārvaldība. Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē arvien lielāka uzmanība jāpievērš progresīvām investīcijām cilvēkos, zinātnībā un kapitālā, jauniem veidiem, kā piedāvāt veiksmīgus vides pakalpojumus, kā arī iespējām, veicinot dažādošanu, radīt jaunas darbavietas un uzlabot esošās, jo īpaši sievietēm un jauniešiem. Palīdzot ES lauku apvidiem attīstīties kā potenciāli izdevīgām investīciju, darbavietām un dzīvesvietām, lauku attīstības politika var būtiski sekmēt Eiropas teritorijas ilgtspējīgu attīstību³⁵.

Kā papildus EK minētie pasākumi lauksaimniecības attīstības veicināšanas jomā būtu minami:

- 1) bioloģiskās lauksaimniecības ieguldījuma konsolidācija.** Bioloģiskā saimniekošana veido vienotu pieeju ilgtspējīgai lauksaimniecībai. Šajā sakarā arī turpmāk būtu jāpalielina tās ieguldījums vides un dzīvnieku labturības mērķu sasniegšanā³⁶;
- 2) veiksmīgu vides un ekonomikas ierosmju atbalstīšana. Vides pakalpojumu sniegšana, īpaši veicot agrovides pasākumus, var palīdzēt saglabāt lauku apvidu un tiem raksturīgo pārtikas produktu identitāti.** Tie var būt pamats izaugsmei un jaunu darba vietu radīšanai, piedāvājot tūrisma iespējas un lauku ērtības, īpaši tad, ja tie saistīti ar tūrisma, amatniecības, mācību vai nepārtikas ražošanas nozaru dažādošanu³⁷;
- 3) teritoriālā līdzsvara veicināšana.** Lauku attīstības programmas var būtiski sekmēt lauku apvidu pievilcību. Tās arī var nodrošināt to, ka konkurētspējīgas, uz zinātnes atziņām balstītas ekonomikas apstākļos tiek saglabāts noturīgs līdzsvars starp pilsētu un

³⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006D0144:LV:NOT> – 19.09.2008.

³⁶ 2006/144/EK: Padomes Lēmums (2006. gada 20. februāris) par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) – skat. 19.09.2008.

³⁷ 2006/144/EK: Padomes Lēmums (2006. gada 20. februāris) par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) – skat. 19.09.2008.

lauku apvidiem. Kopā ar citām programmu jomām, lauku apsaimniekošanas pasākumi var pozitīvi ietekmēt ekonomiskās aktivitātes un teritoriālās kohēzijas vienmērīgu sadalījumu³⁸.

- *Atbalsta maksājumi mazajām saimniecībām diferencējami ar koeficientu atkarībā no to attāluma no LR centra un novada centra un ceļu stāvokļa.*

³⁸ 2006/144/EK: Padomes Lēmums (2006. gada 20. februāris) par Kopienas lauku attīstības stratēģiskajām pamatnostādnēm (2007.–2013. gada plānošanas laikposms) – skat. 19.09.2008.

Secinājumi

Ir vairākas jomas, kurās nepieciešams novirzīt Zemkopības ministrijas finansējumu. Kā būtiskākās no tām būtu minamas:

Informācijas un konsultāciju pakalpojumi – apmācībai projektu pieteikumu sagatavošanā, kā arī informējošiem pasākumiem par aktualitātēm atbalsta nosacījumos un nozarē

Projektā iegūtie rezultāti liecina, ka cilvēki nereti nespēj sagatavot prasībām atbilstošu projekta pieteikumu. Līdz ar to būtu nepieciešams īstenot aktivitāti, kas finansētu apmācību projektu pieteikumu sagatavošanā. Līdzīgi pasākumi tika veidoti ES Phare programmas ietvaros, novirzot finansējumu Projektu sagatavošanas fonda pasākumiem, kā arī divpusējās sadarbības programmu ietvaros. Otra iespēja būtu kompensēt dalības maksu (noteiktus % līdzīgi kā tiek kompensēti izdevumi par ārvalstu komandējumiem) informācijas iegūšanaiursos, semināros, aroda apmācībām un konsultācijām. Nepieciešams pilnveidot atbalsta informāciju, konsultācijas, izglītošanu. Šobrīd ir nepieciešami augsti kvalificēti konsultanti. Pieredze rāda, ka konsultanti nevar atbildēt uz lauksaimnieku jautājumiem, jo viņu darba samaksa nav saistīta ar darba kvalitāti.

Jānodrošina arī pieejamākus informācijas resursus – raidījumus televīzijā, „Panorāmā” regulāri veltīt raidlaiku informācijai lauksaimniekiem par aktualitātēm un jaunāko informāciju, vismaz 5 min. katru dienu par aktualitātēm. Radio un TV – nepieciešami lauku raidījumi pieņemamos laikos, jo, piemēram, ražošanas un realizācijas cenu izmaiņu apjomu augstas ticamības izmaiņas un to pamatojums no LR Zemkopības ministrijas un Ministru kabineta, ES institūcijām, kā arī Pasaules Tirdzniecības organizācijas citos līmeņos līdz zemniekiem jānovada arī vienkāršotā un saprotamākā veidā. Vēlams, lai informāciju tiktu pasniegta savlaicīgi un arī atkārtoti, lai novērstu nevajadzīgu spriedzi starp ražotājiem un pārvaldes struktūrām.

Būtu jāņem vērā arī iedzīvotāju viedoklis, ka Lauksaimniecības tirgus veicināšanas centram bieži nav savlaicīgas, pamatotas informācijas, ko novadīt zemniekiem. Lūdzot konsultāciju šajos jautājumos, nevar saņemt konkrētu izsmeļošu atbildi, taču objektīvas un savlaicīgas tirgus informācijas nozīme pieaug, it sevišķi saistībā ar lauksaimniecības produkcijas cenu analīzi un to prognozēm, kā arī tas, ka lauku iedzīvotāji nav pietiekoši informēti vai nopietni neuztver gaidāmās apjoma un cenu izmaiņas produkcijas noieta tirgos.

Ar izdevuma „Agropols” un citu patreizējo sniegtās informācijas avotu darbību netiek sasniegts vēlamais efekts – savlaicīga uzņēmumu gatavība izmaiņām pat tuvākajā laika periodā (1 līdz 2 gados).

Pasākumi uzņēmējdarbības attīstības veicināšanai

Paredzēt finansēt vai līdzfinansēt pasākumus, kas amatniekiem nodrošina iespēju regulāri tirgoties Rīgā vai citās lielās pilsētās. Jāveido un jāatbalsta tirdzniecības misijas – amatnieku biedrības, studijas. Trūkst tirdzniecības telpas, kas galvenokārt ir pārpircēju vaina.

Nepieciešams skaidri definēts atbalsts un prioritāte finansiāli ietilpīgu būvju celtniecībai- kaltes, augļu u.c. produkcijas glabātuves, fermas u.c.

Tehnikas modernizācijai Latgalē vajadzētu lielāku līdzfinansējuma likmi, salīdzinot ar attīstītajiem rajoniem.

Paredzēt atbalsta programmu mājražotājiem (piemēram, siera siešanai), pirms tam izstrādājot atvieglotas sanitārās prasības. Pagaidām sanitārās prasības ir par augstu un kavē šādas ražošanas attīstībai.

Palielināt degvielas patēriņa normu uz hektāriem akcīzes nodokļa kompensācijai. Atšķirības Latvijā – Zemgales lauksaimniekiem salīdzinoši Rīga ir tuvāk nekā Latgales lauksaimniekiem.

Produkcijas transportēšana kļūst neiespējama, jo jāizpilda daudzās prasības- par tahogrāfiem u.c., kas sadārdzina produkcijas izmaksas, it sevišķi Latgales reģionā.

Nepieciešams koordinēt dažādu kontrolējošo dienestu darbību, lai tie veiktu kontroles uzņēmumos ne biežāk kā reizi 2 gados (izņēmums varētu būt LAD, bet tur arī varētu būt vairāk koordinēta rīcība) un apvienojot šajās kontrolēs dažādu institūciju pārstāvjus. Šo pieredzi varētu sākt ieviest ZM institūcijas un pēc tam to varētu aicināt darīt arī citu institūciju pārstāvjus;

Pasākumi izglītības un pētniecības jomā

Kopumā iespējams definēt 4 jomas, kurās būtu jāveic padziļināta izpēte:

1. Tehnoloģiju adaptācijas iespējas.
2. Ēdināšanas/lopbarības problemātikas izpēte.
3. Ģenētiskā faktora izpēte.
4. Ekonomiskie faktori un to ietekme uz nozares attīstību.

Ņemot vērā situāciju nozarē, ir definēti vairāki specifiski jautājumi, kuru sīkākam raksturojumam būtu nepieciešama detalizēta izpēte:

- par kukurūzas sēšanas lietderību lielos apjomos,
- par vālīšu noplūkšanu, ja tiek audzēta kukurūza,
- par kūtsmēsli izmantošanas iespējām gadījumā, ja tiek plānota jauna ferma,
- vai ir lietderīgi būvēt fermu un skalot viņu ar ūdeni vai nav,
- par kramveida kukurūzas izmantošanas iespējām,
- ekonomiskā kontekstā attiecībā uz šķirņu lietderību.

Novadu ietvaros finansēt/līdzfinansēt apmācības par ilgtspējīgu attīstību. Šajosursos nedrīkst visu nonivelēt uz atkritumu savākšanu vai veselīgu uzturu, bet vienkāršotā formā jāpasniedz vis jautājumu komplekss un vispirms jau reģiona attīstības kontekstā.

Konkursa kārtībā līdzfinansēt prakses vietu skaitu lauksaimniecības profila uzņēmumos un institūcijās, lai radītu interesi par darbu šajā nozarē.

Lauku speciālistu sagatavošanā un bieži pat pārprofilēšanā LLU jāatjauno to kvalifikācijas celšanas sistēma. Ieteicama sadarbība, bet ne dublēšanās ar LLKC.

1.4. Zemkopības ministrijas Zinātnes konsultatīvās padomes sēdēs 2008. gada 9.maijā., 23.maijā., 9.jūnijā, 11. jūlijā ņēmuši dalību: J.Jansons, A. Jemeljanovs, I.Pilvere, A.Kārkiņš. (Pielikumā sēdes protokols)

2. Lauksaimniecības pētījumu datu bāzes uzturēšana

Tai skaitā nodrošinot šādus pasākumus:

2.1. Informācijas ievade.

Dati pieejami mājas lapā www.llu.lv, sadaļa „Zinātne” – „Projektu apskate”.

2.2. Datu bāzes meklētājprogrammas uzlabošana/pilnveidošana Darba uzdevumu raksturojums un izpildes stāvoklis

Nr. p.k.	Darba uzdevums, apakšuzdevums, iesniedzamā dokumentācija	Sasniegtais rezultāts, iesniegtā dokumentācija (auditējamā vērtība)	Izpildīts
	Pilna teksta meklēšanas funkcionalitātes	Darbosies pilna teksta meklēšana pēc vairākiem nesaistītiem vārdiem.	Jā

*PROJEKTA „FORSAITA SPECIĀLISTU TĪKLA PIELIETOJUMS LAUKU POLITIKAS ATBALSTAM,
LAUKSAIMNIECĪBAS ZINĀTNES PĒTĪJUMU UN IEKĀRTU DATU BĀZES PILNVEIDOŠANA UN EIROPAS
LAUKSAIMNIECĪBAS, PĀRTIKAS UN DABASZINĀTŅU AKADEMIJU APVIENĪBU PREZIDENTŪRAS
NODROŠINĀŠANA” NOSLĒGUMA PĀRSKATS*

	pievienošana		
	Pievienot projektu meklēšanu pēc projekta vadītāja vārda un uzvārda	Darbosies projektu meklēšana pēc projekta vārda un uzvārda	Jā
	Adreses laukā pilnas adreses parametru pievienošana (lai uz projektu var atsaukties)	Projektu apskates laikā adreses laukā būs pilna adrese (visi parametri), tāda lai uz projektu var atsaukties un adrese darbotos	Jā
	Elektroniski iesniegto atskaišu (failu) aizsardzības ieviešana	Iesniedzot elektroniski atskaites būs iespējams norādīt šīs atskaites publicēšanas datumu (atskaites aizsardzības gadījumā tikai no šī datuma atskaite kļūs pieejama publiski, līdz tam rādīsies ka atskaite ir iesniegta un datums no kura atskaite kļūs publiski pieejama). Atskaites būs lejupielādējamas tikai ar 32 simbolu HASH vērtības parametru.	Jā
	Autorizētām personām CSV formāta atskaišu lejupielādes funkcionalitātes nepilnību novēršana	Autorizētas personas pēc izvēlētajiem kritērijiem varēs atlasīt informāciju no projektu datubāzes un lejupielādēt to CSV formātā.	Jā
	RSS barotnes pilnveidošana atbilstoši RSS specifikācijai un satura papildināšana	RSS barotne būs izveidota atbilstoši RSS specifikācijai un tiks papildināts RSS barotnes saturs	Jā
	Projektu pieteikšanas formai pievienot drošības koda ievadi (neautorizētām personām)	Projektu pievienošanas formā būs jāievada drošības kods (simboli no automātiski ģenerēta attēla), tikai tad projektu varēs iesniegt. Tādejādi tiks nodrošināta projektu datubāzes aizsardzība no brutālas projektu pievienošanas datubāzē.	Jā
	Citi uzlabojumi datu bāzes pilnvērtīgai funkcionēšanai, atbilstoši projekta zinātniskā vadītāja norādījumiem	Projekta zinātniskā vadītāja norādījumi tiks izanalizēti un nepieciešamības gadījumā veiktas izmaiņas projektu datubāzē un WEB lietojumā.	Jā

Pilna teksta meklēšanas funkcionalitātes pievienošana un projektu meklēšana pēc projekta vadītāja vārda un uzvārda

Pilna teksta meklēšanas funkcionalitāte darbojas jaunpievienotajos formas laukos: „Projekta vadītājs” un „Projekta teksts”.

Meklēšana „Projekta teksts” laukā iespējama ar veseliem vārdiem projekta numura, nosaukuma, mērķa, rezultātu un atslēgvārdu laukos vienlaicīgi. Meklēšanas piemēri:

- graudi vai milti;
- lauksaimniecība vai kaitēkļi;
- lauksaimniecība un (kaitēkļi vai kukaiņi);

Meklēšana „Projekta vadītājs” laukā iespējama pēc vadītāja vārda un/vai uzvārda.

Meklēšanas piemēri:

- Jānis Bērziņš - tiks meklēts Jānis vai Bērziņš;
- Jānis un Bērziņš - tiks meklēts Jānis un Bērziņš;
- Jānis vai Pēteris vai Miķelis - tiks meklēts gan Jānis, gan Pēteris, gan Miķelis;
- (Juris un Liepiņš) vai (Līga un Liepiņa) – tiks meklēts Juris Liepiņš vai Līga

Liepiņa;

PROJEKTA „FORSAITA SPECIĀLISTU TĪKLA PIELIETOJUMS LAUKU POLITIKAS ATBALSTAM, LAUKSAIMNIECĪBAS ZINĀTNES PĒTĪJUMU UN IEKĀRTU DATU BĀZES PILNVEIDOŠANA UN EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS, PĀRTIKAS UN DABASZINĀTĻU AKADĒMIJU APVIENĪBU PREZIDENTŪRAS NODROŠINĀŠANA” NOSLĒGUMA PĀRSKATS

The screenshot shows the LLU website interface. On the left is a navigation menu with categories like 'Zinātne' (Science), 'Projektu pieteikšana' (Project application), and 'Publikācijas' (Publications). The main content area features a search form for projects with fields for 'Projekta numurs' (Project number), 'Projekta nosaukums' (Project name), and 'Projekta vadītājs' (Project leader). Below the form is a 'Projektu statistika' (Project statistics) table.

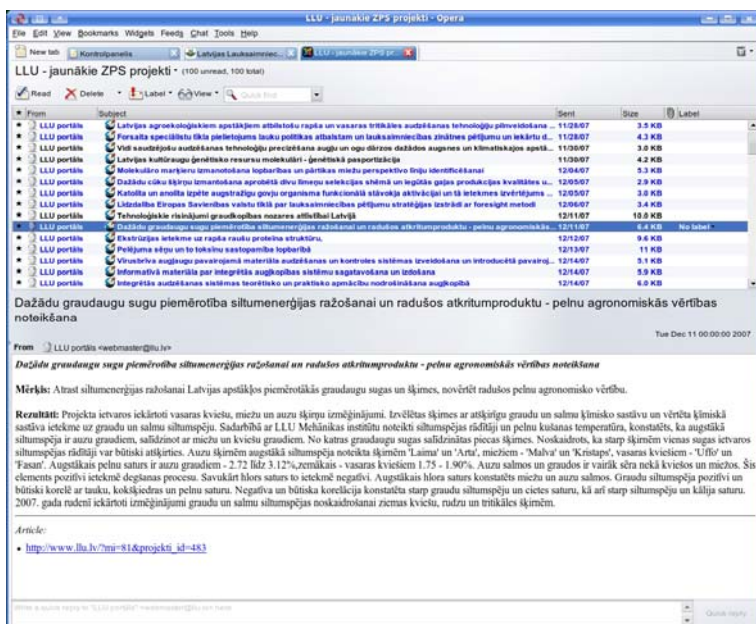
Projekta tips	Skaitis	Finansējums
Eiropas Savienības - Strukturālais ERAR	2	LVL 575583.31
Zinātnes infrastruktūras un pētniecības - Zinātnes infrastruktūras attīstības	4	LVL 324970
Zinātnes infrastruktūras un pētniecības - Pētniecības	33	LVL 360185.00
IZM finansētie - Zinātnes infrastruktūras un pētniecības	1	LVL 4086
IZM finansētie - TOP	4	LVL 50499
Latvijas - IZM finansētie	1	LVL 39224
Latvijas - L2P grants	53	LVL 3538685
Latvijas - Valsts pētījumu programma	1	LVL 25000
Eiropas Savienības - EUREKA	1	LVL 8000
Subsīdiju - 14. pielikums	1	LVL 20000
Starptautiskais - Biznesa	1	LVL 15000.00
Subsīdiju - 6. pielikums	1	LVL 31000
ZPS projekta tips - Starptautiskais	4	LVL 180235
Subsīdiju - 4. pielikums	22	LVL 934309.30
ZM finansētie - Subsīdiju	3	LVL 93699
Eiropas Savienības - Strukturālais ESF	31	LVL 3122856.57
Latvijas - ZM finansētie	2	LVL 45487

RSS barotnes pilnveidošana atbilstoši RSS specifikācijai un satura papildināšana
Iepriekšējā RSS barotne nebija izveidota atbilstoši RSS specifikācijai, kā arī tā sniedza informāciju tikai par projekta nosaukumu un mērķi.

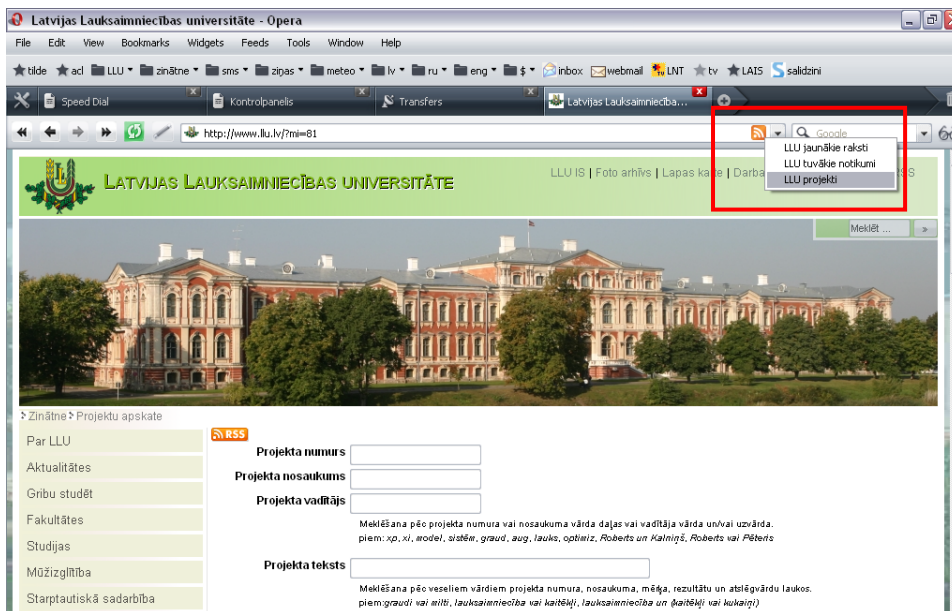
The screenshot shows an RSS feed titled 'LLU - ZPS projekti'. It contains a list of project entries with columns for 'From', 'Subject', 'Sent', 'Size', and 'Label'. The entries include titles such as 'Mehānismu rotoru dinamiskās līdzsvarotības novērtējuma...', 'Antimikrobiālais iedarbības pierādījums baktēriju ierāģu izmantošanā maizes ražošanā (1/07 E1)', and 'Lauksaimniecībā un pārtikā izmantojamu kultūras un mežu ģenētisko resursu deaktīvu izstrāde (330706/330)'. Below the list, there is a section for 'Latvijas kultūras ģenētisko resursu molekulāri - ģenētiskā pasportizācija (220606/S311)' with a brief description and an article link.

PROJEKTA „FORSAITA SPECIĀLISTU TĪKLA PIELIETOJUMS LAUKU POLITIKAS ATBALSTAM, LAUKSAIMNIECĪBAS ZINĀTNES PĒTĪJUMU UN IEKĀRTU DATU BĀZES PILNVEIDOŠANA UN EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS, PĀRTIKAS UN DABASZINĀTŅU AKADĒMIJU APVIENĪBU PREZIDENTŪRAS NODROŠINĀŠANA” NOSLĒGUMA PĀRSKATS

Jaunā RSS barotne atbilst RSS specifikācijai un barotnes saturs papildināts ar „Rezultātiem”, kā arī uzlabots RSS satura noformējums.

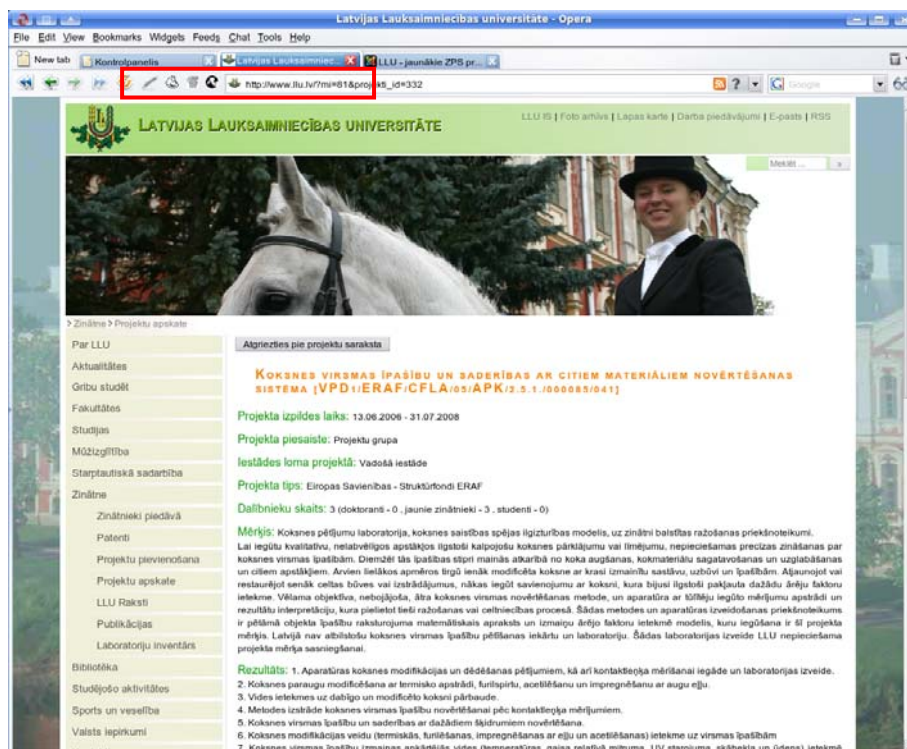

Pierakstīšanās uz RSS jaunumiem tagad pieejama arī standarta vietā, kopā ar LLU jaunākajiem rakstiem un tuvākajiem notikumiem – adrešu joslā (RSS ikona).

Adreses laukā pilnas adreses parametru pievienošana

Bija problēmas ar atsaukšanos uz projektiem – nokopējot adresi no adrese lauka pēc pārlūkprogrammas aizvēršanas ar šo adresi projektu vairs nevarēja atvērt, kā arī nosūtīt šo adresi uz citu datoru tā neatvērās. Adreses lauks nesaturēja infomāciju par izvēlēto portāla moduli, ko izsauca adreses parametrs “?mi=81”, tagad tas ir pievienots visās projektu apskates web formās un adresi var izmantot lai atsauktos uz konkrētu projektu.

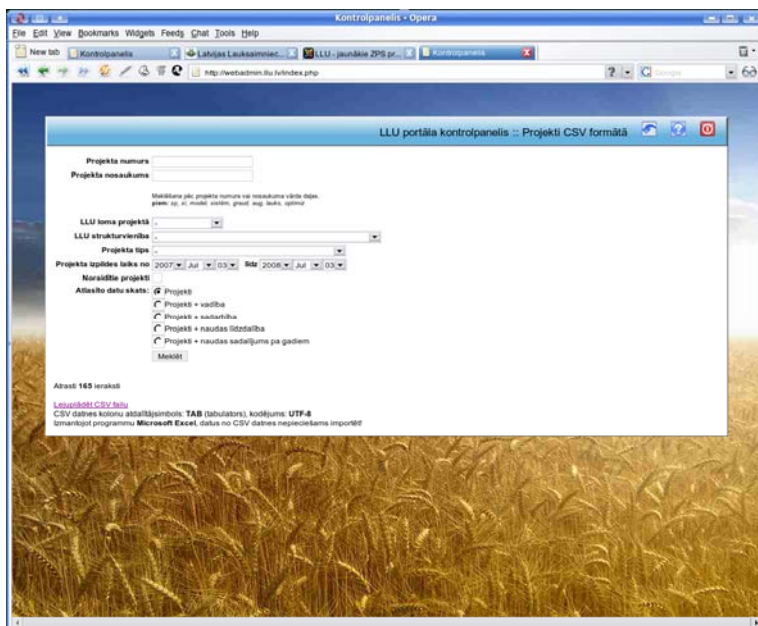

Autorizētām personām CSV formāta atskaišu lejupielādes funkcionalitātes nepilnību novēršana

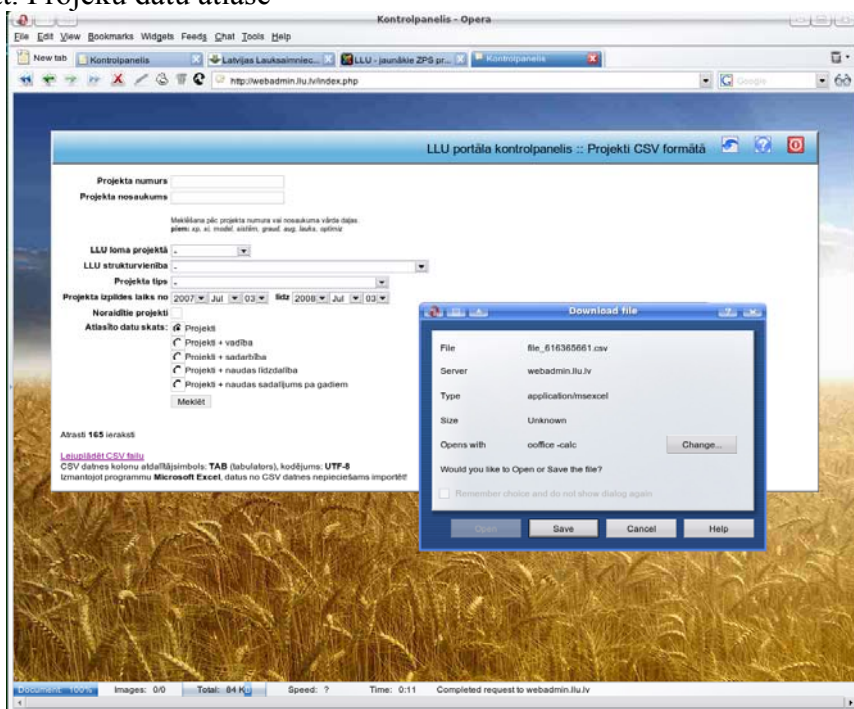
Līdz šim nebija iespējams lejupielādēt CSV formātā atskaites, jo šajā modulī bija kļūdas un nebija pabeigti programmēšanas darbi. Tagad LLU kontrolpanelī autorizētām personām ir pieejama projektu atlase pēc dažādiem kritērijiem un vēlamu rezultātu lejupielāde CSV formātā. Pieejami 5 atlasīto datu skati:

1. Tikai projektu informācija
2. Projektu informācija + projekta vadības informācija
3. Projektu informācija + projekta sadarbības informācija
4. Projektu informācija + projekta naudas līdzdalības informācija
5. Projektu informācija + projekta naudas sadalījuma pa gadiem;

PROJEKTA „FORSAITA SPECIĀLISTU TĪKLA PIELIETOJUMS LAUKU POLITIKAS ATBALSTAM, LAUKSAIMNIECĪBAS ZINĀTNES PĒTĪJUMU UN IEKĀRTU DATU BĀZES PILNVEIDOŠANA UN EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS, PĀRTIKAS UN DABASZINĀTĒNU AKADĒMIJU APVIENĪBU PREZIDENTŪRAS NODROŠINĀŠANA” NOSLĒGUMA PĀRSKATS

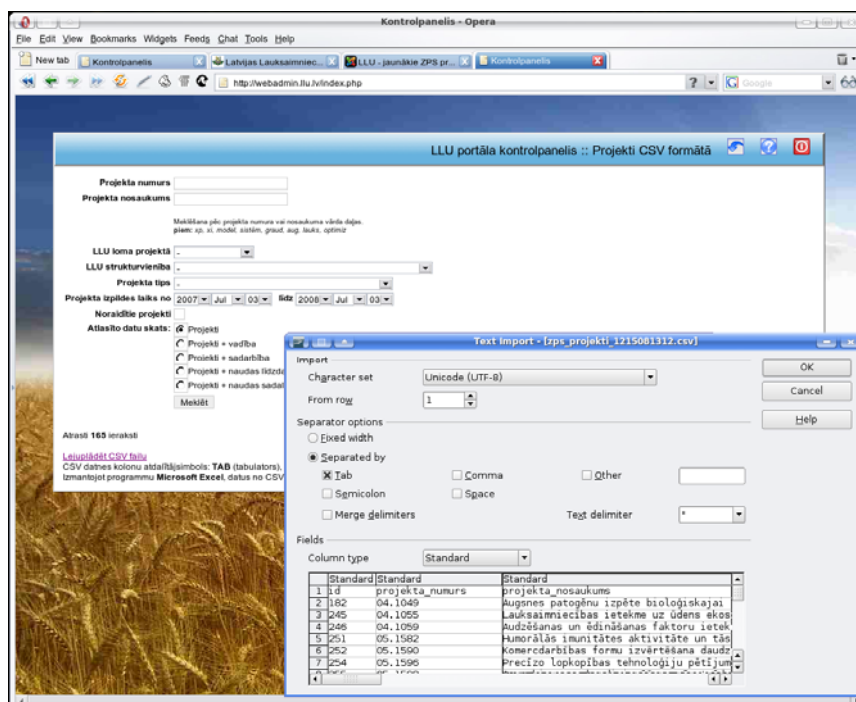

2.1.att. Projektu datu atlase

2.2.att. Projektu datu saglabāšana CSV formātā

PROJEKTA „FORSAITA SPECIĀLISTU TĪKLA PIELIETOJUMS LAUKU POLITIKAS ATBALSTAM, LAUKSAIMNIECĪBAS ZINĀTNES PĒTĪJUMU UN IEKĀRTU DATU BĀZES PILNVEIDOŠANA UN EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS, PĀRTIKAS UN DABASZINĀTŅU AKADĒMIJU APVIENĪBU PREZIDENTŪRAS NODROŠINĀŠANA” NOSLĒGUMA PĀRSKATS

2.3.att. Projektu datu importēšana MS Excel vai OpenOffice programmā

ID	projekta numurs	projekta nosaukums	loma projekta	projekta projekta tips	pieprasītu/llp	pieprasītais finansējums	dabniecība	kopā
1	182.4.1	Augsnes patogēnu izpēte	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	52995	52995	10	
2	245.4.11	Lauksaimniecības ietekme	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	30272	30272	8	
4	246.4.11	Audzēšanas un ēdināšanas	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	18918	18918	5	
5	251.5.16	Humorālās imunitātes aktivācija	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	14232	14232	6	
6	252.5.16	Komerdarbības formu izvēle	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	6782	6782	4	
7	254.5.16	Precīzo lopkopības tehnoloģiju	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	11841	11841	3	
8	255.5.16	Augu biomasas kondicionēšana	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	34613	34613	8	
9	256.05.1605.1	Agroekoloģisko faktoru rādītāji	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	35967	35967	6	
10	259.5.19	Latvijas nosaukumu sistēmas	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	5917	5917	7	
11	259.4.11	Latvijas mežu ogļskābe saturs	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	11263	11263	3	
12	260.6	Latvijas lauksaimniecības	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	102442	102442	40	
13	261.4.1	Ģenētiskās sakarības starp	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	17680	17680	8	
14	262.4.11	Dabīšu pretiloģiju īpašību	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	11537	11537	3	
15	263.4.11	Vienotas augsnes informācija	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	42304	42304	8	
16	264.4.11	Parcēlņu diferencēšanas priekš	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	2161	2161	2	
17	265.4.11	Kokapstrādes darbināmu	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	8509	8509	7	
18	266.4.11	Noteikumu attīrīšanas iekā	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	5168	5168	3	
19	267.4.11	Pārtikas drošību un kvalitāti	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	18514	18514	13	
20	268.5.16	Latvijas lauku diversificācija	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	5859	5859	4	
21	271.5.16	Zemes konsolidācijas priekš	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	15599	15599	7	
22	303.2005.g. - 05.38.ap	Zemes rapša (Brassica nap	Vadošā iestāde	Zinātnes Pētniecības	15000	15000	4	
23	304.luzp 07 - 54	Mazspēļu kā nodarbinātība	Vadošā iestāde	Zinātnes Pētniecības	11500	11500	5	
24	305.luzp 07 - 16	Pilngraudu miltu cepamības	Vadošā iestāde	Zinātnes Pētniecības	12727	12727	6	
25	309.luzp 07 - 06	Sociālās iekļaušanas potenci	Vadošā iestāde	Zinātnes Pētniecības	11341	11341	6	
26	309.luzp 07 - 11	Pārtikas produktu drošības	Vadošā iestāde	Zinātnes Pētniecības	9347	9347	6	
27	311.luzp 07 - 12	Bioloģiski augstvērtīgas iekā	Vadošā iestāde	Zinātnes Pētniecības	9364	9364	3	
28	315	Latvijā audzētu hibrīdo apšu	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	15000	0	3	
29	322	Starpvalsts konkurētspējīgu	Partners	Latvijas IZM finansētie	39224	39224	4	
30	323	Latvijā audzētu hibrīdo apšu	Vadošā iestāde	Latvijas L2P grants	15000	0	3	
31	324.luzp 07 - 46	Inženierzinātņu izpētes attī	Vadošā iestāde	Zinātnes Pētniecības	7534	7534	3	
32	325.luzp 07 - 35	Lidaparātu meža atbaidās sor	Vadošā iestāde	IZM finansētie infrastr	4086	4086	3	
33	327.2005(01)48(V)IEK	Atbilsts mājdzīvnieku prak	Vadošā iestāde	Eiropas Pētniecības ESF	7962.41	7962.41	76	

2.4.att. Projektu dati pēc CSV importēšanas MS Excel vai OpenOffice programmā

Elektroniski iesniegto atskaišu (failu) aizsardzības ieviešana

Iesniedzot elektroniski atskaites ir iespējams norādīt šīs atskaites publicēšanas datumu – datumu no kura šo failu varēs apskatīt gan publiski, gan arī autorizētās personas.

PROJEKTA „FORSAITA SPECIĀLISTU TĪKLA PIELIETOJUMS LAUKU POLITIKAS ATBALSTAM, LAUKSAIMNIECĪBAS ZINĀTNES PĒTĪJUMU UN IEKĀRTU DATU BĀZES PILNVEIDOŠANA UN EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS, PĀRTIKAS UN DABASZINĀTĻU AKADĒMIJU APVIENĪBU PREZIDENTŪRAS NODROŠINĀŠANA” NOSLĒGUMA PĀRSKATS

SALVIS TEST [SALVIS TEST]

Fails	Nosaukums	Izmērs	Pievienošanas datums	Publicēšanas datums
	SALVIS_Art_eng_000.doc	117.50 KB	09.10.2008 16:46	01.10.2008
	Publikacija_Madeira_09j_eng_formatted.doc	300.00 KB	09.10.2008 15:49	31.12.2008
	AuthorsInformation.pdf	6.06 KB	09.10.2008 15:51	

*Projekta atskaites fails Choose...

Faila publicēšanas datums

Gadījumos, kad uz laiku nepieciešams pasargāt projekta atskaites failu norādiet publicēšanas datumu, citos gadījumos datuma lauks nav jāaizpilda!

Pievienot projekta atskaiti

<< Algriezies pie projektu saraksta

* - obligāti aizpildāmi lauki!

2.5.att. Elektronisko atskaišu iesniegšanas forma.

Projekta vadība

Vārds	Uzvārds	Darības veids	Iestāde
Labot	Dzēst	test	Koordinātors

LLU - Informatīvo sistēmu nodaļa

Pievienot projekta vadību

Projekta sadarbība

Pievienot projekta sadarbību

Projekta naudas līdzdalība

Naudas piederība	Naudas summa
Labot	Dzēst

Valsts LVL 5.00

Pievienot naudas līdzdalību projektā

Projekta naudas sadalījums pa gadiem

Pievienot naudas sadalījumu pa gadiem

Projekta faili

Fails	Nosaukums	Izmērs	Datums	Publiski redzams	Dzēst
	AuthorsInformation.pdf	6.06 KB	09.10.2008 15:51	publiski nerādīt	
	Publikacija_Madeira_09j_eng_formatted.doc	300.00 KB	09.10.2008 15:49	publiski nerādīt	
	SALVIS_Art_eng_000.doc	117.50 KB	09.10.2008 16:46	publiski nerādīt	

(fails tiek aizsargāts, būs pieejams pēc 31.12.2008)

Choose... Pievienot projekta atskaiti

projekts ir publicēts

Pēc projekta publicēšanas, dati būs pieejami publiskai apskatei!

Pēc projekta publicēšanas, projekta autoram automātiski nosūtīsies e-pasts ar projekta atskaišu pievienošanas adresi!

Nerādīt projektu publiski | Dzēst projektu

Algriezies pie projektu saraksta

2.6.att. Autorizētu personu atskaišu iesniegšanas forma

Autorizētām personām pieejama iesniegto atskaišu apskatīšana/publicēšana un dzēšana, izņēmums ir aizsargātās atskaites – kur nav pieejama atskaišu apskatīšana līdz norādītajam datumam.

The screenshot shows a web interface for project reporting. On the left is a navigation menu with categories like 'Zinātne', 'Jelgavas piliņ 270', 'Aktualitātes', etc. The main content area displays project details for 'SALVIS TEST [SALVIS TEST]'. Key information includes: 'Projekta izpildes laiks: 09.10.2008 - 09.10.2008', 'Projekta piesaiste: LLU', 'Iestādes loma projektā: Partneris', 'Projekta tips: Multilaterāls - Nato', 'Dalībnieku skaits: 1 (doktoranti - 1, jaunie zinātnieki - 1, studenti - 1)', 'Mērķis: 1', 'Rezultāts: 1', 'Atslēgvārdi: 1', and 'E-pasts: salvis.dagis@llu.lv'. Below this, there is a section for 'PROJEKTA ATSKAITES FAILI' with two file uploads: 'SALVIS_Art_Leng_000.doc' (117.50 KB) and 'Publikacija_Madeira_09_eng_formated.doc' (300.00 KB). A 'PROJEKTA VADĪBA' table lists the project manager: 'test' (Vārds), 'test' (Uzvārds), 'Koordinators' (Darbības veids), 'salvis.dagis@llu.lv' (E-pasts), and 'LLU' (Iestāde). At the bottom, a 'PROJEKTA NAUDAS LĪDZDALĪBA' table shows 'Valsts' (Valsts) with a contribution of 'LVL 5.00' (Naudas summa).

2.7.att. Projektu apskates vispārīgā forma

Publiskā projektu apskates forma, kur uzrādās projektam pievienotās atskaites – tās var brīvi lasīt, izņemot aizsargātās atskaites, kurām parādās informācija, ka fails tiek aizsargāts un publiski būs pieejams pēc norādītā datuma.

Projektu atskaites ir lejupielādējamas tikai ar 32 simbolu HASH vērtības parametru, piemēram, pirms aizsardzības ieviešanas projekta atskaišu failus varēja lejupielādēt automātiski ģenerējot identifikatora numuru <http://www.llu.lv/getfile.php?id=5432>, bet tagad šis identifikators ir aizstāts ar unikālu jaucējfunkcijas 32 simbolus garu vērtību <http://www.llu.lv/getfile.php?hash=821cbabc8b6ed63ba779074f14ba73c>

Projektu publiskajai pievienošanas formai pievienota drošības koda ievade

Projektu pievienošanas formā ir jāievada drošības kods, jeb *CAPTCHA* (*Completely Automated Turing Test To Tell Computers and Humans Apart*), tie ir 3 simboli no automātiski ģenerēta attēla. Drošības koda ieviešana palīdz sistēmai noteikt vai ievadītos datus ir veikusi fiziska persona vai arī tas ir bijis dators (jauna datorprogramma, kas automātiski aizpilda

dažādas WEB formas). Tādejādi tiek nodrošināta projektu datubāzes aizsardzība no brutālas projektu pievienošanas datubāzē.

PROJEKTA PIEVIENOŠANA

***Projekta nosaukums**

Projekta numurs

***Projekta piesaiste** LLU

***Projekta tips** Bilaterāls
Projekta tipu jāizvēlas precīzi, pēc iespējas zemāku līmeni (neizvēlieties tipus uz pelēka fona)

***Iestādes loma projektā** Partneris

Kopējais pieprasītais finansējums

***Iestādei pieprasītais finansējums**

Finansējuma valūta LVL

***Dalībnieku skaits**

t.sk. studenti

t.sk. doktoranti

t.sk. jaunie zinātnieki

***Projekta iesniegšanas datums** 10.10.2008

***Uzsākšanas datums** 10.10.2008

***Pabeigšanas datums** 10.10.2008

***Mērķis**

***Rezultāts**

Atslēgvārdi atdalāmi ar komatu
piemēram: sistēmanaīfe, astojobmizgrauzis, karburators

***Atslēgvārdi**

***e-pasts**

***Drošības kods**

* - obligāti aizpildāmi lauki!

Sidebar:

- Zinātne > Projektu pievienošana
- Izvēlne noslēgta!**
Jūs atrodaties informācijas ievades režīmā.
Lai pārtrauktu informācijas ievadi **nesaglabājot**,
- Jeļgavas piliņ 270
- Aktualitātes
- Par LLU
- Fakultātes
- Gribu studēt!
- Studijas
- Žurnāls "Plēsums"
- Mūžizglītība
- Starptautiskā sadarbība
- Zinātne
 - Zinātnieki piedāvā
 - Patenti
 - Projektu pievienošana
 - Konferences un semināri
 - Projektu apskate
 - LLU Raksti
 - Publikācijas
 - Laboratoriju inventārs
- Studējošo aktivitātes
- Sports un veselība
- Vaists iepirkumi
- Kontakti
- Veldiņas
- MŪZIZGLĪTĪBAS CENTRS LLU
- BOVA Universitāte
- BITIS

2.8.att. Projekta pievienošanas forma

3. Eiropas lauksaimniecības, pārtikas un dabaszinātņu akadēmiju apvienības konferences- *Renewable Energy Resources, Production and Technologies* organizēšana Latvijā 2008.gada 28.-31.maijā

Šī gada 28.-31. maijā Latvijā norisinājās Eiropas Lauksaimniecības, pārtikas un dabaszinātņu akadēmiju apvienības (turpmāk – Apvienība) V Ģenerālasambleja (turpmāk – Asambleja) un saistītais seminārs „Atjaunojamie enerģijas resursi, produkcija un tehnoloģijas”. Līdz ar Asamblejas organizēšanu Latvija ir ieguvusi Apvienības prezidējošās valsts statusu līdz 2010. gadam un par Apvienības prezidenti ievēlēja Latvijas

Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas prezidente, akadēmiķe Baiba Rivža. Par Apvienības viceprezidējošo valsti ir nominēta Ukraina. Latvija, kā prezidējošā valsts, ir atbildīga par Apvienības statūtos ietvertu uzdevumu izpildi, sadarbības nodrošināšanu ar

Eiropas Komisiju un citām saistītajām institūcijām, koordinācijas pasākumu nodrošināšanu

starp Apvienības dalībvalstīm, jaunu dalībvalstu piesaistīšanu, kā arī Apvienības mājas lapas uzturēšanu.

Ģenerālasamblejas norise: Asamblejas saistītā semināra laikā uzrunu teica Apvienības prezidents 2006.-2008.gadā – Rumānijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas prezidents akadēmiķis Kristians Hera (*Cristian Hera*), LR Zemkopības ministrs Mārtiņš Roze, kā arī Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas prezidente, akadēmiķe

Baiba Rivža, kura sveica klātesošos arī ar LR Izglītības un zinātnes ministres, profesores

Tatjanas Koķes uzrunu. Asamblejas plenārsēdē ar referātiem uzstājās akadēmiķis Juris Ekmanis, Vāgeningas universitātes (Nīderlande) profesors Huberts Spierts, kā arī Latvijas

Lauksaimniecības universitātes profesors Gints Birzietis. Turpinājumā darbs norisinājās sekcijās. Ģenerālasamblejas semināra sekcijās bija iespēja iepazīties ar 7 ziņojumiem, kā arī

16 stenda referātiem. Visi ziņojumi ir publicēti Asamblejas ietvaros izdotajā rakstu krājumā

„Atjaunojamie enerģijas resursi, produkcija un tehnoloģijas”.

Asamblejas otrajā dienā dalībniekiem bija iespēja apmeklēt LLU biodegvielas ražošanas laboratoriju, tikties ar LLU rektoru, kurš iepazīstināja ar universitātes, kā arī Latvijas izglītības sistēmas galvenajiem principiem, apmeklēt LLU mācību un pētījumu saimniecību „Vecauce”, kā arī Latvijas Valsts augļkopības institūtu.

Apvienība aptver 18 dalībvalstu – Baltkrievijas, Bulgārijas, Horvātijas, Igaunijas, Francijas, Vācijas, Itālijas, Latvijas, Lietuvas, Moldovas, Nīderlandes, Norvēģijas, Polijas, Rumānijas, Krievijas, Slovēnijas, Zviedrijas un Ukrainas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas vai līdzīgas institūcijas. Asamblejā dalību ņēma pārstāvji no Bulgārijas, Vācijas, Itālijas, Latvijas, Moldovas, Nīderlandes, Norvēģijas, Rumānijas, Krievijas, Zviedrijas un Ukrainas, kā arī Grieķijas. Apvienības galvenie mērķi ir:

- Veicināt akadēmisko sadarbību lauksaimniecības, pārtikas drošības un citos nozīmīgos jautājumos;
- Veicināt zināšanu izplatīšanu, jaunu tehnoloģiju, inovāciju un ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanu;
- Veicināt informācijas apmaiņu starp partnerorganizācijām;
- Veicināt sadarbību starp zinātniekiem visā pasaulē;
- Sniegt padomus un rekomendācijas politikas veidošanā iesaistītajām institūcijām.

Latvijai, kā prezidējošai valstij, ir jānodrošina noteikto mērķu un uzdevumu izpilde, kā arī jāstimulē jaunu dalībvalstu piesaistīšana Apvienībai. Latvijas Zinātņu akadēmija un Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija pateicas Zemkopības ministrijai par sniegto finansiālo atbalstu Asamblejas organizēšanā.

Pielikumi

1.pielikums

1. Doktorantu veikto pētījumu galvenie rezultāti, secinājumi un priekšlikumi

1.1.Helma Jirgena, promocijas darbs „Saimnieciskās darbības dažādošanas iespējas Latvijas laukos”

Promocijas darba izstrādes gaitā tika pierādīta saimnieciskās darbības dažādošanas lielā nozīme lauku saimniecību rīcībā esošo resursu izmantošanas efektivitātes paaugstināšanā, ienākumu palielināšanā un valsts tautsaimniecībā. Ar iegūtajiem rezultātiem būtiski papildināts un pilnveidots saimnieciskās darbības dažādošanas teorētiskais pamatojums un lauku saimniecības rīcībā esošo resursu izmantošanas efektivitātes aprēķinu metodoloģija. Pētījuma rezultāti pierāda saimnieciskās darbības dažādošanas objektīvo nepieciešamību saimnieciskās darbības intensifikācijai laukos un tur dzīvojošo māsaimniecību ienākumu palielināšanai.

Darbā atklātas saimnieciskās darbības dažādošanas attīstības iespējas Latvijā, ņemot vērā jauno ES Kopējo lauksaimniecības politiku. Promocijas darbā identificētas nozīmīgākās saimnieciskās darbības dažādošanu ierobežojošās problēmas, apzinātas iespējas un priekšrocības Vidzemes, Zemgales, Kurzemes un Latgales reģionos. Veikti aprēķini par lauku saimniecību rīcībā esošās zemes un darbaspēka izmantošanas dažādošanas iespējamo efektu

Latvijas reģionos. Pētījumu un aprēķinu rezultātā izveidoti saimniekošanas klāsteri un izstrādāti saimnieciskās darbības dažādošanas modeļi Vidzemes, Zemgales, Kurzemes un Latgales reģionos.

Promocijas darbā ietvertie pētījumu rezultāti izmantojami valsts politikas izstrādei lauku sociāli ekonomiskajā attīstībā, lauku saimniecību vadītāju izglītošanā ražošanas diversifikācijas jautājumos, kā arī valsts institūciju darbībā, kuras nodarbojas ar lauku un reģionālās attīstības politikas ieviešanu un procesu uzraudzību. Pētījumu rezultāti izmantojami jaunu studiju programmu izstrādē un esošo papildināšanai par saimnieciskās darbības attīstības jautājumiem laukos. Iegūtie rezultāti var būt noderīgi arī lauksaimniecības konsultāciju dienestu un nevalstisko organizāciju darbībā, kā arī citiem zinātniskiem pētījumiem saistībā ar saimnieciskās darbības aktivizēšanu laukos. Promocijas darba ietvaros izstrādātie saimnieciskās darbības dažādošanas teorētiskie aspekti izmantojami citās tautsaimniecības nozarēs nolūkā paaugstināt rīcībā esošo resursu izmantošanas efektivitāti un mazināt mainīgo ārējo faktoru nelabvēlīgo ietekmi uz nozarēs strādājošo uzņēmumu konkurētspēju.

Secinājumi

1. Saimnieciskās darbības diversifikācijai un tās ietekmei uz lauku saimniecību un visas lauku vides attīstību Latvijā līdz šim veltīta nepietiekoša zinātnieku uzmanība. Izveidojošās sociāli ekonomiskās atšķirības reģionu attīstībā lielā mērā saistītas ar nepietiekošo vecajās ES valstīs uzkrāto ražošanas dažādošanas pieredzes izmantošanu lauku saimniecībās mūsu valstī.
2. Lielākā resursu koncentrācija, un saimnieciskās darbības dažādošanas iespējas tiek identificētas Pierīgas reģionā, bet mazākais attīstības potenciāls vērojams Latgales reģionā. Valsts ekonomiskās politikas ietekmē reģionu attīstības polarizācija turpina pastiprināties. tā neveicina sociāli ekonomisko atšķirību mazināšanos starp reģioniem Latvijā.
3. Jaunajā ES Kopējā lauksaimniecības politikā saimnieciskās darbības dažādošana ieņem nozīmīgu vietu lauku attīstībā. Darba ietvaros izpētītā Lielbritānijas pieredze liecina, ka ES KLP paredzētais atbalsts ir veicinājis saimnieciskās darbības dažādošanos Lielbritānijā, palielinoties dažādošanas veidu skaitam un kopējam apjomam lauku saimniecībās.
3. Apkopojot teorētisko informāciju autore piedāvā savu saimnieciskās darbības dažādošanas definīciju, kura piemērota Latvijas apstākļiem:
saimnieciskās darbības virzienu, ražoto produktu skaita un produktu realizācijas tirgu paplašināšana, uzsākot jaunu preču ražošanu vai pakalpojumu sniegšanu lauksaimniecības nozares ietvaros vai ārpus tās ar mērķi efektīvāk izmantot lauku saimniecības rīcībā esošos resursus tāpat arī ģimenes locekļu nodarbināšana ārpus saimniecības papildus ienākumu gūšanai.
4. Saskaņā ar LR CSP datiem 2007. gadā 8 %saimniecību skaita gūst papildus ienākumus no saimnieciskās darbības dažādošanas. Saimniecību skaits ar papildus ienākumiem samazinājies vairāk, nekā divas reizes, salīdzinot ar 2001.gadu. Nozīmīgākie papildus ieņēmumu gūšanas veidi Latvijā ir mežsaimniecība, līgumdarbi izmantojot saimniecības tehniku un lauku tūrisms. Vienīgais reģions Latvijā, kur pretēji kopējai tendencei, vērojams saimniecību skaita

ar papildus ienākumiem palielinājums ir Zemgales reģions. Šajā reģionā atrodas vairāk kā trešā daļa no kopējā saimniecību skaita ar papildus ienākumiem valstī.

5. Darbā izdarīto aprēķinu rezultāti liecina, ka darbaspēka izmantošanas dažādošanas ekonomisko pamatu veido lauku saimniecību rīcībā esošā darbaspēka nepilna nodarbināšana. Sekmējot lauku saimniecībās daļēji nodarbināto izmantošanu citās tautsaimniecības nozarēs un/vai citās lauku saimniecībās, var panākt potenciālo bruto efektu 100.7 miljonu latu apmērā gadā. Lielākais dažādojamo stundu skaits, saistībā ar lauku saimniecībās strādājošajiem nepilna laika nodarbinātajiem, tiek novērots Latgales reģionā 35,2% no kopējā apjoma lauku reģionos.

6. Aprēķinu rezultāti pierāda, ka lauksaimniecības produktu ražošanai Latvijā netiek izmantota trešā daļa no LIZ platībām. Lielākais dažādojamās LIZ īpatsvars tiek konstatēts Latgales reģionā no kopējās neizmantojāmās LIZ platības valstī. Lauku zemes izmantošanas dažādošanas potenciālais efekts valstī, izmantojot neizmantojāmās LIZ platības, varētu sastādīt 89 miljonus latu. No zemes alternatīvas izmantošanas viedokļa vienīgi Pierīgas un Kurzemes reģionā, citi zemes izmantošanas veidi dod lielāku pievienoto vērtību uz platības vienību salīdzinot ar lauksaimniecību.

7. Saimnieciskās darbības dažādošanas variantu izvēli lauku teritorijās ietekmē dažādi ekonomiskie un sociālie faktori, palielinās sociālo faktoru ietekmes nozīmīgums saimnieciskās darbības dažādošanas attīstībā. Kā svarīgākie saimniecisko darbību ierobežojošie ekonomiskie faktori tiek konstatēti : saimniecības atrašanās vieta, tirgus iespēja, finansiālais nodrošinājums, infrastruktūra un svarīgākie sociālie faktori: izglītība, zināšanas, motivācija.

8. Pamatojoties uz lauku uzņēmēju aptaujas rezultātiem un izmantojot klāsteru analīzi, tika izveidoti četri saimnieciskās darbības dažādošanas klāsteri. Puse aptaujāto saimniecību iekļaujas klāsterī, kas raksturojas ar lielākajiem ienākumiem no saimnieciskās darbības dažādošanas mežsaimniecībā, netradicionālās lauksaimniecības nozarēs, lauku tūrismā un sniedzot pakalpojumus.

9. Izstrādātie saimnieciskās darbības dažādošanas modeļi Latvijas reģionos liecina, ka darbaspēka dažādošana reģionos ir līdzīga, lielākās zemes platības saimnieciskās darbības dažādošanai tiek izmantotas Latgales un Vidzemes reģionos, Zemgales un Kurzemes reģionos izvietotās zemes lielākā mērā piemērotas lauksaimnieciskajai ražošanai. Lielākie ienākumi no saimnieciskās darbības dažādošanas tiek gūti Vidzemes reģionā.

Priekšlikumi nozīmīgāko problēmu risināšanā

1. Lauku teritorijās lēni notiek nelauksaimnieciskās ražošanas attīstība, līdz ar to nav iespējams atrast darbu uz vietas, kvalificētais darbaspēks aizplūst, mazkvalificētais – veido augstu bezdarba līmeni.

Priekšlikumi problēmas risinājumam

➤ *RAPLM pilnveidot reģionālās plānošanas sistēmu un nodrošināt normatīvajos aktos noteikto prasību izpildi, veidojot reģionu attīstības plānojumu ilgtermiņā un mazinot ārējo ekonomisko faktoru negatīvo ietekmi;*

- *RAPLM izdarīt nepieciešamos grozījumus normatīvajos aktos saistībā ar sociāli ekonomisko atšķirību mazināšanu reģionālā attīstībā un saimnieciskās darbības dažādošanas veicināšanai laukos;*
 - *Nozaru politikas veidošanu un īstenošanu RAPLM veikt koordinēti un saskaņojot ar reģionu attīstības prioritātēm, kas nodrošinātu valsts un ES reģionālās attīstības atbalsta instrumentu saskaņotu darbību un lauku ilgtspējīgu attīstību.*
2. Vairākos reģionos liela daļa lauku iedzīvotāju nodarbināti nepilnu darba dienu, saņem nelielu, mūsdienu vajadzībām neatbilstošu atalgojumu.

Priekšlikumi problēmas risinājumam MK

- *Izstrādāt valsts ilgtermiņa politiku uzņēmējdarbības attīstībai lauku reģionos, veicinot ražošanas pārvietošanu no pilsētām uz lauku apdzīvotām vietām;*
 - *Izstrādāt kompleksu, reģionālās atšķirības izlīdzinošu lauku ilgtspējīgas attīstības stratēģiju;*
 - *Izstrādāt un īstenot uzņēmējdarbību atbalstošu fiskālo politiku laukos ar mērķi paaugstināt lauku vides konkurētspēju uzņēmējdarbības attīstībā un investīciju piesaistīšanā.*
3. Esošais valsts atbalsts saimnieciskās darbības dažādošanai ir nepietiekošs un neefektīvs, jo valsts institūcijas darbojas izolēti katra savu iespēju robežās, nav vienota pieeja valsts līmenī.

Priekšlikumi problēmas risinājumam

- *RAPLM sadarbībā ar citām ministrijām un valsts institūcijām apzināt un izvērtēt saimnieciskās darbības dažādošanas iespējas un nepieciešamo atbalstu Latvijas lauku reģionos, uzņemoties veicamo pasākumu koordinatora funkcijas.*
 - *CSP nodrošināt nepieciešamo informāciju par reģionālās attīstības jautājumiem.*
4. Pieaugot sociālo faktoru nozīmīgumam saimnieciskās darbības dažādošanas attīstībā, nav nodrošināta adekvāta izglītības sistēmas pilnveidošanas bāze lauku iedzīvotājiem.

Priekšlikumi problēmas risinājumam

- *IZM pilnveidot esošās izglītības sistēmu, paaugstinot kvalitatīvas izglītības pieejamību Latvijas lauku iedzīvotājiem visos reģionos;*
 - *LLU attīstīt mūžizglītības iespējas lauku reģionos, tuvinot apmācību lauku uzņēmēju dzīves vietai;*
 - *RAPLM paplašināt informācijas klāstu un tās pieejamību lauku iedzīvotājiem, par aktuālākajiem saimnieciskās darbības dažādošanas jautājumiem (iespējām, problēmām, apmācību u.c. jautājumiem);*
 - *RAPLM piesaistīt profesionālus konsultantus uzņēmējdarbības iespēju izvērtēšanai un uzsākšanas atbalstam pašvaldībās.*
5. Trūkst statistiskās informācijas par saimnieciskās darbības dažādošanas jautājumiem reģionos, valstī nav vienota reģionālā dalījuma.

Priekšlikumi problēmas risinājumam

- *CSP nodrošināt nepieciešamās informācijas vākšanu*
- *RAPLM izstrādāt metodiku vienota reģionālā iedalījuma izveidi.*

1.2. Elīna Konstantinova, promocijas darbs „Mentoring kā zināšanu pārnese līdzeklis uzņēmējdarbības veicināšanai Latvijas laukos”

1. Mentoringam vēsturiski ir senas saknes un tā definīcijas, galvenokārt, var apskatīt no izglītības, psiholoģijas, organizācijas/vadības un ekonomikas perspektīvas. Mentoringa tiek raksturots kā abu pušu mācīšanās un attīstības process, kas ir nozīmīgs personīgā laika un enerģijas ieguldījums gan no mentora, gan pieredzes pārņēmēja puses. Eiropas Komisija definējusi mentoringu kā efektīvu procesu un nepieciešamu nosacījumu uzņēmējdarbības vides attīstīšanai un bezdarbnieku skaita samazināšanai.
2. Mentoringam galvenā nozīme uzņēmējdarbībā ir veicināt jaunu uzņēmumu skaita palielināšanos un uzņēmumu ilgspēju sākuma fāzē. Izplatīts mentoringa uzņēmējdarbībā ir tādās valstīs kā Somija, Zviedrija, Norvēģija, Lielbritānija un ASV, kur tas tiek īstenots strukturēti un pārdomāti iesaistot dažādas sabiedrības grupas.
3. Mentora konsultācijas ir iekļautas Latvijas Nacionālā attīstības plānā 2007.-2013.gadam vienā no prioritātēm jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu radīšanā, nodrošinot vienotu un efektīvu atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai.
4. Pastāv ievērojamas sociāl-ekonomiskas atšķirības starp pilsētām un lauku teritorijām, par ko veicina zemais iedzīvotāju dzīves līmenis lauku teritorijās un zema uzņēmējdarbības aktivitāte. Izvērtējot uzņēmējdarbības aktivitāti Latvijas reģionos, var konstatēt, ka visi līdz šim pieņemtie stratēģiskie un normatīvie dokumenti, kā arī jaunās iespējas sakarā ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā ir maz vai nav ietekmējuši uzņēmējdarbības attīstību lauku reģionos, izņemot Pierīgas plānošanas reģionu.
5. Lauku uzņēmējdarbības vides konkurētspējas uzlabošanai būtiski ir palielināt jaunu uzņēmumu skaitu un veicināt ekonomiskās darbības dažādošanu.
6. Mentoringa ir saistīts ar katru no pieciem lauku uzņēmējdarbības vides konkurences spēkiem – lauku reģionu iedzīvotājiem, izglītības un apmācības institūcijām, esošo uzņēmumu konkurenci un jaunu uzņēmumu veidošanos, kā arī jaunu inovatīvu produktu attīstību lauku reģionos. Tas veicina jaunu uzņēmumu izveidi reģionos, iedrošina un iedvesmo iedzīvotājus kļūt par uzņēmējiem un dibināt savus uzņēmumus, nodrošina vienotu un efektīvu atbalstu uzņēmuma darbības uzsākšanai un konkurētspējas veicināšanai, palīdz attīstīt jaunu inovatīvu un dažādotu produktu attīstību, attīsta jaunas darba vietas, tādējādi aizkavējot vai novēršot iedzīvotāju aizplūšanu no lauku teritorijām un veicinot kopējo apmierinātību ar dzīvi laukos.
7. Nepieciešami jauni, inovatīvi atbalsta mehānismi un zināšanu pārneses procesi, lai veicinātu cilvēkresursus attīstību, uzņēmējdarbības attīstību un novērstu to aizplūšanu lauku reģioniem un valsts. Latvijas lauku uzņēmējdarbībai ir atšķirīgas vajadzības pēc uzņēmējdarbības atbalsta un nepieciešamas savādākas atbalsta pakalpojuma formas nekā pilsētu vai piepilsētu teritorijās.
8. Lauku reģionu mentori ir vecāki, ar augstāku izglītības līmeni un uzņēmējdarbībā zinošāki un pieredzējušāki kā pieredzes pārņēmēji, kā arī biežāk izmanto dažādas iespējas uzņēmumu attīstībā.
9. Kopumā uzņēmējiem lauku reģionos trūkst zināšanu kā uzsākt uzņēmējdarbību, trūkst ticības sev, kā arī informācija ar uzņēmējdarbību saistītiem finanšu un likumdošanas aspektiem, kā arī kontakti un sadarbības iespējas.
10. Latvijas lauku reģionos starp sievietēm uzņēmējām mentorēm dominē sociālās atbildības faktori – rūpes par reģionu, ģimeni, sabiedrību kopumā, kas rada labvēlīgu vidi mentoringa attīstībai laukos.
11. Mentoringa attīstība lauku reģionos ir saistīta ar sabiedrisko organizāciju aktivitāti reģionos. Mentoringa ir nozīmīgs indivīdam, viņa uzņēmējspēju attīstībai un arī reģionālajai telpai, kurā indivīds darbojas. Iesaistītie mentori un pieredzes pārņēmēji sadarbību mentoringā raksturo kā ļoti pozitīvu un jūtas ieguvēji no šīs programmas.

12. Mentoringam ir ekonomiski aprēķināmi ieguvumi, kas veicina ekonomisko attīstību (IKP pieaugumu). Mentoringam ir ieguvumi gan indivīda līmenī (iniciatīvas veidošanās, ticība saviem spēkiem, zināšanas un iemaņas, ienākumu palielināšanās, sociālās depresijas mazināšanās), gan uzņēmuma (darba ražīguma palielināšanās, apgrozījuma un peļņas pieaugums), gan pašvaldībai (cilvēku potenciāla saglabāšana, jaunu uzņēmumu un darba vietu rašanās, nodokļu maksājumu palielināšanās budžetā, infrastruktūras uzlabošanās), gan valstij (uzņēmumu skaita palielināšanās, bezdarbnieku skaita samazinājums un IKP pieaugums).

13. Ilgtermiņā īstenojot mentoringa programmas tiks veicināta jaunu uzņēmumu veidošanās, esošo attīstība, uzņēmēju piesaiste jauniem uzņēmējdarbības veidiem, radītas jaunas darba vietas. Turklāt tiks veicināta sadarbības tīkla veidošanās starp mentoriem un pieredzes pārņēmējiem, tādejādi laika gaitā veidojot uzņēmēju sadarbības tīklu visā Latvijā.

14. Latvijā šobrīd mentoringam ir izveidota laba „augšne” un cilvēki lauku reģionos ir gatavi īstenot šīs programmas nākotnē tomēr programmu ieviešana nākotnē lielā mērā ir atkarīga no finansējuma, pašvaldības atbalsta un uzņēmēju intereses iesaistīties programmā.

15. Kā būtiskākās mentoringa iespējas ir valsts un pašvaldību atbalsts, iespējas piesaistīt ES struktūrfondu un citu EK finansējumu, aktīvas nevalstiskās organizācijas Latvijas lauku reģionos un sadarbības iespējas ar izglītības iestādēm reģionos, kas ir būtisks faktors, veicot mentoringa apmācības un atlasot mentorus un pieredzes pārņēmējus.

16. Efektīvākais mentoringa nākotnes attīstības scenārijs ir partnerības projekti – mentoringa programmas tiek īstenotas kā kopīgi sadarbības projekti starp valsts, nevalstiskā un privātā sektora institūcijām.

Galvenās konstatētās problēmas un to risināšanas priekšlikumi:

1.Problēma – Pastāv ievērojamas sociāl-ekonomiskas atšķirības starp pilsētām un lauku teritorijām, ko veicina zemais iedzīvotāju dzīves līmenis lauku teritorijās un zema uzņēmējdarbības aktivitāte.

Problēmas risinājums

- ES struktūrfondu un Lauku attīstības pasākumu starpniek institūcijām jāveicina efektīvāka ES struktūrfondu izmantošanu lauku teritorijā, izmantojot informācijas, konsultāciju pakalpojumus un plānošanas instrumentus (nosakot fondu līdzekļu izmantošanas reģionālo sadalījumu)
- LR EM sadarbībā ar reģionālajām institūcijām nodrošināt vienotu un efektīvu atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai lauku reģionos, kas ietvertu gan atbalsta infrastruktūru, finanšu resursu, informācijas un zināšanu pieejamību.
- Veikt plašu iedzīvotāju izglītošanu par mazās uzņēmējdarbības formām un nelauksaimnieciskās uzņēmējdarbības iespējām. Tam finansējumu iespējams piesaistīt no Eiropas Sociālā fonda, LM, EM un ZM finansējuma.

2.Problēma - Lauku reģionu attīstībai būtiski ir jauni, efektīvi un atšķirīgi atbalsta instrumenti uzņēmējdarbības veicināšanai

Problēmas risinājums

- Lauku uzņēmējdarbības videi būtiski īstenot ir mentoringa programmas, jo tās efektīvi veicina uzņēmuma skaita un konkurētspējas pieaugumu. Šo programmu īstenošanai nepieciešams piesaistīt valsts un pašvaldību finansējumu

- LR Ekonomikas ministrijai sadarbībā pašvaldībām un NVO jāmeklē un jāīsteno jauni atbalsta instrumenti, piemēram, resursu centri, biznesa eņģeļi, lai uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumi un instrumenti būtu pieejamāki un efektīvāki tieši lauku iedzīvotājam
- Izmantojot valsts, pašvaldības un sabiedrisko organizāciju resursus konkrētajā lauku teritorijā efektīvāk veicināt informācijas izplatīšanos par iespējām, idejām, pieredzi un veiksmīgiem uzņēmējdarbības piemēriem
- Nepieciešams apzināt un veidot datu bāzes no iespējamiem mentoriem Latvijas reģionos, kas var un ir gatavi darboties mentoringa programmas.

3.Problēma – Lauku iedzīvotājos ir īpaši sieviešu vidū kā šķēršļi uzņēmējdarbības uzsākšanai dominē sociālie un psiholoģiskie faktori (zināšanu un pieredzes trūkums, zema pašiniciatīva, nedrošība, u.c.)

Problēmas risinājums

- LR EM nepieciešams novirzīt uzņēmējdarbībai paredzēto finansējumu efektīva atbalsta nodrošinājumu tieši lauku iedzīvotājiem
- Valdībai un plašsaziņas līdzekļiem veicināt sociālo korporatīvo atbildību uzņēmēju vidū
- Nepieciešams pilnveidot izglītības iestāžu un mūžizglītības programmas reģionos, iekļaujot “uzņēmējdarbības gara” veicināšanu un “uzņēmējdarbības prasmju” apgūšanu, jau sākot no pirmskolas izglītības līmeņa.

2. Maģistrantu veikto pētījumu galvenie rezultāti, secinājumi un priekšlikumi

Zane Bulderberga, maģistra darbs „Lauku attīstības plāna pasākuma „Standartu sasniegšana” izvērtējums

1. ES finansiālais atbalsts dažādu nozaru attīstībai Latvijā ietver vairākus finanšu instrumentus – struktūrfondus, Kohēzijas fondu, kopienas iniciatīvas, tiešos maksājumus un pasākumus lauku attīstībai, kas paredzēti atšķirīgu mērķu sasniegšanai. ES atbalsts Latvijas lauku attīstībai 2004. – 2006. gadu periodā tiek finansēts no Eiropas Lauksaimniecības Virzības un Garantijas fonda Garantiju daļas atbilstoši Lauku attīstības plānam, kopējais plāna pasākumiem pieejamais finansējums ir 410 miljoni EUR, no tiem 328 milj. EUR ir ES finansējums, kas veido 56% no ES kopējā atbalsta lauksaimniecībai un lauku attīstībai 2004. – 2006. gadu periodā.

2. Lauku attīstības plāna pasākuma „Standartu sasniegšana” nozīmīgumu akcentē tā mērķis – nodrošināt lauku saimniecību atbilstību ES noteiktiem standartiem vides aizsardzības, cilvēku, dzīvnieku un augu veselības un dzīvnieku labturības jomās. Pasākuma ietvaros piešķirtais finansējums 66 miljonu EUR apmērā, veido nozīmīgu daļu (16%) Lauku attīstības plānā paredzētā finansējuma un tas ir vienīgais atbalsts, ko lauksaimnieki var saņemt, lai uzlabotu saimniecību atbilstību standartiem, kas ir noteikti augstākā saistībā ar Latvijas pievienošanos ES.

3. Pasākumā „Standartu sasniegšana” tika saņemti 8278 iesniegumi, no tiem 94% jeb 7800 iesniegumu tika apstiprināti, kas veido 3 % LAP pasākumos saņemtajiem atbalsta iesniegumiem. Šajā pasākumā projektu apstiprināšanas līmenis bija augsts, jo salīdzinoši vienkāršāka bija iesniedzamo dokumentu pakete un vienkāršāka pieteikšanās kārtība.

4. Visvairāk iesniegti un apstiprināti iesniegumi (57%) ir pasākuma „Standartu sasniegšana” aktivitātē „Piena higiēna”, kas iekļauj kompensāciju par slaukšanas un dzesēšanas aprīkojuma iegādi, piena mājas rekonstrukciju, renovāciju vai būvniecību, kā arī par cūku pārvietošanu.

Aktivitātē „Lauksaimniecības dzīvnieku labturība” iesniegti 2106 projekti jeb 27 % no kopējā skaita, paredzot dzīvnieku labturības kompensāciju par ūdens un gaisa apgādes sistēmu izveidi.

5. Vislielākais apstiprināto iesniegumu skaits ir bijis LAD Dienvidlatgales (22%), Dienvidkurzemes (16%) un Ziemeļvidzemes (15%) RLP. Vismazāk iesniegumu saņemts Zemgales un Ziemeļaustrumu RLP – attiecīgi 479 un 516 iesniegumi.

6. Pasākumā „Standartu sasniegšana” noslēgto līgumu kopsumma ir EUR 71 149 064, kas par 7 % pārsniedz LAP ietvaros paredzēto finansējumu (EUR 66 139 078), jo ievērojot lauksaimnieku lielo interesi un aktivitāti, LAD uzņēmās virssaistības, līdz ar to visos gadījumos, kad tika iesniegti atbilstoši projekti, tos arī varēja realizēt, tādējādi nodrošinot ES standartu sasniegšanu.

7. Vislielākais finansējums piešķirts aktivitātē „Piena higiēna” – EUR 46,603 milj. (65,5% no kopējā pasākuma finansējuma), aktivitātē „Lauksaimniecības dzīvnieku labturība” piešķirti 12,166 milj. EUR (17,7%) un aktivitātē „Kūtsmēslu krātuves” – 13,3% jeb 9,463 milj. EUR.

8. Kopumā pasākuma realizācijā iesaistījās 4713 saimniecības, kas veido 7 % no kopējā uz tirgu orientēto Latvijas saimniecību skaita. Pasākuma „Standartu sasniegšana” ietvaros saņemtais finansējums 2006. gadā veidoja 59 % no ieguldījuma subsīdiju finansējuma lauku saimniecībās. Mazās vai vidēji mazās ELV saimniecībās pasākuma „Standartu sasniegšana” ietvaros piešķirtais finansējums veido lielāko daļu (69 - 97%) no ieguldījuma subsīdijām kopumā. Vismazākais pasākuma finansējuma īpatsvars ieguldījuma subsīdijās bijis tām saimniecībām, kuras EVL ir lielāks par 100 ELV.

9. Pētījuma gaitā tika izanalizēti 462 projekti divās LAD reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs - Preiļos (Dienvidlatgales RLP) un Saldū (Dienvidkurzemes RLP) (. Šīs pārvaldes tika izvēlētas, jo šajās pārvaldēs tika saņemts vislielākais projektu iesniegumu skaits un līdz ar to paredzēts vislielākais finansējuma apjoms. Izlases lielums teritoriālajās lauksaimniecības pārvaldēs sastādīja 6% no apstiprināto projektu skaita katrā pārvaldē. Kopumā pētījuma izlase sastāda 6 % no kopējā Latvijā apstiprināto projektu iesnieguma skaita (7 800), kas liecina, ka veiktais pētījums ir reprezentabls attiecībā uz visu ģenerālkopu Latvijā.

Pasākumā iesaistīto saimniecību raksturojums

Pasākumā „Standartu sasniegšana” atbalstu standartu uzlabošanai ir saņēmušas 4713 saimniecības visā Latvijā. Latvijā 2005. gadā kopā ir ap 133 004 saimniecību, no kurām 62,9 % saimniecību nav orientētas uz tirgu – tās ražo lauksaimniecības produkciju tikai savām vajadzībām, līdz ar to šīm saimniecībām nav nozīmīgi ES noteikti standarti.³⁹ Atlikušajos 37,1% jeb 49 344 saimniecību ir nepieciešams ievērot ES noteiktos standartus. Pasākuma atbalsta saņēmējas saimniecības sastāda 9,5 % no to saimniecību skaita, kas ražo lauksaimniecības produkciju pārdošanai. Maģistra darba ietvaros izanalizēti 462 projekti, kurus īstenojušas 282 saimniecības 6 Latvijas rajonos – Krāslavas, Daugavpils, Preiļu, Saldus, Liepājas un Kuldīgas rajonos.

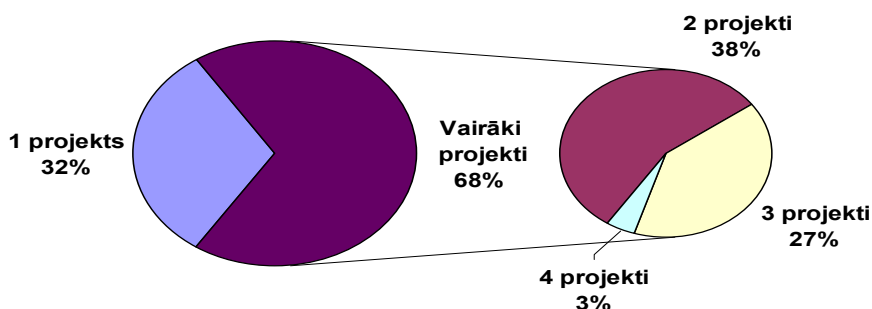
Realizētie projekti

Skatot realizētos projektus, atklājas interesanta sakarība. Tikai 32% analizēto saimniecību ir pabeigušas vai vēl īsteno tikai vienu projektu (skat 1. att), toties 68 % saimniecību pēc projekta pabeigšanas ir iesniegušas atkārtotus iesniegumus, lai saņemtu

³⁹ 2005. gada lauku saimniecību struktūras apsekojums. Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde., Rīga: 2006, 94 lpp

atbalstu kādās citās aktivitātēs ES standartu sasniegšanai saimniecībā. Šāda iespēja tika pieļauta, jo aktivitāšu skaits mainījās – 2006. gadā aktivitāšu skaits tika papildināts ar vairākām nozīmīgām aktivitātēm, kas izraisīja lielu lauksaimnieku interesi, piemēram, ūdensapgādes sistēmas ieviešana, tai skaitā artēziskā urbuma veidošana vai grodu akas ierīkošana, kā arī mākslīgās ventilācijas sistēmas ierīkošana u.c. Tādējādi lauksaimniekam pēc vien projekta pabeigšanas un finansējuma saņemšanas bija iespēja no jauna rakstīt projekta iesniegumu, lai saņemtu atbalstu aktivitātēs, kurās netika saņemts atbalsts iepriekš.

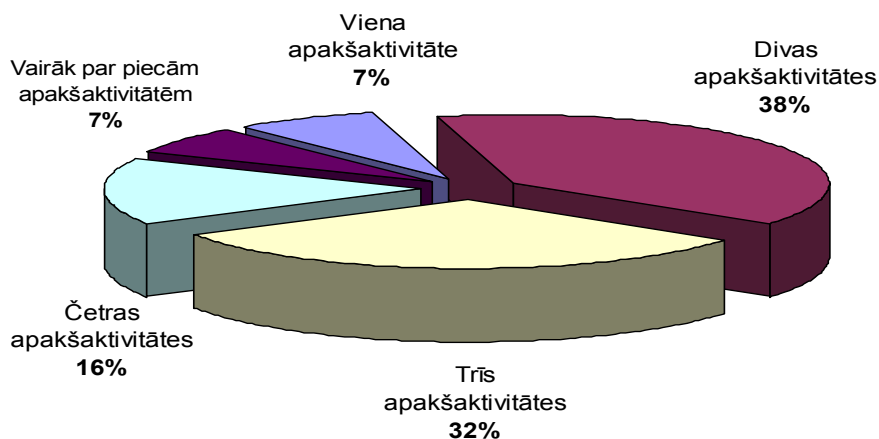
38 % saimniecību ir apstiprināti un tiek īstenoti 2 projekti, 27 % saimniecību - trīs projekti un 3% saimniecību - 4 projekti.

Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem

P1 att. Apstiprināto projektu skaits saimniecībā, %

Analizējot projektus pēc veikto apakšaktivitāšu skaita viena projektu ietvaros, jāsecina, ka vienlīdz daudz projektos tika realizētas divas vai trīs apakšaktivitātes (attiecīgi 38% un 32%), savukārt tikai vienu apakšaktivitāti īsteno tikai 7% projektu. Tas liecina, ka pārsvarā saimniecībās ir vairākas jomas, kurās nepieciešams uzlabot lauksaimnieciskās ražošanas, dzīvnieku labturības un citus standartus atbilstoši ES noteiktajām prasībām.

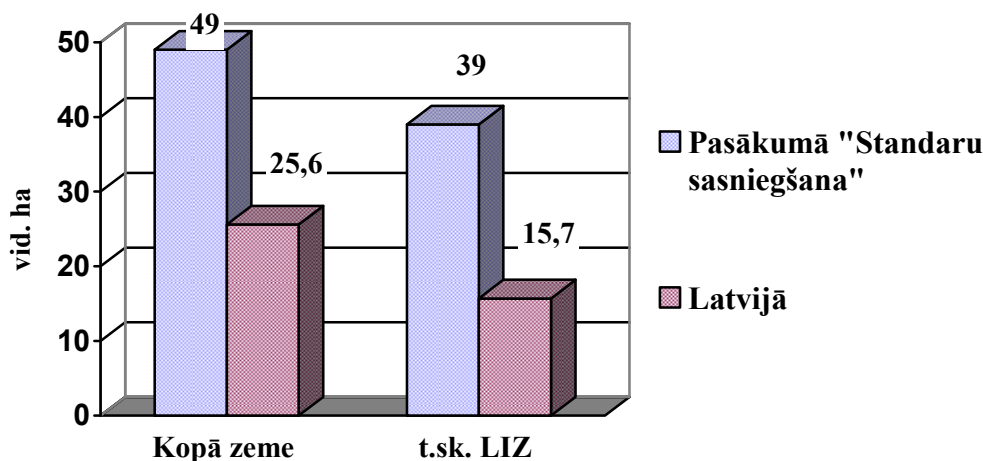
Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem

P2.att. Apakšaktivitāšu skaits projektā, %

16% projektu tiek veiktas 4 apakšaktivitātes, savukārt vairāk par piecām apakšaktivitātēm viena projekta ietvaros tiek īstenotas tikai 7% projektu. Vidēji viena projekta ietvaros tiek īstenotas 3 apakšaktivitātes.

Saimniecību apsaimniekotā zemes platība

Saimniecību kopējā zemes platība pasākumā iesaistītajās saimniecībās svārstās ļoti plašā amplitūdā – sākot no 2,5 ha līdz pat 641 ha. Tas liecina, ka pasākumu par pievilcīgu uzskata gan mazās saimniecības, gan lielās. Saimniecību kopējā apsaimniekotā zemes platība vidēji ir 49 ha. Šis rādītājs ir 1,9 reizes lielāks nekā Latvijas vidējā zemes platība ekonomiski aktīvās saimniecībās – 25,6 ha⁴⁰. Kaut arī pasākumā iesaistīto saimniecību vidējais lielums ir salīdzinoši liels, tomēr, lai objektīvi raksturotu saimniecības jāņem vērā, ka, 75 % analizētajās saimniecībās zemes platība ir nepārsniedz 19,5 ha. Aprēķini liecina, ka analizētajās saimniecībās vidējais zemes platības rādītājs ir iegūts uz lielo saimniecību apsaimniekoto zemes platību rēķinu. Tāpēc var secināt, ka pasākumā galvenokārt piedalās saimniecības, kuras ir mazas vai vidēji mazas.

Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem un 2007. gada lauku saimniecību struktūras apsekojuma....., 2008

P3. att. Zemes platība saimniecībās, vidēji, ha

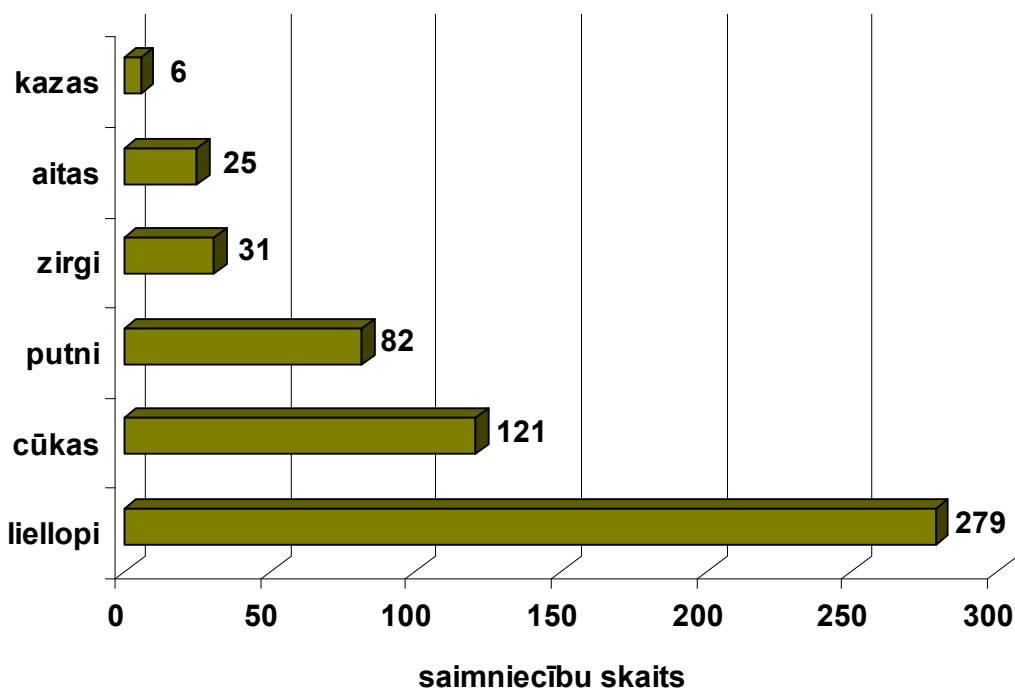
Attiecībā uz lauksaimniecībā izmantojamo zemju (LIZ) platību, jāsecina, ka tās vidēji veido 77,5% no kopējās zemes platības saimniecībās un ir vidēji 39 ha vienā saimniecībā. Latvijas vidējie rādītāji par LIZ vienā saimniecībā ir 15,7 ha⁴¹. Var secināt, ka pasākumā iesaistīto saimniecību LIZ platība vidēji ir 2,5 reizes lielāka kā vidēji Latvijā. Arī šis vidējais rādītājs ir tik augsts pateicoties lielo saimniecību apsaimniekotai LIZ platībai. Pusei saimniecību LIZ platība ir mazāka kā 23,5 ha, bet trīs ceturtdaļās saimniecību LIZ platība nav lielāka par 40,3 ha.

⁴⁰ 2007. gada lauku saimniecību struktūras apsekojuma provizorisks rezultāti. Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde

⁴¹ 2007. gada lauku saimniecību struktūras apsekojuma provizorisks rezultāti. Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde

Saimniecību lauksaimniecības dzīvnieku raksturojums

Analizējot saimniecību struktūru pēc dzīvnieku skaita saimniecībā, var secināt, ka 99% jeb 279 saimniecībās tiek turēti liellopi. Šāds rādītājs bija sagaidāms, jo pasākums „Standartu sasniegšana” tika orientēts uz standartu sasniegšanu galvenokārt lopkopībā, it īpaši piena lopkopībā.

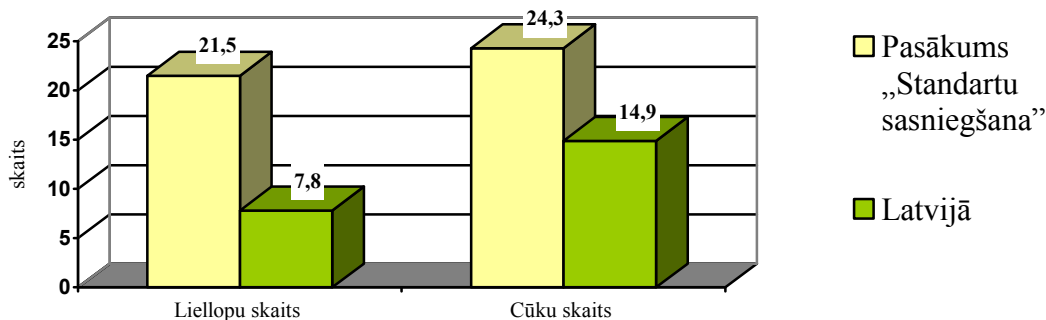

Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem

P4. att. Saimniecību skaits, kurās tiek turēti lauksaimniecības dzīvnieki

Neskaitot liellopus, 43% jeb 121 analizētajā saimniecībā tiek turētas cūkas, 29% - mājputni, pārsvarā vistas. Citi dzīvnieki saimniecībās bija mazāk sastopami: zirgi tiek turēti 11% saimniecību, aitas – 9%, kazas tikai 2% saimniecību.

Lauksaimniecības dzīvnieku skaits analizētajās saimniecībās pārsvarā ir neliels. Vidēji liellopu skaits saimniecībā ir 21,5 liellopi (skat 5. att), šāds rādītājs veidojas lielo saimniecību ietekmē, kur liellopu skaits ir ievērojami pārsniedz, mazajās saimniecībās turēto lopu skaitu. Tas ir 2,7 reizes vairāk nekā vidēji Latvijā. Vidējais cūku skaits analizētajās lauku saimniecībās ir 24,3 cūkas, kas 1,6 reizes vairāk kā vidēji Latvijā – 14,9 cūkas saimniecībā.

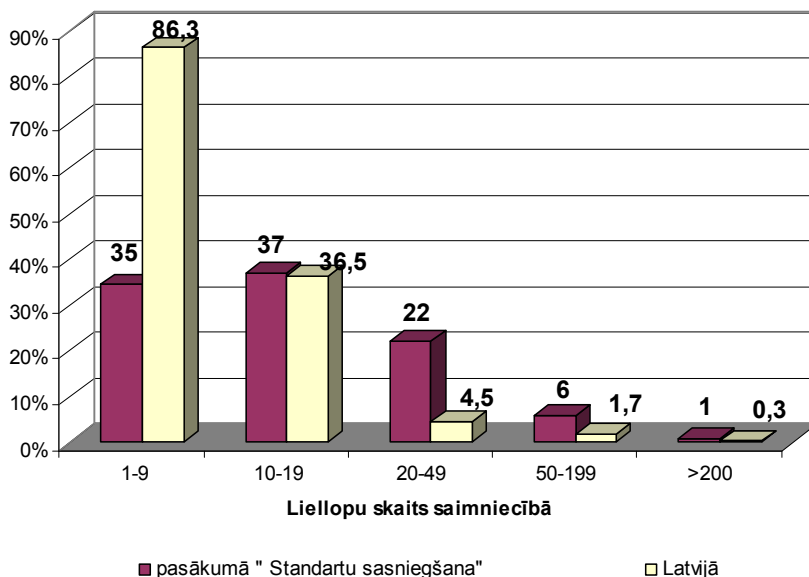
Avots: Autores aprēķini pēc projektu datiem un Lauku saimniecības Latvijā..., 2007

P5. att. Saimniecību vidējais dzīvnieku skaits

Kā var redzēt 6. att, tad 72% jeb 203 izlases saimniecībās liellopu skaits ir no 1 līdz 19 – attiecīgi 90 saimniecībās ir līdz 9 liellopiem, 104 saimniecības lopu skaits ir no 10 līdz 19. Šī tendence nesaskan arī ar kopējo situāciju valstī, jo Latvijā 86,3% saimniecību, kurās tiek turēti liellopi, šo lauksaimniecības dzīvnieku skaits nepārsniedz 9, savukārt tās saimniecības, kurās tiek turēti no 10 līdz 19 liellopiem veido 36,5% no saimniecību kopskaita. Saimniecību kopskaits Latvijā, kurās tiek turēti liellopi ir 47 549.⁴²

Neliels ir to saimniecību īpatsvars kopējā struktūrā, kurās liellopu skaits ir vairāk par 20 – tādas ir 29 % pētāmās saimniecības un 6,54 % visas Latvijas saimniecības. Tas vēlreiz liecina par to, ka pasākumā pārsvarā piedalījās mazas un vidēji mazas saimniecības.

Latvijā saimniecībās, kurās tiek turēti vairāk kā 19 liellopiem, tiek turēti 68 % no liellopu kopskaita jeb 254 820 liellopi. Latvijā kopā 2006. gadā tika turēti 374 736 liellopi.⁴³

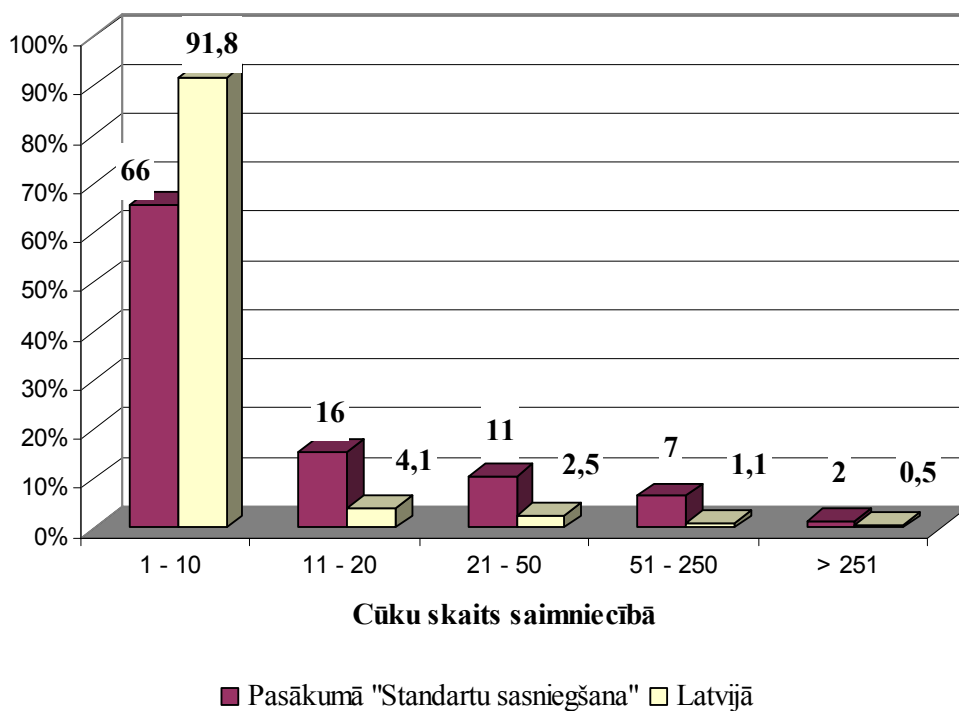
⁴² Lauku saimniecības Latvijā 2006. gadā. Statistisko datu krājums. Rīga: Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde, 2007., 43 lpp

⁴³ Lauku saimniecības Latvijā 2006. gadā. Statistisko datu krājums. Rīga: Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde, 2007., 43 lpp

Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem, *Lauku saimniecības Latvijā...*, 2007.

P6. att. Saimniecību grupējums pēc vidējā liellopu skaita saimniecībā, %

Analizējot rādītājus par Latvijas saimniecības turēto liellopu skaitu 2003. – 2008. gadu periodā, jāsecina, ka kopumā liellopu skaits ir tikai nedaudz samazinājies - ja 2003. gadā bija reģistrēti 409063 liellopi, tad 2008. gadā liellopu skaits ir samazinājies par 5%, un ir 390808 liellopi. 2005. gadā ir tikuši reģistrēti vismazāk liellopi – 376 547, kas ir par 8% mazāk kā 2003. gadā. Kopš 2005. gada ir vērojams liellopu skaita pieaugums. Ikgadējs liellopu pieaugums visaktīvāk vērojams tajās saimniecībās, kur liellopu skaits ir no 21 līdz 500 liellopiem. Saimniecībās, kurās tiek turēti 1-5 liellopi, liellopu skaits konstanti samazinās visā analizējamā periodā. Šī tendence norāda, ka Latvijā liellopu pēdējos gados turēšana notiek komerciālu apsvērumu dēļ – lai nopelnītu. Latvijas vēsturiskā īpatnība, ka katrā lauku saimniecībā tika turēts neliels liellopu skaits pašu lauksaimnieku apgādāšanai ar pienu, piena produktiem un gaļu, zaudē savu nozīmi mūsdienā Latvijā.⁴⁴

Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem, *Lauku saimniecības Latvijā...*, 2007

P7. att. Saimniecību grupējums pēc vidējā cūku skaita saimniecībā, %

Analizējot cūku skaitu saimniecībās, var teikt, ka līdzīgi kā ar liellopiem, vairākumā saimniecību (82%) vidējais cūku skaits ir mazs - nepārsniedz 20. Visā valstī kopumā 91,8 % saimniecību cūku skaits saimniecībā nepārsniedz 10. Saimniecības, ar lielu cūku skaitu, visā valstī aizņem ir tikai 8,2%. Šajās saimniecībās kopā tiek turētas 82,4% no cūku kopskaita

⁴⁴ Valsts aģentūras Lauksaimniecības datu centra darba rezultāti 2007. gadā

Latvijā jeb 339 968 cūkas. Tas liecina, ka šajās saimniecības cūkas tiek turētas komerciāliem nolūkiem. Latvijā kopā 2006. gadā tika turētas 412 583 cūkas 27 589 saimniecībās.⁴⁵

Skatot kopējo cūku skaitu Latvijā ir vērojama pieaugoša tendence 6 gadu periodā (2003.-2006.gads). 2003. gadā bija reģistrētas 295727 cūkas, savukārt 2008. gadā cūku skaits ir palielinājies par 21% un kopā veidoja 357974 cūkas. Skatot tendences kā mainās cūku skaits vienā saimniecībā, jāsaka, ka lielāku cūku skaita pieaugums novērojams tajās saimniecībās, kurās cūku skaits ir lielāks pa 1000 cūkām.⁴⁶

Saimniecību finanšu rādītāji

82 % analizēto saimniecību specializācija ir jaukta lopkopība. Pārējie 18% saimniecību ražo gan lopkopības, gan augkopības (graudkopības) produkciju.

Ieņēmumi no lopkopības saimniecību ieņēmumos vidēji veido 39%, kas atbilst arī visas Latvijas kopējiem rādītājiem - Latvijā vidēji lopkopības produkcijas vērtība veido 37 % no saimniecību ieņēmumiem, augkopības produkcija - 34 % (Lauku saimniecības darba..., 2006). Savukārt, lopkopības produkcijas īpatsvars lauksaimniecības produkcijā faktiskajās cenās sastāda 48%, augkopības produkcijas īpatsvars – 52 %⁴⁷. Tika analizēta arī naudas plūsma saimniecībā, jo pozitīva naudas plūsma kā ekonomiskās dzīvotspējas rādītājs bija viens no galvenajiem nosacījumiem atbalsta saņemšanai. Analizējot iegūtos datus, var secināt, ka naudas plūsma turpmākos gados (lauksaimniekiem bija jāatspoguļo naudas plūsmu visam projektu īstenošanas termiņam – pat trīs gadu garumā) palielināsies 55% saimniecību, kas ir pozitīvs rādītājs, kas parāda, ka standartu sasniegšanas rezultātā saimniecībām būs lielāki ienākumi. Lai gan, inflācijas ietekmē lauksaimnieki paredz arī izdevumu palielināšanos 63% saimniecību, tomēr naudas plūsmā atlikums jeb brīvā nauda palielināsies 59 % saimniecību.

Projektā iegūtais finansējums variē no EUR 370 līdz EUR 43 870. Analizēto saimniecību realizēto projektu lielums vidēji ir EUR 7615, kas ir par 19 % mazāks kā vidējais rādītājs šajā pasākumā - EUR 9121. Pavisam 462 projektos lauksaimnieki saņems EUR 3 881 798, kas veido 5% no kopējā pasākumam paredzētā finansējuma. Tātad šajās divās LAD RLP projekti ir mazāki kā vidēji visā Latvijā, jo analīzei atlasīti tika 6% no kopējā iesniegumu skaita.

Pasākumā iegūtā atbalsta apjoms saimniecību ieņēmumos veido 44 %, kas liecina, ka saimniecībām ir arī citi līdzekļu ieguves veidi – lopkopības, augkopības produkcijas ražošana un realizācija, kā arī citi ienākumu avoti.

Autores aprēķini liecina, ka kompensācija, kas tiek izmaksāta pasākumā statistiski pozitīvi ietekmē gan saimniecību ieņēmumus, gan naudas plūsmas atlikumu jeb skaidras naudas uzkrāšanu saimniecībā. Korelācijas aprēķināšanai starp projektu finansējuma apjomu un saimniecību ienākumiem un naudas atlikumu, pirmkārt, tiek noteikts vai starp šiem lielumiem pastāv statistiskā sakarība. Varbūtība – 95%.

Tiek izvirzītas sekojošas hipotēzes:

H₀: Nepastāv sakarība starp projektu finansējuma lielumu un saimniecību ienākumiem.

H₁: Pastāv sakarība starp projektu finansējuma lielumu un saimniecību ienākumiem

⁴⁵ Lauku saimniecības Latvijā 2006. gadā. Statistisko datu krājums. Rīga: Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde, 2007., 43 lpp

⁴⁶ Valsts aģentūras Lauksaimniecības datu centra darba rezultāti 2007. gadā

⁴⁷ Latvijas lauksaimniecība. 2006. gads. Īss statistisko datu krājums. Rīga: Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde, 2007, 36 lpp

Hipotēzes pārbaudei tiek izmantota sekojošs aprēķins:

1. ar MS Excel funkciju CORREL tiek aprēķināts korelācijas koeficients $r=0,15$:
2. aprēķināta korelācijas standartklūda $Sr = 0,046$ pēc formulas:

$$Sr = \sqrt{\frac{1-r^2}{n-2}}, \quad (4.1.)$$

kur:

Sr – standartklūda

r – korelācijas koeficients izlasē;

n – novērojumu skaits;

3. aprēķina T faktisko vērtību $= 3,27$ pēc formulas.

$$T_{fakt} = \frac{r-p}{Sr}, \quad (4.2.)$$

kur:

T_{fakt} – t faktiskā vērtība;

p – korelācijas koeficients ģenerālkopā, $p=0$

Sr – standartnovirze.

4. aprēķina T kritisko vērtību ar Excel funkciju TINV $= 1,64$

5. Salīdzina T faktisko vērtību ar T kritisko vērtību

Secinājums: Ar varbūtību 95% var apgalvot, ka pastāv statistiska sakarība starp projektu finansējumu lielumu un saimniecību ienākumiem, korelācija ir pozitīva un vāja.

Tādu pašu aprēķinu veic arī lai aprēķinātu vai pastāv sakarība starp projektu finansējuma apjomu un naudas atlikumu. Šajā gadījumā izvirzītās **hipotēzes ir sekojošas:**

H₀: Nepastāv sakarība starp projektu finansējuma lielumu un naudas atlikumu.

H₁: Pastāv sakarība starp projektu finansējuma lielumu un naudas atlikumu.

Aprēķinot nepieciešamos rādītājus, var izdarīt sekojošu secinājumu: ar varbūtību 95% var apgalvot, ka pastāv statistiska sakarība starp projektu finansējuma lielumu un naudas atlikumu, korelācija ir pozitīva un vidēji cieša ($r = 0,41$).

Pasākumā iegūtā finansējuma apjoms uz 1 ha saimniecībās vidēji ir EUR 147,3 jeb LVL 103,11. Latvijā ES un valsts atbalsta kopējais apjoms uz 1 hektāru ir LVL 146⁴⁸ līdz ar to var secināt, ka pasākumā iegūtā finansējuma apjoms ir 1,4 reizes mazāks kā visā vidēji Latvijā, tomēr tas veido būtisku daļu - 71% no vidējā atbalsta apjoma analizētajās saimniecībās.

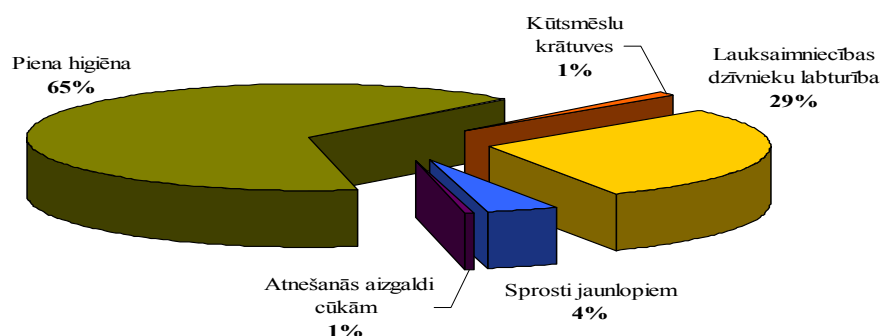
Pētījums neparāda, cik liela nozīme ir pasākumā iegūtajam atbalstam un saimniecību atbilstības ES standartiem uzlabošanai saimniecību kopējos ieņēmumos nākotnē, kā arī kāda ir pasākuma finansiālā atdeve jo, pirmkārt, ir gandrīz neiespējami atsevišķi izdalīt konkrētā pasākumā iegūtā finansējuma ietekmi uz saimniecību nākotnes ieņēmumiem no citiem ietekmes faktoriem, un, otrkārt, nav pieejami dati, kas ļautu izdarīt šāda veida secinājumus. Pie tam – lai varētu kaut mazliet novērtēt pasākuma ietekmi uz saimniecību ieņēmumiem ir nepieciešams pētīt saimniecību ieņēmumus vairāku gadu garumā, kas maģistra darba ietvaros nav iespējams, jo maģistra darbam atvēlētais laika posms ir salīdzinoši īss un kopš pasākuma uzsākšanas un pirmo projektu pabeigšanas ir pagājis salīdzinoši īss laika periods (nepilni 2 gadi).

⁴⁸ Pilvere I., Reformētās kopējas lauksaimniecības politikas īstenošana Latvijā. Jelgava: Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Ekonomikas fakultāte, 2007., 72 lpp

Kopumā, analizējot saimniecības, kas piedalījās un saņēma atbalstu pasākumā „Standartu sasniegšana”, var secināt, ka finansējumu saimniecību pielāgošanai ES standartiem saņēma mazas un vidēji mazas saimniecības ar nelielu lauksaimniecības dzīvnieku skaitu, mazām vai vidējām zemes platībām un nelieliem ienākumiem no lauksaimnieciskās darbības.

ES standartu sasniegšana saimniecībās

Pasākuma „Standartu sasniegšana” raksturojošs rādītājs ir saimniecību paveiktais ES standartu sasniegšanā, piemēram – kādas iekārtas un aprīkojums ir iegādāts un cik daudz, kādas būves lauksaimnieki ir renovējuši, rekonstrējuši vai uzbūvējuši un kāda ir šo būvju kopējā platība vai tilpums kūtsmēslu krātuvju gadījumā.

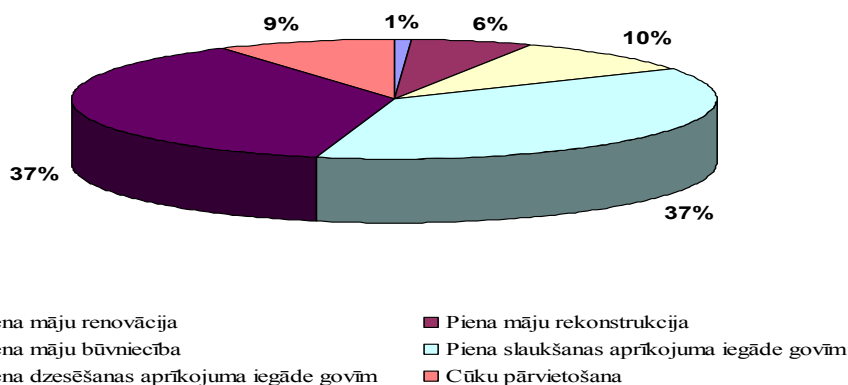

Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem

P8. att. Aktivitāšu skaita struktūra, %

65% aktivitāšu analizētajos projektos bija standartu sasniegšanai piena higiēnas jomā (skat 8. att). 29% aktivitāšu atbilst lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgās labturības nodrošināšanai.

Aktivitātē „Piena higiēna” visvairāk saņemti iesniegumi ir piena dzesēšanas aprīkojuma iegādei un piena slaukšanas aprīkojuma iegādei govīm – katra aktivitāte 37% no kopējā projektu skaita (skat 9. att). Pētījuma rezultāti liecina, ka šīs aktivitātes ietvaros ir iegādāti 313 dzesēšanas iekārtas un 315 slaukšanas iekārtas jeb vidēji 1,1 iekārta uz vienu saimniecību. Kopējā projektu finansējuma summa šo iekārtu iegādei ir 1369 milj. EUR. Vidējā kompensācija, ko saņēma lauksaimnieki slaukšanas iekārtu iegādei, ir EUR 2247,93 vienā saimniecībā, savukārt dzesēšanas iekārtu finansējums ir nedaudz mazāks – EUR 2112,73.

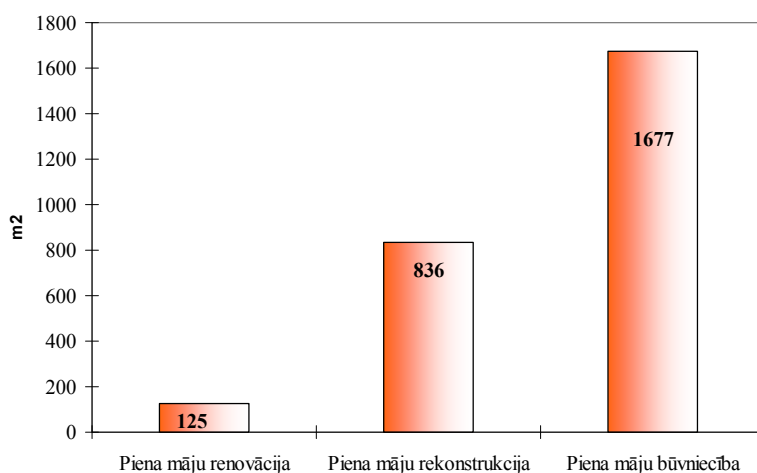

Avots: autores pētījums pēc projektu datiem

P9. att. Aktivitātē „Piena higiēna” projektu skaita struktūra, %

Liela lauksaimnieku aktivitātē vērojama arī piena māju rekonstrukcijas, renovācijas vai būvniecības aktivitātē – 17% saimniecību ir piedalījušās šajā „Piena higiēnas” apakšaktivitātē un projekti realizēti par 805 tūkst. EUR. Vislielāko interesi ir izraisījusi iespēja uzbūvēt ES standartiem atbilstošas piena mājas – 10 % no apstiprināto projektu kopskaita. 6% ir vēlējušies rekonstruēt esošo piena māju, bet tikai 1% - renovēt. Ir renovētas 8 piena mājas ar kopējo platību 125 m² (skat. P10. att), kas izmaksājušas 20 tūkstošus EUR – vidējais projektu finansējums ir EUR 2473,8. Vairāk ir rekonstruētās piena mājas – kopā 51 piena mājas ar platību 836 m² un projektu kopējā summa - 188 tūkstoši EUR. Vidējais viena projekta finansējums piena mājas rekonstrukcijai ir EUR 3694,34 jeb par 49 % vairāk kā vidējais finansējums piena māju renovācijai. Vislielākā interese bijusi par piena māju būvniecību – uzbūvētas 81 piena māja ar kopējo platību 1677 m². Projektu kopsumma ir bijusi vislielākā - 597 tūkstoši EUR, arī projektu finansējuma vidējais apmērs ir lielāks kā piena māju renovācijas (par 198% lielāks) vai rekonstrukcijas gadījumos (par 99%) – EUR 7379,84

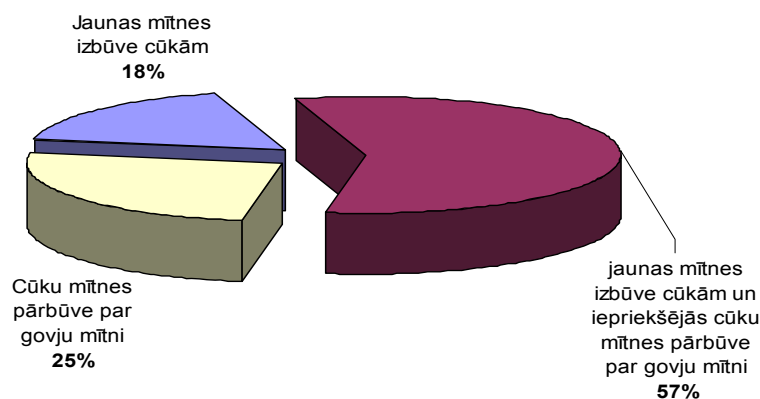
Tātad kopā šajā aktivitātē uzlaboti apstākļi 140 piena mājās 2638 m² platībā, saņemto par to kompensāciju 805 tūkst. EUR apmērā. Vidēji viena piena māja ir izmaksājusi 5 750 EUR jeb 1 m² izmaksas ir 305 EUR.

Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem

P10. att. Piena māju rekonstrukcijas, renovācijas un būvniecības rezultāti, m² un skaits

9% projektu no aktivitātes kopējā projektu skaita tikuši vērsti uz cūku pārvietošanu, ja cūkas tiek turētas vienā mītnē ar govīm, tādējādi nodrošinot standartus govju aprūpes un turēšanas jomās. Kopumā šai apakšaktivitē ir iztērēti EUR 280 358, kas ir 11% no šīs aktivitātes kopējā finansēju apjoma. Vidējais projekta finansējums – EUR 3688,92, kas trešā lielākā vidējā projekta summa piena higiēnas aktivitātē.

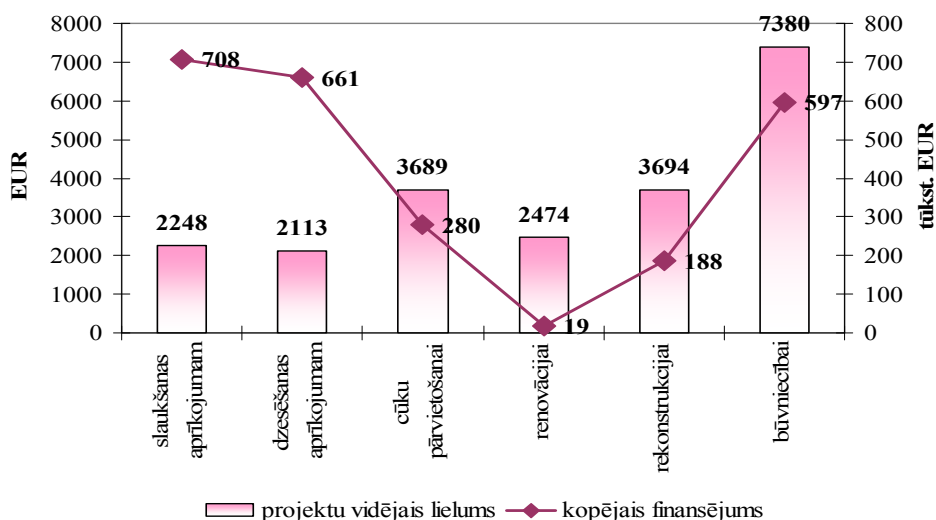
Avots: Autores aprēķini pēc projektu datiem

P11. att. Projektu skaita struktūra apakšaktivitātē „Cūku pārvietošana”, %

Bija iespējami trīs scenāriji šīs apakšaktivitātes ietvaros:

1. jaunas mītnes izbūve cūkām;
2. cūku mītnes pārbūve par mītni govīm;
3. jaunas mītnes izbūve cūkām, vienlaikus iepriekšējās cūku mītnes pārbūve par govju mītni.

Lauksaimnieki priekšroku devuši trešajam variantam, kas ietver jaunas cūku mītnes izbūvi, vecās mītnes izmantojot tikai govju turēšanai atbilstoši ES standartiem – šo veidu izvēlējušies 57 % saimniecību. 25 % lauksaimnieku ir pārbūvējuši cūku mītni par govju mītni. Vismazākais projektu skaits ir par jaunas cūku mītnes izbūves iespēju.

Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem

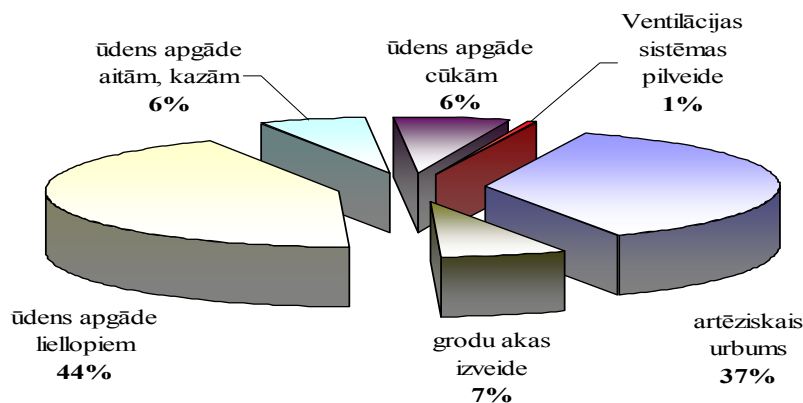
P12. Att. Kopējais un vidējais projektu finansējums aktivitātē „Piena higiēna”, EUR/ tūkst. EUR

Aktivitātei „Piena higiēna” kopējais kompensācijās izmaksājamais finansējuma apjoms analizējamajās saimniecībās ir 2 455 710 EUR, kas veido 63 % no kopējā pasākuma finansējuma analizējamajās saimniecībās. Ja salīdzina visas apakšaktivitātes „Piena higiēnas” jomā, tad vislielākais kopējais finansējums ir bijis slaukšanas aprīkojuma iegādei (708 tūkst. EUR jeb 29% no kopējā finansējuma), vismazākais – piena māju renovācijai – 19 tūkst. EUR.

Salīdzinot vidējo projektu finansējumu, var secināt, ka vislielākā vidējā projektu kompensācijas summa ir bijusi tiem projektiem, kuros paredzēta piena māju būvniecība, savukārt vismazākā – piena dzesēšanas aprīkojuma iegādei. Starpība starp šo abu apakšaktivitāšu vidējiem rādītājiem ir 5 267 (3,54 reizes).

Iegūtie rezultāti liecina, ka slaukšanas un dzesēšanas iekārtas iegādes aktivitātē ir mazs vidējais projektu apjoms, bet šo aktivitāti ir izvēlējušies īstenot daudzi lauksaimnieki, savukārt, piemēram, piena māju būvniecībai ir liels vidējais projektu kompensācijas apjoms, bet maz projektu skaits ir vidējs.

Aktivitātes **lauksaimniecības dzīvnieku labturības** jomā ir veiktas 29 % no analizēto projektu skaita (skat 13. att). Kopumā šai aktivitātei paredzētais finansējuma apjoms ir nepilnu 900 tūkstoši eiro.

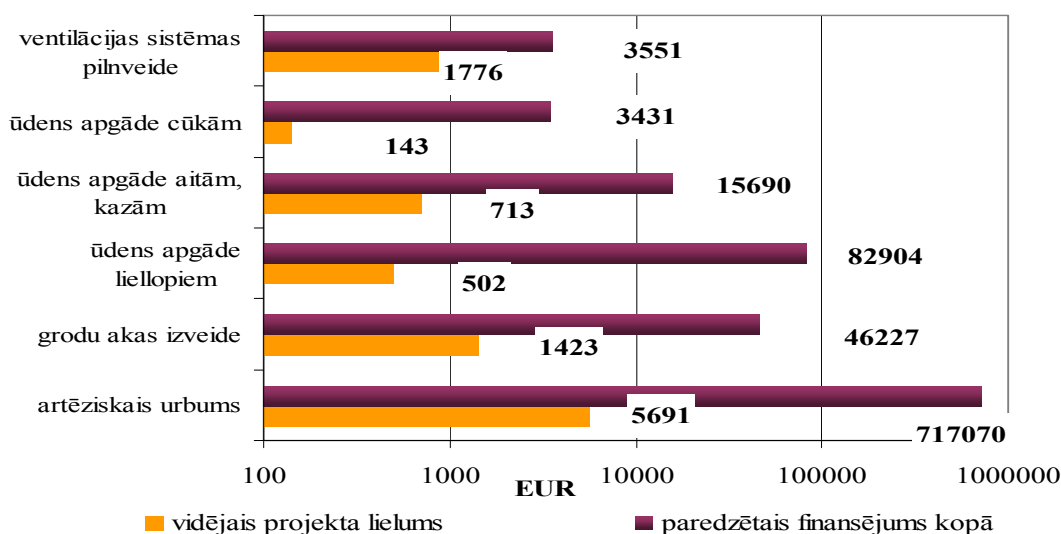

Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem

P13. att. Projektu skaita struktūra aktivitātē „Lauksaimniecības dzīvnieku labturība”

Aktivitātē „Lauksaimniecības dzīvnieku labturība” ūdens apgādes sistēmas nodrošināšanā, galvenokārt, vispopulārākais pasākums bija liellopu ūdensapgādes sistēmu ierīkošanai – 44% no kopējā projektu skaita. Finansējuma apjoms šai apakšaktivitātei ir 82 tūkstoši EUR.

Daudzi lauksaimnieki izvēlējušies izbūvēt artēzisko urbumu – 37% projektu, savukārt grodu akas ir paredzēts izveidot 7% saimniecību. Šīm darbībām ir paredzēts vislielākā tā finansējuma daļa, kas bija paredzēta aktivitātei „lauksaimniecības dzīvnieku labturība” – 717 tūkst eiro jeb 82%. Vienāds skaits lauksaimnieku ir veikuši ūdens apgādes sistēmas izveidi aitām un kazām, kā arī cūkām – 6% no kopējā šajā aktivitātē apstiprināto projektu skaita. Savukārt, interese par mākslīgās ventilācijas sistēmas pilnveidi un aprīkošanu ar trauksmes ierīci un nodrošināšana ar rezerves ventilāciju ir tikai 1 % no projektu skaita ar kopējo finansējuma apjomu 3552 EUR.

Avots: autores aprēķini pēc projektu datiem

P14. att. Kopējais un vidējais projektu finansējums aktivitātē „Lauksaimniecības dzīvnieku labturība”, EUR

Analizējot vidējo projektu finansējuma apjomu apakšaktivitātēs, jāsaprot, ka vislielākais vidējais finansējums ir novērojams artēziskā urbuma veikšanai – par šo darbību tiek kompensēti EUR 5691. Artēziskā urbuma un grodu akas ierīkošanai lauksaimniekiem tiek piešķirta konstanta summa – tā nemainās atkarībā no saimniecībā turēto dzīvnieku skaita, vai citiem apstākļiem.

3,2 reizes mazāku vidējo finansējuma apjomu kā artēziskā urbuma veikšanai uzrāda ventilācijas sistēmas pilnveides projekti ar EUR 1776 un 4 reizes mazāks finansējums ir grodu akas izveides projektiem – EUR 1423. Vismazākais vidējais finansējuma apjoms projektiem ir tajās apakšaktivitātēs, kas skar ūdens sistēmas izveidi cūkām – EUR 143.

Kopējais paredzētais kompensācijas apjoms visas aktivitātes ietvaros ir 868 874 EUR jeb 22% no kopējā pasākuma finansējuma analizētajās saimniecībās. Lielāko daļu aizņem projekti, kuros tiek veikti artēziskie urbumi – 82%. Vismazāko īpatsvaru kopējā aktivitātes finansējumā ieņem ūdens apgādes cūkām projekti – 0,003 %, kā arī ventilācijas sistēmas pilnveide – 0,004%.

Pasākuma „Standartu sasniegšana” ietvaros lauksaimniekiem tika piedāvāta iespēja ierīkot ES standartiem **atbilstošus sprostus jaunlopiem** - 53 projektos tika iekļauta šī aktivitāte. Kopumā aktivitātei paredzētais finansējums apmērs bija EUR 63 481, kas vidēji ir EUR 1197 vienā projektā. Aktivitātes kopējais finansējums ir 1,6% no kopējā pasākuma finansējuma.

Mazs skaits projektu ir vērojams aktivitātēs „**Kūtsmēslu krātuves**” un „**Atnešanās aizgaldi cūkām**” – 1% no kopējā aktivitāšu skaita.

Aktivitāti „Kūtsmēslu krātuves ir realizējušas 12 saimniecības ar kopējo summu EUR 485 273, vidēji projektā – 40439 EUR. Aktivitātes kopējais finansējums ir 13% no pasākuma kopējā finansējuma.

Savukārt aktivitāti „Atnešanās aizgaldi cūkām ir īstenojušas 8 saimniecības par kopējo summu EUR 8459,92 jeb 0,2% no kopējā pasākuma finansējuma apjoma analizējamajās saimniecībās. Viena projekta vidējā kompensācija – 1057,49 EUR.

3.pielikums

3. Kopsavilkums par 2007.g. rajonu pašvaldību un ekspertu izteiktajiem ierosinājumiem

3.1. Diskusiju un semināru laikā izteikto viedokļu kopsavilkums

Izmantojot forsaita elementus, projekta ietvaros tika nodrošinātas diskusijas, iesaistot Balvu, Ludzas, Rēzeknes, Jēkabpils, Krāslavas un Preiļu rajona padomju pārstāvjus, pašvaldību darbiniekus, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru speciālistus, kā arī zemnieku saimniecību pārstāvjus un uzņēmējus. Kopumā katrā diskusijā piedalījās aptuveni 20 cilvēki. Diskusija, apkopojot iepriekš iegūtos viedokļus, tika īstenota arī Rīgā, piesaistot gan rajonu pārstāvjus (jo īpaši Jelgavas rajona iedzīvotājus, gan Rīgas pārstāvjus). Nākamajās sadaļās tiek sniegts diskusiju kopsavilkums, jo visu rajonu pārstāvju viedokļi bija salīdzinoši līdzīgi – katrā pašvaldībā bija vērojamas gan optimistiskas, gan pesimistiskas atziņas.

3.2. Kā Jūs redzat novada nākotni kopumā? Vai ir vērts cīnīties?

Viedokļi:

- Ir nākotne, bet ar noteikumiem, ka atbalsta jaunos, jauno zemnieku programmas.
- Nākotni redzam, ja rajona teritorija būtu no ceļu un infrastruktūras kompleksa. Prioritāte ir lauku ceļu sakārtošana (pirmās šķiras ceļi jo īpaši).
- Ne nauda stimulēs attīstību, bet gan jauno piesaiste laukiem, jo cilvēki jau ir veci, jaunie laukos nedzīvo.
- Nākotne, tā ir kārtība. Subsīdijas saņemam – tad rudenī, tad pavasarī, citi pat pavasarī nevar saņemt. Viss ir sajaukts tā, ka pats cilvēks viņas nevar sakārtot. Subsīdijām ir jābūt konkrētā datumā.
- Lauku iedzīvotāji var tikt iedalīti trīs segmentos – aktīvi, mazaktīvi un neaktīvi. Esam uzsākuši arī mazāk attīstīto lauku teritoriju iedzīvotāju aktivizēšanu, sniedzot atbalstu visiem iedzīvotājiem, kuri gribētu uzsākt darbību laukos. Laukos pamatā dzīvojam tikai uz subsīdijām, tas ir izdzīvošanai vai labklājības celšanai, nevis attīstībai.
- Jādomā ir par jaunajiem, kas nodibina ģimēni, lai viņi redzētu perspektīvu. Šobrīd nekā tāda nav – piemēram, atvieglojumi ģimenēm ar bērniem. Situācija Latgalē ar jauniešiem – ir augstāka izglītība, Latvijā viņš (jaunietis) var izdzīvot, nevis dzīvot. Kāda attīstība un kāda uzņēmējdarbība var būt?
- Nākotne būs, ja notiks dzīves kvalitātes paaugstināšana iedzīvotājiem, kuri pārceļas uz laukiem. Nepieciešams nodrošināt noteiktu subsīdiju daļu cilvēkiem, kuri dzīvo laukos un uztur šajās vietās īpašumus. Vienlaikus jāatbalsta arī projekti par kultūras attīstību.

Prioritātes, lai novadiem būtu NĀKOTNE un tās redzējums:

- Pašvaldībām nodrošināt mērķtiecīgāku līdzekļu izlietošanu: tam pamats un kontrole – ar attīstības kontroles indikatoru skaitļiem nodrošināti stratēģiskie attīstības plāni .
- Darbspēka pārkvalifikācija (nevis kvalifikācijas paaugstināšana), koncentrējoties uz konkrētu mērķi (piem., sociālie darbinieki, elektriķi vai citi). Cilvēkresursu attīstība, apmācību programmu palielināšana;
- Reģionam vai novadam raksturīgo tradīciju sakņotība un pārmantojamība. Šobrīd nenotiek arī jau esošo prasmju pārmantojamība (mēs izejam uz jaunajām un modernajām tehnoloģijām, zaudējot tradicionālās vērtības).
- Nacionālās un novada pašapziņas celšana. Sociālās, izglītības un kultūras infrastruktūras attīstība. Lauku skolu saglabāšana.

- Izstrādāt stratēģijas plānus attiecībā uz zemnieku saimniecību specializāciju, kooperācijas un pārstrādes attīstību attiecībā uz reģionu īpatnībām. Austrumu reģioniem ir jāizmanto Krievijas tuvums un šī reģiona nacionālās īpatnības.
- Strādājot pie nākotnes projektiem un plāniem jāatceras arī aptauju dati, ka daudzi iedzīvotāji ir aizbraukuši uz Īriju nevis dēļ zemām algām, bet dēļ attieksmes, kas neļauj viņiem šajā valstī justies vajadzīgiem.

3.3. Ieteikumi, kas konkrēti ir jādefinē kā LR Valdības prioritātes

- Reģionālās reformas pabeigšana.
- Panākt lauku attīstības kompleksajos procesos (ražošana, izglītība, vide un tml.) lielāku sadarbību starp visām ministrijām – ZM, KM, IZM, Vides ministrija, SM, RAPLM, EM, FM utt.
- Pārskatīt zemessardzes pilnvaras un paplašināt tās saistībā ar vietējo kārtību. Pašvaldību policistiem u.c. ir jābūt atbilstoši izglītībai, lai viņi varētu adekvāti veikt savus pienākumus (šobrīd nereti strādā cilvēki ar pamatizglītību).
- Ieteikums: izlīdzināšanas fondā ņemt vērā jaunus novadu attīstības indeksus – ja attīstības indekss ir zem republikas un zem rajona/novada vidējā, dot atlaides (piemaksas) nekustamā īpašuma nodokļa daļas kompensācijai pašvaldībai (kompensējot uzņēmējiem sniegtās atlaides). Adresāts – MK.
- Mēs jau daudzus gadus visām ministrijām, tai skaitā ZM, mēģinām pierādīt, ka līdzekļiem ir jāparedz kvotas (piemēram, īpaši atbalstam reģionam).
- Ministrijām – precīzu terminoloģiju. LM pakļautībā šobrīd ir visi neiropsiholoģiskie centri, pārējie – sociālās aprūpes centri, pansionāti u.c., ir pašvaldības pārziņā. Nevienu normatīvajā aktā nav definēts, kas tas ir – veselības un sociālās aprūpes centrs. MK noskaidrot šo centru statusu, jo šobrīd nav nevienu normatīvā akta, kas regulētu statusu.
- Reģionālās reformas korekcija ir jāveic pēc jaunizveidoto novadu precīzi izstrādāta attīstības plāna (ar visiem kontrolskaitļiem). Ja novads to nevar, tad vai tas ir novads?
- KM vajadzētu beidzot domāt par kultūru arī laukos Pašvaldībām vajadzētu vismaz kādu mērķdotāciju.
- Obligāti novadu Stratēģiskajos attīstības plānos ar izpildes kontroles indikatoriem paredzēt sadaļu kultūras attīstībai, sociālo un servisu attīstībai, kā arī vides sakārtošanai.
- Pašvaldības ir jāaicina noteikt prioritātes. Skatīties vajag uz pašu galveno – lai zemnieks būtu konkurētspējīgs.

3.4. Kas konkrēti jādefinē LR Zemkopības ministrijas ar stratēģisko attīstību saistītos dokumentos

- LLKC nevar konkurēt ar firmu dīleriem, kuriem ir milzīgs kapitāls un iespējas izpētei. LLKC nesniedz lēmumu pieņemšanas palīdzību, kad cilvēks prasa – vai ir vērts savu savāktu kapitālu ieguldīt noteiktā rajonā, noteiktā sfērā? Ieteikums – izveidot novados uzņēmējdarbības konsultatīvās padomes.
- LLKC pie mums darbojas un līdz šim varam iegūt apmācības. Apmācību sistēma notiek, tomēr problēma sākas ar grāmatvedību. Visiem mazajiem zemniekiem ir jānodrošina apmācība ar speciālajām programmām.

- Konsultanti ir vajadzīgi. Vai konsultants ir/nav spējīgs sniegt konsultācijas jauna uzņēmuma radīšanā? Konsultanti to nevarēs izdarīt, jo viņi bieži nav tik spēcīgi – konsultantu vajadzētu vēl apmācīt.
- ZM, veidojot budžetu, paredzēt līdzekļus konsultantu algošanai, jo, lai šim cilvēkam dotu iespēju izdzīvot, pašvaldība ir spiesta palielināt speciālista pienākumus. Nodrošināt konsultantu bezmaksas apmācību uzņēmuma dibināšanas, ekonomiskajos un tml. jautājumos.
- LLKC nodrošinātās apmācības, un to apmaksu noteikt nevis pēc pagastu skaita, bet pēc dalībnieku skaita, ko apzina jaunizveidotā novada atbildīgā institūcija.
- LLKC, sadarbojoties ar Pieaugušo izglītības centru, izstrādāt precīzu plānu, kas nodrošina šo procesu (konsultēšanu uzņēmējdarbības pilnveidošanā un pārprofilēšanā) organizatoriskos principus pēc reģionālās reformas juridiskās pabeigšanas;
- Tā kā lauku uzņēmējdarbība ir ZM prioritāte, tad ar ZM atbalstu izveidot augsti profesionālu uzņēmēju konsultatīvās padomes, kas izveidotas Latvijas četros reģionos (Latgale, Vidzeme, Zemgale, Kurzeme) un sniegtu informāciju par iespējamiem darbības virzieniem, to izvēles principiem un gaidīto efektivitāti mazajās saimniecībās. Konsultatīvajās padomēs ir jāiesaista arī kredītiestādes (piemēram, bankas).
- Konsultāciju birojiem piešķirt finansējumu (līdz 1 gadam), ar mērķi nodrošināt iespēju jaunizveidotajiem uzņēmumiem pirmā gada laikā nemaksāt par grāmatvedības, juridiskajām un tml. konsultācijām.
- Ja Valdība nevar, tad ZM atbalstīt novadu / rajonu centienus saglabāt esošo uzņēmējdarbības, intelektuālu utt. kapitālu Latvijas mazāk attīstītajos rajonos.
- Visiem novadiem jābūt līdzvērtīgiem – šobrīd veidojas bagātāki un nabadzīgāki novadi. Konsultantu pieejamība: ne visos novados pieejamas konsultācijas..
- Mazās saimniecības ir apdraudētas. Nepieciešama vērtēšanas skala – kritēriji, kā vērtēt jauno saimniecību. Vai vēlme dzīvot laukos maz attīstītos pagastos vien jau nav pietiekams kritērijs, lai sniegtu atbalstu cilvēkam saimniecības veidošanai un pilnveidei? Mīkstināt normas atbalsta sniegšanas kritērijos.
- Konsultācijas vispār nevajadzētu izvirzīt kā lielo prioritāti, prioritāte jāliek uz ražošanu, lielajām saimniecībām, kas ražo produkciju, nodrošina darba vietas.
- Primārais ir novadīt informāciju operatīvi līdz zemniekam. ZM jāsaprot, ka nākotnē liela apjoma informāciju novadīt līdz patērētājam – informācijas izmantotājam būs racionāli elektroniskajā formā un ne bukletos.
- Vajadzētu apmainīt prioritātes vietām. Prioritāti jāsaņem uzņēmējiem, kas ir saistīti ar *lauksaimniecības produkcijas ražošanu*. Amatniecība ir otršķirīgs atbalsta elements. Pabalsts ir nepieciešams mazajiem un vidējiem. Ja neatbalsta jaunos, nebija jēgas zemes reformai.
- ZM ir problēmas un tās jāatrisina ar projektu novērtējumu un finansējuma piešķiršanu. Kāpēc nauda tiek piešķirta tik vēlu? Biedē subsīdiju sarežģītība, dokumentu, papīru jūra..
- Ieteikums: ZM izdomāt plānu, lai neaiziet bojā dzīves vietas laukos un pārprofilēt lauku viensētas uz tūrisma un citām nozarēm. Lauku tūrisma attīstībai nepieciešama kompleksa reģionāla, valsts un pat starpvalstu pieeja maršrutu izstrādē un tūrisma plūsmas plānojumā, regulēšanā.
- Jāstimulē arī maz perspektīvās teritorijās zemju apmežošana – nodrošinot nodokļu samazināšanu tiem iedzīvotājiem, kuri apmežo savus īpašumus. Liela problēma ir sliktā ceļu infrastruktūra. Ja nav iespējams nodrošināt adekvātu ceļu kvalitāti, būtu jānodrošina kompensācija iedzīvotājiem par to, ka viņi dzīvo šādās vietās.
- Tirgus prasmju pilnveidošanai, piemēram, mārketinga uzlabošanai katrā novadā būtu jābūt arī tirgum, kur vietējie zemnieki varētu pārdot savu produkciju. Arī Zemkopības

ministrijai būtu jāstimulē tirgus kā tirdzniecības vietas attīstība (atsākot daudzas aizmirstās tradīcijas).

4.3.5. Kas jādara, lai sekmētu pirmsskolas un skolu sistēmas attīstību vai saglabāšanu Latvijas Austrumu un citos mazattīstītajos novados?

(Adresāts pārsvarā ir IZM, daudzus jautājumus risina arī ZM)

- Ir tik daudz aizliegumu bērniem, kas aizliedz iegūt darbaudzināšanu (tīrīt klasi, palīdzēt virtuvē). Skolās, bērnudārzā un citur tuvināt audzēkņus praktiskajām iemaņām, mīkstinot dažādu uzraudzības iestāžu kontroli. Lūgums ZM un IZM risināt šo problēmu kopīgi, tad būs rezultāti.
- Uzskatīt par neatņemamu praksi, ka pabeidzot vidusskolu jauniešiem jau ir sertifikāts par iegūtajām profesionālajām prasmēm. Šim nolūkam paredzēt IZM papildus finansējumu. Lauku bērniem paredzēt iespēju iegūt traktorista, kā arī citu transportlīdzekļu vadīšanas tiesības.
- Izskatīt legalizēšanas iespējas par pusaudžu darbu ar lauksaimniecības tehniku. Atjaunot vasaras praktiskās apmācības pamatskolu un vidusskolu audzēkņiem. Izmantot labas prakses saimniecības, tai skaitā ar orientāciju uz bioloģisko lauksaimniecību.
- IZM vismaz censties saglabāt lauku skolas, vismaz novados un apzināties to vērtību lauku un lauku cilvēka attīstībā. IZM jāveido sistēma, paredzot skolēnu intereses veicināšanu par lauku profesionālo izglītību (sākot risināt šo jautājumu jau pirmajās klasēs). Radīt pirmsskolas vecuma bērnu interesi par laukiem (veicināt mazpulku attīstību).
- ZM turpināt apsveicamo praksi: veicināt un finansiāli atbalstīt ekoskolu un mazpulku attīstību, kā arī profesionālu konkursu organizēšanā. Mazpulcēna vadītāja darbu pielīdzināt skolotāju likmei.
- IZM rast risinājuma iespēju par piemaksām skolotājiem, kuri strādā lauku skolās, kā arī pasniedzējiem, kuri strādā lauku augstskolās, kur pabeidzot apmācību jauniešiem jau ir sertifikāts par iegūtajām profesionālajām prasmēm. Pamatojums un kontrole: projekta pieteikums un rezultātu kontrole.
- Bērnudārzu pedagogu atalgojumu nodrošināt no valsts, nevis pašvaldību līdzekļiem. Vismaz mazattīstītos novados un noteiktu laiku.
- Atjaunot tiesības strādāt vasaras prakses, apgūt iemaņas strādāt saimniecībās. Rast centralizētus līdzekļus aizbraukušo bērnu vasaras nometņu organizēšanai Latvijā (no IZM). Tomēr ņemt vērā, ka šo bērnu vecāki Īrijā pelna naudu un valsts bērniem nodrošina daudzus pakalpojumus, savukārt Latvijas bērniem no valsts budžeta šādu līdzekļu nav.
- Būtu jāpārskata kritēriji klašu komplekta nodrošinājumam (lauku skolai piemērojot divas reizes mazākus kritērijus). Vai tas ir iespējams vismaz mazāk attīstītajos novados? Ja izņemam no kādas teritorijas ārā skolu, kas tur paliek?.
- Nepieciešama reforma arodizglītībā, jo šobrīd ir tikai desmit arodizglītības iestādes. Jāmaina attieksme pret šajā jomā, turklāt jauniešu sk. samazinās, tāpēc arodskolu nākotne apdraudēta. Tur nepieciešama spēcīga bāze, lai iegūtu izglītību.
- Lauku skolām ir milzīga problēma, ka tās aizliedz finansēt un uzturēt no pašvaldību budžetiem. Mēs savas skolas labprāt atbalstītu, tikai mums to neļauj. Slodzes izglītības iestādēs: jāļauj pašvaldībām, ja to var un vēlas, risināt skolu jautājumus par slodzēm un bērnu sk. klasē.
- Bērnu dzimstības problēma – problēmas risinājumam – palielināt pabalstus māmiņām un pensijas vecajiem cilvēkiem, normalizēt līdz cilvēciskam līmenim to finansiālo stāvokli.
- IZM (un ne tikai!) noformulēt bērnu tiesības un arī pienākumus, tos popularizēt. It sevišķi pienākumu sadaļu. Bērnam ir tiesības (terorizēt pedagogu), pedagogam tiesību nav

3.6. Kā mainīt politiķu un reģionu iedzīvotāju pieeju, lai pēdējie nebūtu vēlēšanu procesu ķīlnieki

//Investīciju piešķiršanu pašvaldībām saskaņā ar to vadītāju politisko piederību vai pat tikai teritoriālo piederību//.

- Pesimistiskākais viedoklis: problēma ir, taču vairs neticam, ka tur kaut ko vispār var mainīt. Diskusiju gaitā tika izteikti daudzi vispārīgi viedokļi, kā un vai vispār nākamajās lielo novadu pašvaldību vēlēšanas ievēlētās padomes realizēs mazāk attīstīto teritoriju izaugsmi, jeb arī tās būs vēlēšanu ķīlnieki un tiks nolemti arī turpmākai atpalcībībai, ja netiks noteikti precīzi pašvaldību vēlēšanu un turpmākās darbības kritēriji.
- Šo problēmu var regulēt tikai ar kvotām.
- Noteikt, ka deputāti Saeimā var tikt ievēlēti tikai uz 2 (augstākais 3) termiņiem. Vajadzētu panākt, ka Saeimas deputāti balso paši par sevi, ar savām domām un uzskatiem, paužot vēlētajū viedokli, nevis saskaņā ar partijas uzskatiem. Ja lauku attīstība ir Nacionāla prioritāte, tad Saeimā jābūt attiecīgai apakškomisijai.
- Reģionu attīstības institūcijas - ja mēs būtu paļāvušies uz šīm institūcijām, mēs būtu bezcerīgā situācijā. Šobrīd ir Reģionu attīstības padome – miris bērns, kurš jau sen būtu bijis jāapglabā. Noskaidrot un ieviest skaidrību par aģentūru lomu un valsts līdzekļu izmantošanas efektivitāti. Šobrīd tādā veidā, kā ir izveidotas šīs institūcijas, jēgas nav.

3.7. Nodokļu politikas pilnveidošana, kā atsevišķu pašvaldību attīstību sekmējošs pasākums

- Nodokļu politikas diferences pamatojumam – nepieciešams dot statistikas datus pašvaldības datus ieņēmumu griezumā, cik pašvaldība ieņem nodokļus un cik atdod prom – izlīdzināšanas sistēma nav efektīva. CSP - nodrošināt statistikas informāciju pašvaldību griezumā (vismaz galvenos analīzes rādītājus – atalgojuma līmenis un tml.).
- Piemērot diferencētas zemes un nekustamā īpašuma nodokļu likmes - palielināt zemes nodokli iedzīvotājiem, kuri neapsaimnieko zemi.
- FM - diferencēt nodokļus – pēc attāluma no reģionālajiem centriem; nodrošinot kompensāciju par dzīvošanu konkrētā attālumā no Rīgas.
- Cenu iesaldēšana. Neapliekamā minimuma celšana. Iesaldējot algas, cietīs cilvēks ar minimālajiem ienākumiem. Jānosaka limits, sākot no kura iesaldēt. Zemniekiem tas ir izjūtams visvairāk, jo zemniekiem alga nevis ceļas, bet krītas.
- Kāpēc nevar ceļu nodokli rēķināt caur degvielu, kā tas ir Lietuvā – jo vairāk brauc, jo vairāk maksā? Kāpēc mūsu valstī ir stratēģija, ka būvējam vienu ceļu 2 reizes dārgāk nekā Lietuvā?
- Būtu jānodrošina diferencēti nodokļi, piemērojot mazāku nodokli tiem, kuri saimnieko noteiktajā teritorijā un daudz lielāku nodokli tiem iedzīvotājiem, kuri savu īpašumu neuztur kārtībā. Īpaši normāla nav arī situācija, kad, samaksājot zemes nodokli tikai Ls 6 apmērā, esmu spiests maksāt papildus Ls 3 par bankas pārskaitījumu.

3.8.Semināra dalībnieku ieteikumi un viedokļi par prioritātēm atbalsta maksājumos

Par maksājumu diferenci un prioritātēm

- Ieteicams sākt lietot ierobežojumus, lai novērstu pārāk lielu saimniecību izveidošanos, kas bieži nav saistīta ar lauku sociālo un demogrāfisko problēmu risinājumiem /Neveicina NAP par ilgtspējīgi apdzīvotiem laukiem izpildi/.

- Prioritāte nacionālajam kapitālam, jo bieži ārzemju firmu investīcijas un interese balstās uz atvieglotiem ekoloģiskajiem prasību nosacījumiem un to izpildes kontroli.
- Atbalstāmas ir tās mazās un vidējās saimniecības, kas ir kooperatīvu biedri un kas ražo produkciju tirgum /veicina NAP par ilgtspējīgi apdzīvotiem laukiem izpildi/.
- Atbalstāmas ir naturālās saimniecības, kas darbojas bioloģiskās lauksaimniecības jomā /veicina NAP par ilgtspējīgi apdzīvotiem laukiem izpildi/.
- Mazāk labvēlīgo apvidu maksājumus pēc to reformas un Agrovides maksājumus saistīt ar ražošanas rādītājiem.
- Pamatkritērijs atbalstam: stratēģiskais saimniecības attīstības redzējums, saražotā produkcija, it sevišķi ZM definētajās prioritārajās nozarēs un tādās nozarēs, kas ražo produkciju eksportam.
- Nepieciešams skaidri definēts atbalsts un prioritāte finansiāli ietilpīgu būvju celtniecībai-kaltes, augļu u.c. produkcijas glabātuves, fermas u.c.
- Infrastruktūras attīstība – elektrotīkli, gāzes pievadi, pievedceļi un arī ceļi, ja to nespēj nodrošināt SM u.c.
- Nepieciešams atjaunot atbalstu zemes iegādei, jo citādi liela daļa zemes nonāk ārzemnieku īpašumā. Ekonomiskās krīzes ietekmē var prognozēt, ka daļa no lauksaimniekiem izstāsies no tirgus, zemes uzpircēji šādā situācijā pārsvarā ir ārzemnieki, lai vismaz kaut kā veicinātu vietējo ražotāju attīstību, šāda atbalsta programma būtu nepieciešama.
- Uzsākt Garantiju programmu, jau pārāk ilgstoši tā ir saskaņošanā Eiropas Komisijā.
- Novadam atbalstu var paredzēt tikai tad, ja ir stratēģiskās attīstības redzējums un preču produkcijas ražošana.
- Pārsvarā viedoklis: kā viens no atbalsta palielināšanas diferences kritērijiem: ražošanas palielināšanas saistība ar projekta finansējuma apjomu.
- Pretējs viedoklis: ražošanas modernizāciju nevajag saistīt ar sociālo jautājumu risināšanu, jo tad nekad lauksaimnieciskās produkcijas ražošana nebūs konkurētspējīga.
- Atbalsta maksājumi mazajām saimniecībām diferencējami ar koeficientu atkarībā no to attāluma no LR centra un novada centra un ceļu stāvokļa.

3.9.Par dažu atbalsta maksājumu lietderību un priekšlikumi uzlabojumiem

- Nelietderīgi ir tie maksājumi, kas dublē vai nodrošina valsts iestāžu funkciju izpildi. Labi, ka atvieglo to darbu, bet atdeve ir zema un šādi pasākumi ir finansējami no valsts budžeta dotācijas – daļa no lopkopības maksājumiem, daļa no augkopības maksājumiem augu slimību apkarošanai.
- Kopumā pasākumu ir par daudz, tāpēc tie ir pārāk sadrumstaloti pat vienas apakšnozares ietvaros.
- Nosakot konkrētu atbalsta maksājumu struktūru ir stipri izteikta atsevišķu interešu grupu lobēšana.
- Nepieciešams izvērtēt vairāku valsts atbalsta pasākumu lietderību un efektivitāti, piemēram, tiek apšaubīta atbalsta lietderība lauksaimniecības tirgus veicināšanai. Bažas par šo pasākumu – ieguldīto līdzekļu dēļ patērētāji atpazīst kolektīvo preču zīmi, nevis izvēlas noteiktus no Latvijā iegūtām izejvielām ražotus produktus.
- Līdzīgi ir ar atbalstu lauku un lauksaimnieku biedrību un nodibinājumu attīstībai. Ir nepieciešams izdomāt funkcijas ko varētu darīt katra lauksaimnieku organizācija, tām ir jābūt profesionālām organizācijām, ir nepieciešams palielināt tām paredzēto atbalsta apjomu. Ir ieteikums daļu no finansējuma piešķirt nevis no subsīdijām, bet no Lauku tīklam paredzētā finansējuma.

- Nepieciešams lielāki valsts atbalsta izcenojumi lopkopības nolikumā, paredzēt atbalstu ne tikai šķirnes aitu, bet arī aitu gaļas ražošanai.
- Lopkopībā papildus paredzētais atbalsts piena lopkopībai Ls 2,5 miljoni netika pareizi virzīts, jo samaksājot PVN valsts budžetā (~ 381 tūkst.LVL), kopumā lauksaimnieki nesaņēms Lauksaimniecības un lauku attīstības likumā paredzēto atbalstu, kas nedrīkst būt mazāks par 2,5 procentiem no gada pamatbudžeta kopējiem izdevumiem.
- Netiek nodrošināti kvalitatīvi pakalpojumi saistībā ar valsts subsīdijām pasākumā „dzīvnieku liķu savākšana un pārstrāde”.
- Nepieciešams palielināt kopējo atbalsta summu valsts atbalstam investīcijām, kā arī subsidējamo kredītprocentu likmi vismaz uz 5-6 %, jo būtiski ir mainījusies tirgus situācija.
- Valsts atbalstā neparedzēt atbalstu vietējām rīcības grupām, atbalstīt tās no ELFLA tehniskajai palīdzībai paredzētajiem līdzekļiem.
- Valsts atbalsta nolikumā - lauksaimniecības zemes ielabošana atcelt garo pieteikšanās procedūru. Finansējums ir nepietiekošs, lai nosegtu vajadzības, kas rodas vides jūtīgajās teritorijās, kur ir obligātas analīzes. Analīžu veikšanas termiņš ir pārāk garš, jo paiet gads, kamēr saņem analīžu rezultātus.
- Nepieciešams precizēt integrētās audzēšanas nākotnes vīziju un mērķus un tad saskaņā ar tiem veidot atbalsta programmas. Šobrīd šī atbalsta programma valsts subsīdijās ir tik sarežģīta, ka var nebūt motivācijas izmantot paredzētos līdzekļus.
- Atbalsts lauksaimniecības nozaru risku samazināšanai- ir bažas, ka paredzētie līdzekļi netiks izmantoti, ievērojot nosacījumus par riska fonda izveidi.
- Valsts subsīdijās nepieciešams svītrot atbalstu vietējām rīcības grupām, jo šādas aktivitātes nav saistītas ar lauksaimniecību un nav jūtams šī pasākuma pozitīvais efekts.
- ELFLA 1.ass ietvaros paredzētie arodapmācību un informāciju pasākumi nav efektīvi un nerisina lauksaimnieku vajadzības, nepieciešams tos koordinēt ar subsīdiju 4.nolikumu.
- Sabalansēt 1.ass pasākumus – starp modernizāciju, atbalstu jaunajiem lauksaimniekiem un infrastruktūras atbalstu.
- ELFLA pasākums – atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem ir pilnībā jāsasaista ar priekšlaicīgo pensionēšanos. Izskanēja arī doma, ka priekšlaicīgā pensionēšanās nav lietderīgs atbalsta pasākums.
- ELFLA nepieciešams mainīt ražotāju grupu izveidošanas noteikumus.
- Tūrisma aktivitāšu veicināšana ELFLA ir par daudz sadrumstalota un neveicina pieteikšanos.
- ELFLA ir jāpalielina atbalsts, piemēram, bioenerģijas ražošanai, jo tas sekmē lauksaimnieciskās ražošanas paplašināšanos.
- ELFLA pēc iespējas samazināt pasākumus, kuri risina sociālās problēmas, jo tos jau risina tieši maksājumi.
- ELFLA 3.ass pasākumos jāparedz atbalsts arī lauku saimniecībām dzīves kvalitātes uzlabošanai (dzīvojamo māju ūdensapgādes, kanalizācijas sistēmas sakārtošanai, siltināšanai u.tml.).
- Priekšlikumi atsevišķu ELFLA pasākumu realizācijā:
 - *Lauku saimniecību modernizācijā* - noņemt kritēriju, kas priekšroku sniedz tām saimniecībām, kas nav saņēmušas atbalstu;
 - *Atbalsts jaunajiem lauksaimniekiem* -paredzēt kā kompensējošu pasākumu;
 - *Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības uzlabošana*- priekšroku paredzēt kooperatīviem;
 - *Infrastruktūras attīstība*- patlaban finansējums pietiek tikai meliorācijai. Arī pārējām aktivitātēm nepieciešams atbalsts;

- *Priekšlaicīgā pensionēšanās*- finansējums pārāk mazs, lai atvērtu. Tas pietiktu tikai vienai kārtai;
- *Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšana*- sociālais atbalsts;
- *Atbalsts meža nozarei*- patlaban daļa no atļautajām aktivitātēm maza izmēra, nav ilgtermiņa orientēta;
- *Par nelabvēlīgiem dabas apstākļiem (MLA)*- pasākumā no 2010.gada mainīs platības. Cerams, ka mazināsies iekšējais valstī radītais konkurences kropļojums;
- *Agrovides maksājumi*- pasākumā būtiski nepietiek finansējums, nosacījumi, kādi steigā pēdējos mēnešos ir izveidoti, ir neskaidri;
- *Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (nelauksaimnieciskā darbība)*- maz reāli izmantojami pasākumi. Atbalsta kopsummas pārāk mazas, lai motivētu pieteikties atbalstam.

3.10.Par zinātnes virzieniem, inovācijām

- Prioritātei jābūt tiem pētījumiem, kas ļauj ātrāk sasniegt resursu ietaupīšanu precīzā, uz informācijas tehnoloģijām balstītā ražošanas procesā un ir videi draudzīgas pret ūdens resursiem /Baltijas jūras problēmas/. Formulējumi atrodami agrobiotehnoloģiju, ka izvirzītās LZA prioritātes, kontekstā.
- Zinātnes pētījumos, stratēģiju un pat zinātņu ietilpīgo tehnoloģiju izstrādē pilnīgi nepelnīti tiek ignorēts iegūto rezultātu ekonomiskais vērtējums un ekonomisko zinātņu kā prioritātes nozīmē patreizējā valsts stāvoklī.
- Lauku speciālistu sagatavošanā un bieži pat pārprofilēšanā LLU jāatjauno to kvalifikācijas celšanas sistēma. Ieteicama sadarbība, bet ne dublēšanās ar LLKC.
- Formulējot zinātnes un saimnieciskās darbības prioritātes jābūt izsvērtākiem spriedumiem saistībā ar globāliem procesiem pasaulē un arī ES. Bieži formulētās nacionālās prioritātes jau pēc pāris gadiem tiek mainītas saistībā ar kāda cilvēka varas ešelonos nomaiņu.

3.11.Citi jautājumi, kas palīdzētu attīstīt ražošanu

- Atcelt visus ierobežojumus lauksaimnieciskās produkcijas tirdzniecībai uz vietas saimniecībā, vietējos un arī Rīgas tirgos.
- Beidzot jānodrošina Internet pieejamība laukos (bet ne no ZM līdzekļiem!).
- Jānodrošina uzņēmējdarbībai labvēlīga vide, it sevišķi samazinot kontrolējošo iestāžu skaitu un kontroles saimniecībās (neiet runa par atbalsta maksājumu kontrolēm), piemēram, institūcijām koordinējot savu darbību un ierodoties reizi gadā (ne biežāk) pārbauda visus jautājumus (veterinārija, darba drošība, nodokļi u.t.t.). Šobrīd ekonomiskās krīzes un valsts budžeta ieņēmumu nepildīšanās laikā, vispār atcelt jebkādas kontroles uzņēmumos – uz 1-2 gadiem (atkarībā no ekonomiskās situācijas), izņemot, ja notiek krāpšanās vai citas nelikumīgas darbības. Šo laiku izmantot iestāžu un institūciju darba un dokumentu izvērtēšanai un auditam, lai izpildītu nākošo punktu.
- Birokrātijas mazināšana- izvērtēt saimniecībās veicamās darbības un dokumentus dažādu prasību izpildei, veikt to konsolidāciju, vienkāršošanu. Revidēt valstī izdotos normatīvos aktus, samazinot dažādas prasības, kas traucē veikt uzņēmējdarbību. Uzdot katrai ministrijai izstrādāt pasākumu plānu birokrātijas samazināšanai, Valsts kontrolei kontrolēt tā izpildi. Par Valsts kontroles galveno uzdevumu noteikt uzņēmējdarbībai nevajadzīgo un apgrūtināšos prasību un dokumentu meklēšanu un valsts institūciju darba efektivitātes kontroli.

- Akcīzes nodokļa atmaksa -palielināt, ņemot vērā, ka lopkopības saimniecībās izmanto vairāk nekā patlaban kompensējama limits
- Sabiedriskais atbalsts ietver vienreizēju maksājumu līdz 25 000 EUR saskaņā ar pieteikumu vai/un procentu atmaksu kredītiem, kas ņemti, lai izveidotu lauksaimniecības uzņēmumu. Maksājums tiek veikts pēc saimniecības nodibināšanas, balstoties uz faktiski veiktajiem izdevumiem

4.pielikums

4. Citi atskaites tekstu un izdarītos secinājumus pamatojoši materiāli

Pašvaldību investīciju projektiem piešķiramā maksimālā atbalsta intensitātes noteikšana atbilstoši rajona, pagasta vai novada teritorijas attīstības indeksam

Teritorijas attīstības indeksu nosaka atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 2.marta noteikumiem Nr.124 "Noteikumi par kritērijiem valsts budžeta dotācijas piešķiršanai pašvaldībām un plānošanas reģionu attīstības aģentūrām Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansēto projektu īstenošanai" (1., 2. un 3.tabula).

1.tabula

N r. p.k.	Pilsētas un novadi, kuru sastāvā ir pilsētas*		
	teritorijas attīstības indekss (intervāls)	valsts budžeta mērķdotācija (%)	pašvaldības līdzfinansējums (%)
1.	zemāks par – 1,836	90	10
2.	intervālā no – 1,836 līdz – 1,101	80	20
3.	intervālā no – 1,100 līdz – 0,554	70	30
4.	intervālā no – 0,553 līdz 0,310	60	40
5.	augstāks par 0,310	50	50

2.tabula

N r. p.k.	Pagasti, kā arī novadi, kuru sastāvā ir tikai pagasti**		
	teritorijas attīstības indekss (intervāls)	valsts budžeta mērķdotācija (%)	pašvaldības līdzfinansējums (%)
1.	zemāks par – 0,731	90	10
2.	intervālā no – 0,731 līdz – 0,388	80	20
3.	intervālā no – 0,387 līdz – 0,098	70	30
4.	intervālā no – 0,097 līdz 0,170	60	40
5.	augstāks par 0,170	50	50

3.tabula

p.k.	Nr.	Rajonu pašvaldības***		
		teritorijas attīstības indekss (intervāls)	valsts budžeta mērķdotācija (%)	pašvaldības līdzfinansējums (%)
1.		zemāks par – 0,621	90	10
2.		intervālā no – 0,621 līdz – 0,313	80	20
3.		intervālā no – 0,312 līdz –	70	30

	0,013		
4.	intervālā no – 0,012 līdz 0,154	60	40
5.	augstāks par 0,154	50	50

Piezīmes.

1. * Izmanto, ja mērķdotācijai piesakās tāda novada dome, kura sastāvā ir vismaz viena pilsēta.
2. ** Izmanto, ja mērķdotācijai piesakās tāda novada dome, kura sastāvā ir tikai pagasti.
3. *** Izmanto, ja mērķdotācijai piesakās rajona padome.

Izraksts

LR MK Noteikumi nr. 670; 02.10.2007.g.Rīgā

Grozījums Ministru kabineta 2007.gada 21.augusta noteikumos Nr.566 "Kārtība, kādā piešķir, izlieto un uzrauga mērķdotācijas pašvaldību investīcijām infrastruktūras sakārtošanai un attīstībai 2008.–2010.gadā"

"5.pielikums

Ministru kabineta

2007.gada 21.augusta

noteikumiem Nr.566

Pašvaldību investīciju projektu pieteikumu kvalitātes vērtēšanas kritēriji un specifiskais vērtēšanas kritērijs un to noteikšanas metodika

III. Specifiskais vērtēšanas kritērijs

Specifiskā vērtēšanas kritērija izvērtēšanai aizpilda 3.tabulu, atbilstoši vērtēšanas kritērijam norādot vērtējumu punktos no 0 līdz 5, aprēķinot kopējo vērtējuma summu un sniedzot vērtējuma pamatojumu.

3.tabula

Nr. p.k.	Kritērijs	Vērtējums punktos (no – līdz)	Vērtējums	Svars (%)	Kopējais vērtējums D = (B x C)/100	Vērtējums a pamatojums
		A	B	C	D	E
1.	Projekta mērķu atbilstība nozares attīstības prioritātēm	0–5		40		
KOPĀ				40		

IV. Specifiskā vērtēšanas kritērija noteikšanas metodika

4.tabula

Nr. p.k.	Kritērijs	Kritērija vērtēšanas nosacījums
1.	Projekta mērķu atbilstība nozares attīstības	1.1. Pamatojoties uz projekta pieteikumā sniegto informāciju, novērtē:

prioritātēm		<p>1.1.1. vai norādītais projekta mērķis atbilst nozares attīstības prioritātēm;</p> <p>1.1.2. vai konkrētā projekta īstenošana nodrošinās nozarē izvirzīto galveno uzdevumu sasniegšanu.</p> <p>1.2. Kritērijs tiek novērtēts ar vērtējumu no 0 līdz 5 punktiem atbilstoši aprakstam:</p> <p>Vērtējums Raksturojums</p> <p>5 punkti Projekta pieteikumā norādītais mērķis atbilst nozares attīstības prioritātēm, un projekta īstenošana nodrošinās nozarē izvirzīto galveno uzdevumu sasniegšanu</p> <p>3 punkti Projekta pieteikumā norādītais mērķis daļēji atbilst nozares attīstības prioritātēm, un projekta īstenošana daļēji nodrošinās viena nozarē izvirzītā uzdevuma sasniegšanu</p> <p>0 punktu Projekta pieteikumā norādītais mērķis neatbilst nozares attīstības prioritātēm un projekta īstenošana nenodrošinās nozarē izvirzīto uzdevumu sasniegšanu vai projektā sniegtā informācija ir nepietiekama tā izvērtēšanai</p>
-------------	--	---

V. Rezultātu apkopošana

Vērtēšanas rezultātu apkopošanai aizpilda 5.tabulu, sakārtojot projekta pieteikumus prioritārā secībā atbilstoši iegūtajam punktu skaitam pēc kvalitātes un specifiskā vērtēšanas kritērija.

5.tabula

Nr. p.k.	Pašvaldība	Projekta nosaukums	Mērķdotācijas summa (LVL)	Kopējais vērtējums atbilstoši kvalitātes kritērijiem	Kopējais vērtējums atbilstoši specifiskajam kritērijam	Kopējais punktu skaits ¹
1.						
2.						
...						

Piezīme.

¹ Ja diviem vai vairākiem projektiem ir vienāds punktu skaits, prioritāti piešķir projektam, kuru iesniegusi pašvaldība ar zemāku attīstības indeksu (atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 2.marta noteikumiem Nr.124 "Noteikumi par kritērijiem valsts budžeta dotācijas piešķiršanai pašvaldībām Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansēto projektu īstenošanai")."

- Ir nepieciešama skaidrība par reģionālo reformu, jo citādi atsevišķos pagastos vadība vairs nerisina pagasta attīstības jautājumus, bet tikai „atsēž” noteikto ievēlēšanas termiņu.
- NRAP (MK Nr. 580) skaidri formulētas un „caurspīdīgas” ir ZM un arī VRAA nostādnes un dokumenti. Satiksmes ministrijas materiālos un stratēģiskajos plānos ir neskaidra un neformulēta galvenā doma par ceļiem, to sakārtošanu kā galveno iedzīvotāju

izvirzīto prioritāti mazāk attīstītajās teritorijās. Semināra dalībnieki izvirzīja dilemmu: vai tiešām Zemkopības ministrijai būtu jānodarbojas arī ar šo Lauku iedzīvotājiem aktuālo jautājumu, kas NAV pa spēkam tikai pašvaldībām arī pēc to strukturālajām izmaiņām?

- Ieteikums šo jautājumu izskatīt 2008.gada NRAP sēdē: pamatnostādne - arī finanšu deficīta apstākļos ir nepieciešams atklātums risinājumos un to meklējumos, lai noņemtu spriedzi jautājumu risinājumā.

Izraksts informācijai

(Ministru kabineta 2004.gada 30.novembra rīkojums Nr.964)

Pamatnostādnes valsts otrās šķiras autoceļu sakārtošanai novadu atbalstam
(informatīvā daļa)

.....
Ievads

Bezpeļņas organizācijas valsts akciju sabiedrības „Latvijas Autoceļu direkcija” (turpmāk – LAD) aprēķini liecina, ka paredzētajā laikā neveikto valsts 2.šķiras autoceļu atjaunošanas darbu apjoms sasniedzis 993 miljonus latu, tai skaitā uz asfaltētiem ceļiem 328 milj. Ls un 565 milj.Ls uz grants ceļiem. Sabrukuma stāvoklī atrodas 3511 km jeb 32% no 2.šķiras grants un 741 km jeb 30 % no otrās šķiras asfaltētajiem autoceļiem, un to sakārtošanai nepietiek ar seguma atjaunošanu, bet nepieciešama autoceļu segas rekonstrukcija.

.....
Pamatnostādnēs, pamatojoties uz prognozētām autoceļu sakārtošanas izmaksām, piedāvāti rīcības virzieni problēmas risināšanai un mērķa sasniegšanai.

Pamatnostādņu īstenošanai jāparedz valsts budžeta finansējums Programmas valsts 2.šķiras autoceļu sakārtošanai novadu atbalstam 2005.–2020.gadam izstrādei un realizēšanai.

Plānojot esošo valsts 2.šķiras autoceļu grants un asfaltēto segumu sakārtošanu, programmā netika iekļauta grants ceļu posmu asfaltēšana. 12 milj. Ls robežās novadu atbalstam nozīmīgos 4000 km iespējams sakārtot 16 gados. Programmas realizēšanas pirmajā gadā (2005.gadā) paredzami tikai būvprojektēšanas darbi, kas izmaksātu aptuveni 700 tūkst.Ls, bet pēdējā gadā (2020.gadā) – tikai būvdarbi 11 300 Ls apmērā.

Programmas ietekme uz valsts budžetu pa gadiem

5.tabula

	2005.gads	2006.gads	2007. – 2019.gadam katru gadu	2020.gads	Kopā
Finansējums (tūkst.Ls):	700	12 000	12 000	11 300	180 000
- būvprojektēšana	700	700	700	-	10 500
- būvdarbi	-	11 300	11 300	11 300	169 500
Sakārtotie valsts 2.šķiras ceļi (km)		266	266	276	4000

Finansējuma nodrošināšana valsts otrās šķiras autoceļu sakārtošanai veicinās novadu un reģionu centru pieejamību, sakaru un pakalpojumu sniegšanas uzlabošanu iedzīvotājiem, kā arī novadu straujāku ekonomisko attīstību. Rezultātā mazināsies spriedze un depresija maz apdzīvotos novados, autoceļu lietotāju, pašvaldību un pasažieru autopārvadātāju pamatotās pretenzijas par valsts autoceļu lietošanas iespējām.

.....

Izraksts no Valsts budžeta
LR Valsts budžeta 2007.gada ieņēmumu un izdevumu atšifrējums pa programmām un apakšprogrammām

Programmas kods

2007.gada plāns

(latos)

17. Satiksmes ministrija

23.00.00

23.04.00

Mērķdotācijas pašvaldību autoceļiem (ielām)

Resursi izdevumu segšanai 58 207 785

Mērķdotācijas pašvaldību budžetiem 58 207 785

23.06.00

Valsts autoceļu pārvaldīšana, uzturēšana un atjaunošana

Resursi izdevumu segšanai 136 118 165

Uzturēšanas izdevumi 51 754 165

.....

5. pielikums

„XXII EURAGRI 2008 konferences programma

Trešdiena, 17.09.2008.:

17.00 – 21.00 Reģistrācija

Ceturtdiena, 18.09.2008.:

9:30-12:30 Konferences atklāšana

9:30-10:30

• EURAGRI Prezidenta Mr. Niels Gotke uzruna

• Pārtikas, Lauksaimniecības un Zivsaimniecības ministres Eva Kjer Hansen uzruna

• Orhusas Universitātes rektora Mr. Lauritz B. Holm-Nielsen un Lauksaimniecības fakultātes dekāna Just Jensen uzruna

10:30-12:30 Diskusija, darba grupas „BBSRC, INRA, WUR dokumentu iztrādes”

12:30-13:30 Pusdienas

13:30-16:45 Sesija I – Jaunākās tehnoloģijas un to integrēšana lauksaimniecības zinātnēs.

14:00-15:30: Nanothenoloģiju saistība ar lauksaimniecībām un pārtikas zinātni. Biothenoloģijas intehrēšana lauksaimniecības un pārtikas zinātnēs. ICT lauksaimniecībā,

15:30-16:30: Diskusiju sesija
16:30-17:15: Gala ziņojumi no diskusiju sesijām
16:45-18:00 Dzīvnieku labklājības pētījumi Eiropā; Enerģijas un pārtikas ražošanas seku
negatīvā ietekme uz klimatu
19:00 Konferences vakariņas

Piektdiena, 19.09.2008.

9:00-12:15 Inovācijas lauksaimniecības zināšanu sistēmā
9:00-10:30:
Pārskats par Dānijas lauksaimniecības konsultatīvo sistēmu
Pārskats par situāciju jaunajās dalībvalstīs
Inovācijas lauksaimniecībā
12:00-12:15: Gala ziņojumi no diskusiju sesijām
12:15-13:30 Jaunākie notikumi Eiropas lauksaimniecības pētniecībā
13:30-14:45 Pusdienas
14:45-16:00 Ģenerālā Asambleja
16:00-18:00 Ekskursija – izpētes centri, iespējas Lauksaimniecības fakultātē
19:00-20:30 Ekskursija Viborgā

Sestdiena, 20.09.2008.

8:30 Bioloģiskās pārtikas izpētes centra Ārstiderne apmeklējums
12:30 Bioloģiskās pārtikas pusdienas Ārstiderne
14:00 Izbraukšana uz lidostām

6. pielikums

Ar Zemkopības ministrijas
2008.gada 7.aprīļa rīkojumu Nr.51
„Par Zemkopības ministrijas Zinātnes konsultatīvās padomes izveidi”
apstiprinātās padomes sanāksmes
PROTOKOLS Nr.2

Rīgā,

2008.gada

23.maijā

Sanāksmes vieta: Zemkopības ministrija, 23.stāva zāle

Sanāksmes sākums: plkst.14.30

Sanāksmes vadītājs: A.Ozols

Piedalās: padomes locekļi- D.Freimane, G.Ozoliņa, A.Kārklīšs, I.Pilvere,
A.Jemeljanovs, J.Jansons, Ģ. Siliņš, D. Šantare, P.Lībieša vietā- K.Poriķis; speciālisti-
M.Smironova, R.Leitens, I.Skrabule, S.Zute, I.Belicka, I.Jansone.

Protokolē: I.Slokenberga

Darba kārtībā:

1. Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūta (VPLSI) attīstības stratēģijas projekta prezentācija un diskusija.
2. Valsts Stendes Graudaugu selekcijas institūta (VSGSI) attīstības stratēģijas projekta prezentācija un diskusija.
3. Dažādi.
4. Vienošanās par nākamās sanāksmes laiku.

Nolēma:

1. Ieteikt VPLSI precizēt attīstības stratēģijas projektu ievērtējot:
 - 2.1. Ģ.Siliņa precizējumu par zinātnisko institūciju bāzes finansējuma saņemšanas avotu;
 - 2.2. I.Pilveres ierosinājumu skaidrot kā paredzēts novērst stratēģijas projekta 5.2.2.apakšpunktā rakstīto (draudi) un izslēgt situācijas aprakstā par piemājas saimniecībām;
 - 2.3. D.Freimanis ierosinājumu saīsināt situācijas aprakstu;
 - 2.4. A.Kārklīņa ierosinājumu parādīt plānoto sadarbību ar citām nozares pētniecības iestādēm Latvijā;
 - 2.5. I.Slokenbergas ierosinājumu apmainīt vietām zinātniskās darbības 2. un 3.uzdevumu;
 - 2.6. D.Šantares ierosinājumu papildināt stratēģijas projektu ar institūcijas vīziju- kā sevi redz 2011.gadā.
2. Ieteikt VSGSI precizēt attīstības stratēģijas projektu ievērtējot:
 - 2.1. D.Šantares ierosinājumu papildināt stratēģijas projektu ar institūcijas vīziju- kā sevi redz 2011.gadā;
 - 2.2. I.Slokenbergas ierosinājumu papildināt prezentāciju ar tabulu par VSGSI šķirņu īpatsvaru sēklaudzēšanā Latvijā 2007.gadā.
3. Nosūtīt Padomes locekļiem prof. A.Jemeljanova ierosinājumus precizējumiem Padomes nolikumā.
4. Nākamā sanāksme- laiku saskaņot ar Padomes priekšsēdētāju, darba kārtībā SIA „Latgales lauksaimniecības zinātnes centrs” un SIA „Pūres Dārzkopības pētījumu centrs” attīstības stratēģiju projektu prezentācijas un diskusija par tām. Uz nākamo sanākumi uzaicināt LOSP nozaru asociāciju pārstāvjus.

Sanāksme beidzās: pl.16.30

Padomes priekšsēdētājas vietnieks:

A.Ozols

Protokoliste:

I.Slokenberga

Ar Zemkopības ministrijas
2008.gada 7.aprīļa rīkojumu Nr.51
„Par Zemkopības ministrijas Zinātnes konsultatīvās padomes izveidi”
apstiprinātās padomes sanāksmes
PROTOKOLS Nr.1

Rīgā,

2008.gada 9.maijā

Sanāksmes vieta: Zemkopības ministrija, 316.telpa

Sanāksmes sākums: plkst.10.00

Sanāksmes vadītāja:D.Lucaua

Piedalās: padomes locekļi- A.Ozols, D.Freimane, A.Briņķe, J.Birģelis, P.Lībietis,
A.Kārklīšs, A.Jemeljanovs, J.Jansons, G. Korņilovs, Ģ. Siliņš, M. Cimermanis, D. Šantare, V.
Bartkevičs, K.Klauss, R. Sīle; speciālisti- R.Lerhe, Ņ.Rakstiņa, E.Kaufmane.

Protokolē: I.Slokenberga

Darba kārtībā:

5. Vispārīgie jautājumi, t.sk. iepazīstināšana ar Padomes nolikumu, u.c.
6. Latvijas Valsts augļkopības institūta (LVAI) attīstības stratēģijas projekta prezentācija.
7. Diskusija par stratēģijas projektu.
8. Vienošanās par nākamo sanāksmju laiku.

Nolēma:

5. Priekšlikumus par grozījumiem un precizējumiem Padomes nolikumā iesniegt elektroniski Padomes sekretārei (Ilze.Slokenberga@zm.gov.lv) līdz 20.05.08.
6. Ierosināt LVAEI precizēt attīstības stratēģijas projektu ievērtējot:
Zemkopības ministrijas Lauksaimniecības departamenta sagatavotos komentārus;
Zemkopības ministrijas Politikas koordinācijas departamenta sagatavotos komentārus;
M.Cimermaņa ierosinājumu skaitliski atspoguļot augļkopības lomu un vietu lauksaimniecības nozarē.
7. Nākamā sanāksme- 23.05.08. pl. 14.30- 16.30 Zemkopības ministrijas 23.stāva zālē, darba kārtībā Valsts Stendes graudaugu selekcijas institūta un Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūta attīstības stratēģiju projektu prezentācijas un diskusija par tām.

8. Uz nākamo sanākumi uzaicināt LOSEP nozaru asociāciju pārstāvjus.

Sanāksme beidzās: pl.17.20

Padomes priekšsēdētāja:

D.Lucaua

Protokolēja:

I.Slokenberga

Ar Zemkopības ministrijas
2008.gada 7.aprīļa rīkojumu Nr.51
„Par Zemkopības ministrijas Zinātnes konsultatīvās padomes izveidi”
apstiprinātās padomes sanāksmes
PROTOKOLS Nr.3

Rīgā,

2008.gada

9.jūnijā

Sanāksmes vieta: Zemkopības ministrija, 315.telpa

Sanāksmes sākums: plkst.14.00

Sanāksmes vadītājs: D.Lucaua

Piedalās: padomes locekļi- A.Ozols D.Freimane, A.Briņķe, I.Sviķe, P.Lībietis,
J.Birģelis, G.Ozoliņa, I.Pilvere, A.Jemeljanova vietā deleģēts J.Mičulis, J.Jansons,
G.Korņilova vietā deleģēts A.Midāns, Ģ.Siliņš, M.Cimermanis, D.Šantare, K.Klauss, R.Sīle,
speciālisti- R.Lerhe, I.Zuimača, I.Ozoliņa, J.Lepsis, L.Lepse, R.Timbare, V.Stramkale,
A.Stramkalis, V.Zepa, D.Grauda

Protokolē: I.Slokenberga

Darba kārtībā:

9. SIA „Pūres dārzkopības pētījumu centrs” (Pūres DPC) attīstības stratēģijas projekta prezentācija- J.Lepsis un diskusija.
10. SIA „Latgales Lauksaimniecības zinātnes centrs” (Latgales LZC) attīstības stratēģijas projekta prezentācija- V.Stramkale un diskusija.
11. VSIA „Agroķīmisko pētījumu centrs” (APC) attīstības stratēģijas projekta prezentācija- R.Timbare un diskusija.
12. Dažādi.
13. Vienošanās par nākamās sanāksmes laiku.

Nolēma:

9. Ieteikt Pūres DPC precizēt attīstības stratēģijas projektu un tās prezentāciju ievērtējot:

- 1.1. Ģ.Siliņa ierosinājumu papildināt stratēģijas projektu ar Pūres DPC zinātniskās darbības struktūru un precizēt par ģenētiskajiem resursiem- dubultā kolekcija, paraugu skaits pa augu sugām;
- 1.2. P.Lībieša, J.Birģeļa, D.Lucauas ierosinājumu atspoguļot Pūres DPC 2007.gada finanšu rādītājus (avots- gada pārskats)- avoti (ZM subsīdijas, citi valsts finansēti projekti, ārvalstu projekti, saimnieciskās darbības ieņēmumi u.c.), % no kopējiem ieņēmumiem;
- 1.3. D.Lucauas ierosinājumu stratēģijas projekta prezentācijā izcelt problēmjautājumus (piemēram, ar statusu saistītās problēmas, zemes, īpašumi u.c.), kā arī atspoguļot pašreizējo zinātnisko darbību- visa veida projekti.

10. Ieteikt Latgales LZC precizēt attīstības stratēģijas projektu un tās prezentāciju ievērtējot:

2.1. P.Lībieša ierosinājumu atspoguļot Latgales LZC 2007.gada finanšu rādītājus (avots- gada pārskats)- avoti (ZM subsīdijas, citi valsts finansēti projekti, ārvalstu projekti, saimnieciskās darbības ieņēmumi u.c.), % no kopējiem ieņēmumiem;

2.2. I.Pilveres ierosinājumu precizēt formulējumus par kultūraugu audzēšanas tehnoloģijām.

11. Ieteikt APC precizēt attīstības stratēģijas projektu un tās prezentāciju ievērtējot:

3.1. M.Cimermaņa ierosinājumu precizēt mērķus (konkretizēt), lai tos var sasniegt ar esošajiem darbiniekiem, kā arī vēlreiz izsvērt, izdiskutēt ar lauksaimniekiem iespējamo pievienošanos Valsts Augu aizsardzības dienestam;

3.2. A.Ozola ierosinājumu APC kopīgi ar LD, LAdepartamentu, LLKC un Zemnieku saeimu problēmjautājumus par mēslošanas normatīviem, vides jūtīgajām teritorijām u.c. diskutēt ar pirms stratēģijas projekta izskatīšanas ZM Vadības apspriedē.

12. Padomes locekļiem priekšlikumus par prof. A.Jemeljanova ierosinājumiem precizēt Padomes nolikumu nosūtīt padomes sekretārei elektroniski līdz 16.06.08.

13. Nākamā sanāksme- laiku saskaņot ar Padomes priekšsēdētāju, pēc ministrijas atbildīgo departamentu sanāksmes 10.06.08. par Latvijas Lauksaimniecības universitātes attīstības stratēģijas aktualizēto zinātnes sadaļu. Uz nākamo sanāksmi uzaicināt LOSP nozaru asociāciju pārstāvjus.

Sanāksme beidzās: pl.16.00

Padomes priekšsēdētāja:

D.Lucaua

Protokolēja:

I.Slokenberga

*PROJEKTA „FORSAITA SPECIĀLISTU TĪKLA PIELIETOJUMS LAUKU POLITIKAS ATBALSTAM,
LAUKSAIMNIECĪBAS ZINĀTNES PĒTĪJUMU UN IEKĀRTU DATU BĀZES PILNVEIDOŠANA UN EIROPAS
LAUKSAIMNIECĪBAS, PĀRTIKAS UN DABASZINĀTŅU AKADEMIJU APVIENĪBU PREZIDENTŪRAS
NODROŠINĀŠANA” NOSLĒGUMA PĀRSKATS*